

CHAYEINU

Weekly

Shabbos Inspiration

פרשת בהר תשפ"ד

Pg. #	Content
2-4	Seudah Stories
5-9	Parshah Riddles
10-11	Life of Truth Story
12-13	Teaming Up – Ayin Tovah
14	Hilchos Shabbos Initiative
15-16	Halachah Q&A
17-22	Rav Kalman Krohn Stories
23	Comic Story
24-30	Nefesh Shimshon
	גליונות
31-32	הג"ר שמואל פעלדער שליט"א
33-34	הגר"ח קניבסקי זצ"ל
35-36	הג"ר גרשון אדלשטיין זצ"ל
37-38	הג"ר דוב לנדו שליט"א
39-40	הגרבי"ד פוברסקי שליט"א
41-42	הג"ר מאיר צבי ברגמן שליט"א
43-44	הג"ר משה הלל הירש שליט"א
45-46	הג"ר יצחק זליברשטיין שליט"א
47-48	לשבת ענג

Daily Hilchos Shabbos - Rav Shmuel Bernath
732.301.4043 opt 2 then 8

***

לז"נ הרב מתתיהו חיים בן הרב יעקב זצ"ל
לרפוי"ש חיים שמואל בן ליבא
יהודית בת שרה הינדא, תינוק בן אסתר שירה
לזכות אחינו כל בית ישראל הנתונים בצרה ובשביה

Dedication opportunities: 848-373-4436
shabboschayeinu@gmail.com

SEUDAH STORIES

פרשת בהר תשפ"ד

For a Pair of Shoes

Rav Yitzchak Elchanan Spektor, the Rav of Kovno, grew up in abject poverty. He was so poor, to the extent that one winter his shoes became so worn out that he could not wear them any longer. He decided to go to the local shoe factory, which was owned by a wealthy Jew, to ask if he could possibly have a pair of shoes that were irregular, and could not be sold. He borrowed a pair of shoes from a friend in order to make the cold walk to the factory.

He arrived, stated his request, and was shocked by the disrespectful response of the factory owner. "I see you are a *yeshiva* student. You look to me like you are strong and healthy, and I will absolutely not give you a free pair of shoes! You should go out and get a job to earn a living, so that you can buy a pair of shoes yourself. I don't support lazy people!"

Without any choice, Rav Yitzchak Elchanan left, dejected and humiliated. He returned home and *davened* to Hashem to help him, to allow him to continue learning *Torah*. A few days later, one of the students in the *yeshiva* came to Rav Yitzchak Elchanan with a complete outfit of used clothing, including a pair of shoes. The boy told him, "You know that I am getting married, and I purchased a new outfit for the wedding. Please take my old clothing so that you can continue learning."

A number of years went by, and Rav Yitzchak Elchanan soon became one of the leading *Torah* luminaries of his generation. One day, Czar Nikolai issued a terrible decree against the Jews, and the communities decided to send two distinguished representatives to intercede on their behalf before the Czar. They sent Rav Yitzchak Elchanan and the wealthy owner of the shoe factory. When they arrived at the Capitol, they had to wait a few days for the Czar to give them an appointment. When their meeting finally took place, the Czar was so impressed by Rav Yitzchak Elchanan's holy appearance and demeanor, that he nullified the decree. He then asked the wealthy Jew to leave the room, so that he could have a conversation with the Rav in private. The Jew had no alternative but to leave.

After a few hours, the doors opened, and the Rav walked out accompanied by the Czar. As they were walking down the steps of the palace, the wealthy Jew asked the Czar, "What impressed the Czar most about our Rav?" The Czar responded, "I sense that his wisdom is like that of a Heavenly Angel, and everything he says is as if it emanates from a holy source."

As they were returning back home, the wealthy man requested of Rav Yitzchak Elchanan, "*Rebbe*, let us make a *Yissacher/Zevulun* partnership. I will give you half my assets, and you will grant me half the reward of your *Torah* learning." Rav Yitzchak Elchanan said, "I am sorry, you are too late. I can't make a business deal for what has already occurred. It must be arranged prior to the *Torah* study. I must tell you, though, that years ago you could have accumulated much more in exchange for a simple pair of shoes, than you can today with all of your wealth. Regrettably, now it is too late."

The best time to learn and support *Torah* is when the opportunity presents itself and not push it off, because the opportunity may not be there again in the future!

SEUDAH STORIES

פרשת בהר תשפ"ד

Taam Shel Gehinnom

A *talmid* who was learning in the famous Ponevezh Yeshivah met his venerable *Rosh Yeshivah* Rav Shach *zt"l* one Sunday morning and Rav Shach told him that yesterday, on Shabbos, he tasted the *taam* of *gehinom*!

Upon a request to elaborate the *gadol hador* explained as follows:

In those days – before the days of *Shabbos* generators, the *Rosh Yeshivah's* apartment was lit with a gas lamp hanging from the ceiling. On *leil Shabbos* he was busy learning and the lamp began to dim – but the *Rosh Yeshivah* was in the middle of *Sanhedrin daf chof aleph*! In order to continue learning Rav Shach cleared his table from *seforim*, picked up his heavy *gemara* and stood on the table holding his *gemara* closer to the lamp in order to continue to learn!

Some minutes later he had just learned the *kushye* of *Tosfos* and was up to '*veyesh loimar*' and the lamp extinguished! That, according to Rav Shach, was *gehinom* in this world – so much *tzaar* and *agmas nefesh*!

Losing Track of Time

Rav Dov Beirish Weidenfeld *zt"l*, the Tchebiner Rav, loved to learn *Torah*. Once a man knocked on his door and wanted to ask a question about *halacha*. Rav Dov Beirish was busy learning. He looked up for a moment to answer the question.

After he had answered the question he asked the man why he had to come in middle of the night to ask the question. Why couldn't he wait until the morning?

The man said, "I am sorry, but I don't know what the *Rav* means - it IS already the morning!"

Rav Weidenfeld looked at the clock and saw it was already 7:00 a.m. He was so engrossed in his learning that he didn't even realize that the whole night had passed!

Beware of the "Camera"

The producer at a television station was looking for ways to spice up his network. He came up with an idea to create a "reality show" that was aired live with the aim of entrapping and shaming scammers - real-life workers who took advantage of and cheated innocent victims.

A hidden camera was hooked up in an apartment and random plumbers were called in to fix a non-existent leak in the kitchen sink of some defenseless elderly woman. One plumber after another was caught on film ratcheting up the problem, and the price. Each worker who came invented issues in order to charge the woman a hefty sum.

The producer then called a Jewish plumber, a *chassidische* fellow from a local company. The program was working out even better than they planned. But this time, the plumber was filmed telling the lady there was absolutely nothing wrong with her sink. Maybe there was a loose-fitting pipe about which he expressed his willingness to adjust for no cost!

SEUDAH STORIES

פרשת בהר תשפ"ד

The camera crew who was filming the entire scene was amazed at the honesty of the Jewish plumber. They asked him if he suspected that he was on camera, and that's why he behaved with honesty. He calmly and correctly replied, "Of course! The camera - in Heaven - is always on!"

Speaking French

Rav David Luria, zt"l, the Radal, was a brilliant *talmid chacham* and had a full command of *kol haTorah kulah*, the entire *Torah*. He was also well-versed in various other subjects as well, and he was proficient in several languages, including French.

Once, a group of his adversaries came up with false charges against him and reported him to the government, claiming that he was rebellious against the Czar. He was soon arrested and imprisoned in jail. A few days later, he was called to appear before a group of government officials, in order to confirm the charges against him.

When the interrogation began, the officials spoke amongst themselves in French, thinking that this Rabbi would surely have no idea what they were saying. However, when the Radal heard them talking, he moved away to the side.

When the Chief Minister saw this, he angrily said to him, "How dare you move away! Why are you not remaining in the place we have put you?!"

Rav Dovid answered in French, "Your honor, I am sorry, but I noticed that the officials were speaking together in French, thinking that I did not understand them. However, as you can see, I am quite fluent in French. I could not stand there and listen to their conversation while they thought that I didn't understand what they were saying. That would be deceiving them, and it would not be proper. Therefore, I moved away to the side."

The officials were quite taken with Rav David's integrity, and they saw that he was someone that would never compromise himself by being untruthful. As a result, he found favor in their eyes, and he was cleared of all the charges leveled against him!

PARSHA CHALLENGE

פרשת בהר

1. How is it possible for three שבתות to fall out on one day?
2. Which לאו in this week's פרשה is said twice - each time teaching us a different איסור?
3. Which unusual word is used regarding יובל, and is also used to start one of the זמירות שבת?
4. When is the number 50 mentioned in פרשת בהר?
  - a. List 11 other places in the תורה where the number 50 is mentioned.¹
5. Based on this week's פרשה, explain the following series of numbers:
7,8,9.
6. What לאו in this week's פרשה has an effect on יום כפור davening?
7. He and I are identical in our calculation,
However we differ in the units of our calculation,
This week's פרשה is the only time I am mentioned in the תורה,
Who am I? Who is he?
8. I have more than one name,
I am not great in stature but I was given a great honor,
At the time of my honor, I was a great סכנה,
I have a connection to one of the ימים טובים,
From my placement in this week's פרשה a great יסוד is learned,
Who am I?

¹ The answers are connected to each of the following:

1) נח 2) אברהם 3) יתרו 4) יום טוב א 5) קנס א 6) משכן 7) משכן 8-9) ערכין 10) לויים 11) מלחמת מדין

Answers

1. שמיטה and יום כפור, שבת.
2. לא תונו – The first time is the איסור of ממוך (overcharging), the second time is the איסור of דברים (causing pain with words).
3. דרור
4. יובל
  - a. 1) רוחב התבה
  - 2) The חמשים צדיקים of תפילה's אברהם
  - 3) שרי חמשים
  - 4) שבעות
  - 5) Payment by ומפתה
  - 6) רוחב חצר המשכן
  - 7) ללא וקרסים של המשכן
  - 8) The ערך of an adult male.
  - 9) The ערך of a field is based on 50 שקל per חומר.
  - 10) לויים worked and were counted until the age 50.
  - 11) אחד מחמשים by מלחמת מדין was given to the לויים
5. The seventh year of שמיטה will bring ברכה to the eighth and ninth year.
6. אבן משכית לא תתנו בארצכם להשתחות עליה (The איסור of bowing to ה' directly on the stone)
7. **Who am I?** יכול **Who is he?** שמיטה
8. Next week....

Last week's Riddle:

He and I are identical words but with different נקודות,
I am a reason a person can't sacrifice a קרבן,
He is a קרבן,
We are both mentioned in this week's פרשה.
Who am I? Who is he?

- I am a מום that disqualifies a כהן

- פֶּסֶח (lame) and פֶּסֶח

לרפ"ש רפאל יהודה בן אידל
שרה יוכבד בת חנה מאשה
לעי"נ ברכה בילה בת דוד יעקב ע"יה
יצחק דוד בן אלימלך הכהן ז"ל

For questions, to subscribe or to submit your own שאלה, send an email to parshachallenge@gmail.com

Feel free to forward or distribute the Parsha Challenge.

© כל הזכויות שמורות

פתחי פרשה – בהר
Parsha Musings for Shabbos Table Schmoozings

RIDDLES

How many שמיטה years are there in a set of 7 years?

It depends. When we listen to Hashem, 1. When we don't, we will have to let the land rest every other year so that it can produce crops, resulting in 4 "שמיטה" years: rest, work, rest, work, rest, work, שמיטה. (מכילתא פ' (משפטים כ"ג י')

How many places in the Torah can you name where the number 7 is significant?

- שבת
- שמיטה
- 7 שמיטה cycles after 7 יובל.
- 7 days of פסח and סוכות (מדאורייתא).
- 7 weeks of העמר.
- 7 sheep used by אברהם to make a treaty with אבימלך.
- 7 מזבחות, with wisdom, made by בלעם.
- The word "שבועה" – "swear" – is derived from the word "שבעה" (ל"ש).
- 7 טהרה, or טומאה, people experience 7 days of טמא.
- אבלות
- 7 יום כפור down on דם sprinkled 7 times כה"ג.
- 7 נרות of the מנורה.
- 7 (עי' כ"ז בהקדמה לס' השמיטה לר' יחיאל מיכל טוקצינסקי) רגיעים.
- 7 חנוך from אדם to אדם.
- 7 (ילקו"ש שמות רע"ו) generations from משה to אברהם.
- 7 מצוות בני נח.
- 7 נגע צרעת to observe the הסגר.
- 7 טהרה to achieve מצרע on a sprinkling.
- 7 טהרה for a מצרע. (I'm sure there are more!) The כהן sprinkled oil 7 times.

What does "יובל" mean?

- "רש"י כ"ה י'") in reference to the שופר which was blown on יום כפור during the 50th year. ("שופר",
- "Moving" (such as in the word "מוביל"), in reference to the widespread "moving around" experienced during the return of people and fields. (העמק דבר)

How many הלכות apply ONLY during periods when we observe the counting of יובל?

- עבד עברי.
- The הלכות regarding selling houses in a walled city.
- The הלכות regarding donating the value of a field to the בית המקדש.
- The הלכות regarding selling a field received from one's ancestors.
- We accept a גר תושב (a non-Jew who accepts some מצוות, but does not convert).
- ספר החנוך ש"ל, ועי' (אורח חיים כ"ה י"ט) דאורייתא, both regarding working the land, and the forgiving of loans. (בפוסקים)

Why don't we count יובל nowadays?

The פסוק says to announce freedom during יובל to "כל יושביה" (all of the land's dwellers), which can only occur when בני ישראל are settled in ישראל, with each שבט in its designated area. (ערכין ל"ב):

How could having good crops be dangerous?

Other nations may want to attack us and steal them. Thus, Hashem promises, "If you keep the מצוות, I'll give you good crops AND you'll be secure." (אורח חיים כ"ה י"ט)

On which 2 טובים do we celebrate the conclusion of a period during which people passed away?

- (או"ח תצ"ג ב') רבי עקיבא of תלמידים – ל"ג בעמר
- (עיי"ש בבהגר"א) מדבר – the generation which died in the ט"ו באב

JUST CURIOUS

Did the סנהדרין literally count, out loud, the years of the יובל cycle, or were they merely required to keep track of what year we were up to?

- Some hold that they would count each year of the שמיטה cycle, keeping track of the individual year, as well as what number שמיטה it was in the יובל cycle, like we count the days and weeks of ספירת העמר. They would make a ברכה, "אשר קדשנו... על ספירת שני השמיטה", or, "על ספירת שני היובל", (ספר החנוך ש"ל) and then count, for example, "היום שמונה שנים ליובל, שהם שבוע א' ושנה א" (רמב"ד לתו"כ בהר"ב, ועי' ספר) (החנוך של"ב)
- Others are unsure if they counted and made a ברכה, or just kept track of the year. (תוס' מנחות ס"ה: , (רמב"ן כ"ג ט"ו)

Assuming the סנהדרין generally counted the years of יובל with a ברכה, if they missed a year, would they keep counting without a ברכה?

Since the requirement of "תמימות," which indicates a complete counting, is only expressed regarding ספירת העמר, but not regarding יובל, it would seem that they could continue counting in the following years with a ברכה. Hopefully משיח will come soon, and we'll find out. (מנ"ח ש"ל א')

There is a מצוה to blow שופר on the יום כפור of יובל to announce that slaves go free. Why doesn't any other מצוה have such an "alarm" (for example, "It's time to burn your חמץ!")?

It is very difficult for a master to free his slave, who has worked for him for almost 50 years. Likewise, a slave often struggles when leaving his caring master. We blow the שופר to announce, "We know this is tough, but be aware that everyone else is doing the same thing right now," which makes the experience easier. (ספר החנוך) (של"א)

The יובל year began on ראש השנה, but the שופר which signaled the slaves' freedom was only blown 10 days later on יום כפור. What did the slaves do in between?

They stayed in their owners' homes without working. Instead, they ate, drank, and rejoiced. (רמב"ם הל' שמיטה) (ויובל י' י"ד)

During יובל, we announce freedom for "ALL dwellers of the land." (כ"ה י') Isn't this relevant only for slaves?

- The owner is also the "slave" of the slave. For example, if there is one pillow, it goes to the slave. When the slave goes free, the master is also "freed." (אזנים לתורה)
- Since we are supposed to be נושא בעול עם חבירו and feel the suffering of others, as long as ANY עבד remains, no one feels totally free. (משלחן ר' אליהו ברוך)

אונאת דברים and (כ"ה י"ד) (cheating someone monetarily) אונאת ממון of אסור פרשת בהר (hurting someone with speech) (כ"ה י"ז). Which is worse, and why?

אונאת דברים is worse, for it directly affects the victim himself, cannot simply be repaid, and regarding this אסור the Torah expresses the extra warning, "Fear Hashem." (ב"מ נ"ח:)

Does the אסור of אונאת דברים apply to one's family members?

Yes, including children, unless very necessary when offering redirection. Nonetheless, one who speaks gently to his family members and avoids paining them, will find life, blessing, and honor. (ספר החנוך של"ח)

After commanding us to help those who are in financial distress, and telling us not to lend money with ריבית, the Torah concludes, “אני ה' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים... להיות לכם לאלקים” (כ"ה ל"ח) How does this mention of יציאת מצרים encourage us to help others in their time of need?

The goal of יציאת מצרים was for ALL of בני ישראל to serve Hashem. Our communal financial interactions must contribute towards this goal, and if some are unable to participate in our national mission due to financial struggles, we are all obligated to help them, and thereby alleviate their impediment. (ספורנו)

We aren't allowed to make an עבד עברי perform עבודת פרך, such as unnecessary work. Even if HE doesn't realize he's wasting his time, “ויראת מאלקיך” – Hashem knows. (רש"י כ"ה מ"ג) If the עבד doesn't know, and doesn't get upset, why is it so bad?

Being kind to an עבד עברי reinforces one's awareness that בני ישראל are the most honorable nation, and brings one to love his people and the Torah. It should also force one to realize that just as this slave was sold due to financial difficulty, the same fate could await one's own family, if they do עבירות. Additionally, respecting the עבד helps one develop into a merciful בעל חסד (ספר החנוך שד"מ).

Does the אסור of עבודת פרך apply to hired workers, who aren't slaves?

Technically not, but one should apply the attitude gleaned from this מצוה when dealing with anyone less fortunate, because wealth and financial difficulty are constantly revolving: Hashem gives a person money for exactly as long as He desires, and not a moment longer. Even if one has money stored away, or owns many properties, עבירות can cause it to be lost ח"ו (ספר החנוך שד"מ).

IN YOUR OPINION

What's your favorite snack? Imagine that you bring it to school, and you see someone walk over to your bag, unzip it, take out your snack, and start eating it. What would you do?

Farmers who keep שמיטה are mighty “גבורי כח,” because they must watch people enter their fields and take their crops without responding. (תנחומא ויקרא א' א')

How would you feel about returning a field to its original owner in יובל, after working it, and mastering its productivity, for almost 50 years? How would you feel if you were the person finally getting it back?

The person returning it will likely struggle, and the original owner, who is returning to his land after decades of anticipation, may arrogantly feel, “Ha! See! I got it back!” Therefore Hashem chose יובל as the perfect moment of transition: the experience of the “returner” is calmed by the fact that he anyway couldn't harvest in the previous year (year 49 – שמיטה), nor in the upcoming year (יובל), and when the original owner finally “wins” his field back, he must immediately admit that it's Hashem's, because he can't even work it until after a year of יובל (אזנים לתורה כ"ה י')

Let's say you are put in charge of giving out raffle tickets during a program. Is it hard to give away all of those tickets, instead of keeping them? What about giving צדקה? If there is a difference, why?

One will likely experience difficulty when returning “his” field to its original owner during יובל. Therefore, Hashem reminds us, “The land is Mine,” and it was never actually “yours.” (רש"י כ"ה כ"ג)

If you see someone do something embarrassing, what's the best way to interact with him right afterwards? Should you ignore it and pretend it never happened? Should you say something like, “Don't worry, it happens to everyone”?

It must have been uncomfortable for an עבד עברי נרצע to return to his community upon the arrival of יובל, after being subservient to a master for a number of decades. The Torah tells us that he should return to “אחזת אבתיו” – to the honor of his ancestors – and we should not mock him regarding his experience. (רש"י כ"ה מ"א)

What would you prefer: someone hurt you with words, or damage your property?

We must be very careful to not hurt anyone verbally, because that pain is very hard for people to bear, and many find it more upsetting than financial loss. (ספר החנוך של"ח)

A Life of Truth

Stories from our tzadikim on thriving through adversity

בעזרת השם יתברך

In introduction, the sense of “having been insulted” can change with a shift in perspective. As we know, people are different. There are people who become encouraged by insults. If they, for example, say a שטיקל תורה and get yelled at for it, they take it as a compliment. They focus on the fact that the fellow could have just ignored the שטיקל תורה. If he took the energy to yell about it, the *shtikel* must mean something to him. Some people, however, become discouraged from adversity.

Truthfully, it's not worth it to be insulted by people. It is good for כפרות, and that's very positive. Hashem is saving you from all sorts of issues since you already had the pain of being insulted. You also have a major כח הברכה for being insulted and not answering back. Though we would like to aim for ביטחון in Hashem and the מנוחה הנפש that it brings. Instead of getting insulted, maybe you can hear objectively what's being said. maybe there's something worthwhile. Sometimes you can't listen objectively to what's being said. My Rav once said that Hashem created us with two ears so that things can go in one ear and out the other. Bear in mind, when people voice negativity it reflects on them, not on you. Maybe they are going through a hard time. Maybe it's just a bad mood, who says he even means you? The mood will pass. By listening to someone who is obviously in pain you are doing a חסד and helping lift his spirits. Hopefully, he'll come home with a smile and cheer up the people he meets, all in your זכות.

The מדה of not being sensitive actually has a name. The ספרים call in מדת ההשפמות. The ספר חובת הלבבות¹ tells us about a חסיד who asked his friend if he reached the מדריגה of השתוות, and the friend answered that he's not at that מדריגה yet. So, the חסיד went on the encourage him to keep on striving, it's the השמדות ותכלית השמדות, so it's a worthwhile challenge.

Some צדיקים who work on this מדה eventually can't get enough בזיונות. They start really appreciating it, they say בזיונות is great stuff! בעזרת השם we will see lots of great stories like that.

If we examine what causes us to feel insulted, I think we will find an interesting thing. Consider the following: You're taking a walk and a bird flies overhead and leaves a

---

¹ יחוד המעשה פרק ה'

dropping on your hat. *Oy Vey! Not so geshmak!* It's kind of annoying and disgusting - but it isn't embarrassing.

There is a story about a *yid* who was traveling on the lower level of a boat. A rich *poritz* came over to this *yid* and out of his great disgust for a Jew, he relieved himself over him. What terrible abuse! This *yid*, however, said that that was his happiest day- since he realized that he finally “made it!” He didn't feel embarrassed! ²

The simple fact that we're *yidden* is the greatest distinction possible. There is a story that Rabbi Avigdor Miller זצ"ל would tell that illustrates this point beautifully. Sir Moses Montefiore, who lived for over a hundred years from the times of Rav Akiva Eiger זצ"ל through the times of Rav Yisroel Salanter זצ"ל, was a real Jewish hero. He came from a prestigious family, and he married a Rothschild. By the age of forty he had become extremely wealthy and politically powerful. From then on, he spent his time saving *yidden* from the different גזירות of that difficult time, like the Damascus blood libel and the Cantonist decrees in Russia. He carried many prestigious titles such as “Lord” in England, and when he traveled, he was accompanied by guards. His carriage had a slogan on it that advertised his pride of being a Jew.

On one of his trips, a young Polish peasant seeing the honor that this Jew was receiving, announced in disgust and ridicule, “Jew!” Upon hearing this, Sir Moses ordered his driver to stop and sent his guards to grab the boy. The peasant was scared to death but he wasn't able to evade the guards. When he was brought to the great lord shaking like a leaf, thinking *who knows what would be with him*, Montefiore reached into his pocket and presented the kid with a valuable coin. He announced with pride, “I bear many prestigious titles, but this boy called me by my most distinguished one, therefore he deserves this coin!”

What a beautiful story! We have to believe it! It's true! מי כעמך ישראל - there's no one like the *yidden*! When a *yid* realizes who he is it becomes easier to acquire the מדת ההשתוות.

---

² and my father שליט"א's *sefer Pathways to Perfection* תומר דבורה, pg. 66
פלא יועץ ערך בזיון עמוד סג – תומר דבורה פרק ב' ד"ה והנה עיקר הענוה

Ayin Tovah Introduction

Mrs. Tehillah Gailer

732-301-4043 opt 2-1-1-67

Some people are naturally blessed with a nature to only see good in everyone. For them, *ayin tovah* is not even a *nisayon*. Rav Pam once said that his mother simply could not understand how *shemiras halashon* is a struggle! But for most of us it's a *middah* that needs to be worked on. Every person has a *chelek behami*, and part of that natural instinct is to find and focus on the negative aspects in other people, in themselves, and in their situation. And some people are by nature gloomy and pessimistic.

So, the first step in achieving an *ayin tovah* and focusing on the positive is to remember that this is a choice. I am a *ba'alas bechirah*, and I can make the choice.

The Chazon Ish summarizes all *avodas hamiddos* with one negative *middah* and one positive *middah*:

The only negative *middah* is letting life and nature continue running its natural course.

The only positive *middah* is working on subjugating your natural instincts and *taavos* to your *sechel* and *yetzer tov*.

The *middah tovah* is to fight instinct; the *middah ra'ah* is to go along with your baser natural feelings.

Sometimes, people excuse themselves by saying "this is my nature and there's nothing I can do about it." But their *hashkafas hachaim* is essentially flawed! Recognizing their natural inclinations is imperative, but saying "there's nothing I can do about it?" There is no such thing. Our job is to do something about it!

The Gr"a teaches that the only reason we are alive is to break our bad *middos* and to subjugate our will to Hashem's will. And if not, for what do we need life?

Similarly, R' Elimelech of Lizhensk says that someone comes to this world to break their *tevah*. He advises that for forty days, one should consistently try to do the opposite of their immediate, instinctive reaction. Habit rules over a person. But when you consistently attempt to break your nature, Hakadosh Boruch Hu will help you break your habits, and your *sechel* and *yetzer tov* will rule over your nature, emotions, and prior habits.

Human nature is to see and notice the negative. Throughout our day there are so many circumstances, both positive and negative. But the events that are prominent and need to be dealt with tend to be harder and painful, so those are the things we tend to focus on.

Ayin Tovah Introduction

Mrs. Tehillah Gailer

732-301-4043 opt 2-1-1-67

But it is possible to decide to be a person who sees good.

And when we decide to work against our nature, Hashem promises to help; as Rabbeinu Yonah writes:

Yaazor Hashem lashavim kaasher ain yad tiva'm maseges.

When someone does *teshuvah* - and this applies to anyone who is working on becoming better in any area -Hashem helps them. We cannot even comprehend the degree of *siyata dishmaya* that they will merit once they start!

When we decide to choose to focus on the positive, we commit to becoming pillars of strength in our family. We want to be positive; we want to be energized and connected and overflowing with energy. We want our positivity to overflow into the rest of the house and affect the entire family. Once we start with a perspective of optimism and positivity, we will attract further *tov* in our life: *Hatov yidabek batov*. Our job is to be a *kli* for *tov*. We should seek out the *tov* and notice the *tov*. And then the *tov* will be attracted to us. In a similar vein, R' Avigdor Miller tells us that a positive lie - for example a false compliment or encouraging statement – will have better effects than a negative truth.

Sometimes we go through life events that can be very difficult and denying that reality is not helpful. But Dovid Hamelech tells us the correct perspective on life's difficulties:

Im amarti matah ragli - when I say that I'm about to fall, then,

Chasdecha Hashem yis'adeini - focusing on the *chessed* of Hashem will support me.

When there is something negative, I choose to have an *ayin tovah* and look at the *chessed* of Hashem.

Imagine you're having a tough morning – it's raining, and your kids won't go to school nicely. Tutoring to be arranged, there's an issue with the bank, and your diet flopped before it even started this morning.... and in middle of everything you get a call that you just won two million dollars in the lottery. All of a sudden, your bad mood disappears. Why? None of the problems have been resolved! Because when you feel like you HAVE, then you can HANDLE.

And we know that with our *emunah* that we do have. We can handle whatever Hashem hands to us with an attitude of "*ur'eh b'tuv*" seeing the good.

Hilchos Shabbos Initiative

Is it permissible for a woman to wear a necklace concealed under her clothing?

One should not wear a necklace under one's clothing when walking in a *Reshus Harabim* (public domain) because if the necklace is not visible, it does not serve any function and is not the way a necklace is typically worn. It therefore may be considered carrying. One should be careful when getting dressed to ensure that the necklace remains visible on top of the clothing.

If one is wearing a shirt and a sweater, and the necklace is lying on top of the shirt but is at times covered by the sweater, or if the necklace is covered by a coat, it may be worn outside.

Is it permissible to go outside an *eruv* with a tissue underneath a watch or ring (i.e. to make the watch or ring fit more tightly)?

Wearing a tissue beneath a watch or a ring is prohibited.

Is it permissible to wear cufflinks outside if they are not actually closing the cuffs?

It is questionable whether cufflinks may be worn in this manner since they are not serving any function and are not usually worn in this manner. Therefore, it is possible that they are considered being "carried" rather than being "worn."

Is it permissible to wear a gold or silver key as a tie clip?

It is permissible to wear a gold or silver key as an ornament such as a tie clip.

Note: When this type of key is used to unlock a door that opens directly to the street (there is no enclosed front yard), one must be aware of two points:

1. If the door opens inward, the key should be removed from the key hole before the door is actually pushed opened. Additionally, it should be replaced on the wearer's garment as an ornament and not carried into the house.
2. If the depth of the door post is 4 *tefachim* (12"-16") or greater, the wearer must be standing within the depth of the doorpost before removing the key from his garment to unlock the door.

The Chofetz Chaim writes in the name of R' Yonasan Eibishitz that if one does not learn Hilchos Shabbos very well, it is impossible not to be עובר on a forbidden act on Shabbos.

To receive weekly Hilchos Shabbos sheets by email, subscribe at: Shabboshalachos@gmail.com

This sheet contains Divrei Torah and should be dealt with accordingly.

לזכות רפואה שלימה חי' מלכה בת-בת-שבע

וקראת לשבת עונג....

אז תתענג

...והאכלתיך נחלת יעקב אביך

QUESTIONS AND ANSWERS IN
HILCHOS SHABBOS FOR THE ENTIRE FAMILY

בית מדרש נחלת יעקב - נערך ע"י המו"ץ דקהלתינו

WEEK 31

ע' שלחן ערוך ש"מ-א'

The questions **with their answers** will be printed next week, along with another set of three questions.

QUESTION 1

My five year old's hair looks a bit unruly and I wanted to touch it up with a comb. May I do that on שבת?

QUESTION 2

Am I allowed to fix up my Shaitel with a brush on שבת?

QUESTION 3

My daughter wants to take out her ponytail before she goes to bed, however it may pull out hairs. Could she do that?

ANSWERS TO LAST WEEKS QUESTIONS

QUESTION 1

The baby has a diaper rash. Can I put cream on even though it's שבת?

Answer: Spreading out a cream that is a thick substance (like Desitin etc.) is the מלאכה מן התורה of ממתק. Even spreading out thinner creams is not allowed מדרבנן. The best idea would be to put the cream on the baby without spreading, and put the diaper over it. Even though the cream may spread by such an action, it possibly can be considered done without intention, and it also would be considered a שינוי. Although many hold a מלאכה מן התורה can't be done even with a שינוי even for a חולה, one could rely on the מקילים in this case where there is no other practical solution.

continued...

וקראת לשבת עונג....

אז תתענג

...והאכלתיך נחלת יעקב אביך

QUESTIONS AND ANSWERS IN
HILCHOS SHABBOS FOR THE ENTIRE FAMILY

בית מדרש נחלת יעקב - נערך ע"י המו"ץ דקהלתינו

continued...

QUESTION 2

The warm bottle for the baby sat around for a while and cooled down, and I would like to warm it up. Can I fill up a bowl of water from the urn and put the bottle into the hot water?

Answer: Submerging a כלי in a bowl of hot water to heat it up would constitute הטמנה, but according to the רמ"א רנ"ג-א' it is only a problem if the bottle were to be totally submerged. As long as the top of the bottle is out of the water, even if the liquid in the bottle is totally under the water level, it may be done.

QUESTION 3

What's the הלכה with baby wipes? Are they allowed to be used on שבת?

Answer: A loaded question. The סחיטה of איסור is to squeeze out a liquid that is absorbed in a cloth. Baby wipes would seem to be a prime example of סחיטה, as the liquid absorbed in the wipe gets extracted when cleaning the baby. There are those that advise to use an especially saturated wipe, as the liquid on the surface is enough to clean the child even without the absorbed liquid. This seems hard to understand, as many times the absorbed liquid does help in hard-to-clean spots, and even if not needed it would at best be a פסיק רישא דלא איכפת לי when being squeezed, which is אסור מדרבנן. Others like to use wipes that have very little liquid absorbed, marketed as "Shabbos Wipes". One would still have to be careful not to push too hard, as they seem to have some wetness to them, and pushing hard could still be סחיטה. This is especially difficult in hard-to-clean areas since these wipes don't clean so well. One should use a few wipes at a time in order not to come to squeezing.

There are those that are totally מקיל on wipes. This is based on an ע' ב-ע' that is discussing if one can wet a paper towel and clean up a table with it. ר' משה makes a seemingly incredible statement that paper towels don't absorb, and therefore there is no איסור תורה of סחיטה. They explain this to mean that paper doesn't really absorb, but traps the water between the fibers, as opposed to cloth that actually absorbs the water. Based on this they allow one to squeeze wipes. Although ר' משה writes that even if it doesn't absorb it should be אסור מדרבנן just like hair which one can't squeeze even though it doesn't absorb, ר' משה writes that since one's intention is not to squeeze and it isn't the דרך to do so, it is allowed. The מקילים use the same point to allow wipes.

Although there is definitely some validity to this argument, it is hard to extend the words of ר' משה to a different case when his reasoning is not so clear. This is especially true about wipes that seemingly have many types of material in them, including cotton which could absorb. Additionally, many times one is מכוון to squeeze the wipes, which even according to ר' משה is at least אסור מדרבנן.

TORAS REB KALMAN

סיפורי צדיקים

Captivating stories full of Yiras Shamayim taken from Shmuessin that Reb Kalman Krohn z'tl gave in Adelpia Yeshiva

Shlomo Hamelech and Ashmedai

This story is from the Gemara in Gittin, daf 68a

When Shlomo Hamelech wanted to build the Bais Hamikdash, he ran into a problem. The Halacha is that the stones used to build the Bais Hamikdash may not be cut using a metal blade, but it was impossible to build the Bais Hamikdash without cutting through the massive stones. He turned to the *chachamim* for assistance.

“Moshe Rabbeinu had the same problem,” the *chachamim* informed him. “And he used the *shamir*, a specific creeping worm, to cut the stone.

The *shamir* is an incredible creature that, by crawling on a stone, it causes it to crack.”

“Where can I find the *shamir*?” Shlomo Hamelech asked them.

“We don’t know where to find it, but we do have a clue that can lead you there,” the *chachamim* responded. “*Sheidim* know exactly where to find the *shamir*, but you will need to pull it out of them. The way to do that is to capture both a male and female *sheid* and to tie them up together. Don’t let them free until they tell you the secret.”

The concept of *sheidim* is complex and intriguing, and perhaps we will cover it in more detail a different time. In short, a *sheid* is a being that has three human characteristics and three characteristics of an angel.

Shlomo Hamelech was the smartest living person, and he knew how to find and capture *sheidim*. Following the *chachamim*’s advice, he captured a male and female *sheid* and bound them together. They begged him to set them free, but he refused until they revealed to him where he could find a *shamir* to use to cut the stones for the Bais Hamikdash.

“We don’t know where it is!” they insisted loudly. “We have no idea where to find the *shamir*!”

But he persisted in keeping them tied together and soon they gave him a lead. “We know that Ashmedai, the king of *sheidim*, has knowledge of where the *shamir* is.”

“How can I get hold of Ashmedai?” Shlomo asked them.

“We can’t tell you how to capture him,” the *sheidim* responded. “But we can tell you his schedule so that you can try to meet up with him. Every day, Ashmedai goes up to the *Mesivta d’Rakia*, to the heavenly *bais medrah*, where

Hashem learns with the souls of *tzaddikim*. When the shiur is over, he goes down to the *Mesivta d'Aretz* and learns Torah down on earth.

“And then, after learning so much both up there and down here, Ashmedai gets very, very thirsty. He has a huge pit, which he keeps locked, that he drinks from. When he returns from learning, he first checks to see if anyone picked his lock and entered his private drinking spot. Then he opens it, drinks his fill, and locks it up again.”

“Where is the drinking pit?” Shlomo asked them, and the *sheidim* gave him precise directions.

Shlomo Hamelech tasked his general, Benayahau ben Yehoyada with capturing Ashmedai. He armed him with wool, many barrels of wine, a big necklace with the *shem* Hashem written in seventy-two *osiyos*, and sent him off to Ashmedai’s drinking pit.

Benayahau ben Yehoyada was somewhat afraid of meeting the king of the *sheidim*, but he set out to do Shlomo’s bidding. He traveled to the pit and hid up in a tree, waiting. In the middle of the night, a strong wind blew through the area, and then he saw the awesome sight of Ashmedai coming to drink. The *sheid* king checked the lock on his pit, opened it, and drank. Moments later, he was gone.

After Ashmedai left, Benayahau ben Yehoyada entered the pit and dived down to the bottom. He dug a hole in the floor of the pit and drained out all the water. When the pit was completely empty, he clogged the drain with wool and earth until it was completely snug. Then he refilled the pit with not water, but wine. Carefully, he locked the pit using the same method as Ashmedai and clambered back up the tree to hide.

Nighttime fell, and Benayahau ben Yehoyada waited. Finally, Ashmedai appeared. He checked the lock on his pit, and seemed satisfied that no

one had tampered with it. Thirstily, he opened the lock and was about to take a drink when he noticed that the pit was filled with wine!

“לץ היין הומה,” he murmured in disappointment, quoting a *pasuk* in *Mishlei*. He knew that if he drank the wine, he would lose control over his qualities, making himself vulnerable to danger. But he was unbearably thirsty, and somehow the water in the pit had changed to wine. Desperate to alleviate his thirst, he ignored his hesitations and drank the wine. When he was finally satisfied, the pit was empty, and the wine he consumed lulled him into a deep sleep.

Benyahu ben Yehoyada, watching carefully from between the branches above, swiftly scampered down the tree. He took the chain with the seventy-two letters of Hashem’s name and tied it around Ashmedai’s head. The king of the *sheidim* was still asleep, but even when he awoke, he would not be a danger to Benayahau since the chain around his neck severely hindered his power. Shlomo Hamelech’s general was no longer afraid, and stood by Ashmedai’s side until he woke up.

At last, Ashmedai awoke. He noticed the burdensome necklace immediately and tried to tear it off of himself. “*Shma d'marach alach,*” Benayahau ben Yehoyada told him. “The Ribbno Shel Olam’s name is on your head!”

Hearing his words, Ashmedai understood that he was powerless against his capturer. As long as the chain with Hashem’s name was around his neck, he would not be able to break free of his imprisonment. Benayahau ben Yehoyada grasped the chain and the two began walking back toward Shlomo Hamelech’s palace.

As they walked, they passed a house, and Ashmedai promptly knocked it down in anger. They walked past a tree, which Ashmedai also knocked over. There was another, smaller house

up the road, owned by a widow who grew frightened when she noticed Ashmedai, a giant, nearing. "Please don't break my house!" she squeaked in fear.

The king of the *sheidim* was already very close to the house, and he twisted himself sideways to avoid knocking it over. Just his shoulder grazed the side of the house, which remained standing. But Ashmedai suffered a broken bone and a twisted back.

They continued walking and before long, they encountered a blind person who, since he could not see where he was going, had veered off the side of the road. Ashmedai picked up the man in his giant hands and deposited him back onto the road. Further still, they met another man stumbling off the road, this time a drunk. Again, Ashmedai reached for him and placed him back on the correct path.

Benayahu, accompanying Ashmedai, didn't understand much of what he witnessed on their journey to Shlomo Hamelech, but he didn't dare ask what was going on. Instead, he observed the strange occurrences silently.

Soon, they passed a wedding ceremony, where throngs of people were dancing around a chassan and kallah. It was a beautiful, joyous scene, but to Benayahu's confusion, Ashmedai started to cry when he encountered it.

As they walked through town, they walked by the stall of a cobbler. A customer was in the midst of putting in an order for a new pair of shoes. "Make me a pair that will last seven years," he instructed the shoemaker. Ashmedai, overhearing his request, burst out laughing.

Next they saw a man sitting on top of a big box, using sorcery to predict the future. This, too, caused Ashmedai to laugh mockingly.

Finally, after a long and interesting journey, the general and the *sheid* reached the palace of Shlomo Hamelech. Ashmedai was placed in a room to wait for his meeting with the king. As much as he would have liked to break free of the palace, he was fettered by the chain around his neck.

He waited and waited an entire day, and Shlomo did not appear to see him. "Why didn't the king come see me right away?" he complained when someone came into the room.

"The king couldn't come today because he drank too much," came the explanation.

Ashmedai didn't respond in words. Instead, he took one brick and placed it on top of another one.

When it was reported back to Shlomo Hamelech that Ashmedai had placed one brick on top of another one, the king, who was the wisest living person, understood what that meant. "That means that you should give me more to drink," he interpreted.

The following day, Ashmedai waited again in vain for Shlomo Hamelech to appear. At the end of the day, he asked again, "Why didn't the king come in to see me?"

"The king drank too much," the servants responded.

In response, Ashmedai went to the pile of two bricks and took one off.

"That means I am not allowed to drink anymore," Shlomo Hamelech explained when he was told about the incident.

On the third day, the king finally felt ready to see Ashmedai. The *sheid* was summoned to appear before Shlomo, and he did, wielding a stick that

was four *amos* long (about eight feet). When he saw the king, he threw the stick onto the floor.

“Shlomo, Shlomo,” he chided. “You are merely a mortal. There will come a time when you, too, will die, and you will not take up more than four *amos* in the ground. You captured the entire world; everything you desire is at your fingertips. And you weren’t happy until you captured me, too?”

“I didn’t capture you on a whim,” Shlomo Hamelech told him. “I need you for one thing only. I want you to tell me where the *shamir* is.”

“Why do you need the *shamir*?” Ashmedai inquired.

“I need it to build the Bais Hamikdash,” Shlomo explained. “It’s the only way that I am able to cut the stones. You know where the *shamir* is, Ashmedai. I want you to tell me where it is.”

“But I don’t know where it is,” Ashmedai countered. “I don’t know where the *shamir* is! But I will tell you that the Angel of the Seas knows where the *shamir* is. And he revealed the secret to a certain rooster.”

“Why did the rooster need the *shamir*?” Shlomo wanted to know.

“This rooster lives on a mountaintop, where little vegetation grows,” Ashmedai explained. “It uses the *shamir* to crack open the mountain slightly, just enough so that it can plant seeds which he later can eat from. But you should know that the rooster will never tell you where the *shamir* is. It swore, when it learned the secret, that it would not reveal the secret to anyone.”

When Ashmedai was out of hearing range, Shlomo Hamelech turned to his trusted general, Benayahu ben Yehoyada. “Find out where the rooster lives,” he instructed him. “We know that

the rooster is in contact with the *shamir*, so if we find the rooster, then we’ll be able to fool it into leading us to the *shamir*.”

Benayahu agreed to set out on the search, but first he stopped off for a little chat with Ashmedai, to try to clear up some of the mysteries he’d seen on the journey to Shlomo’s palace.

“Why did you put the blind person back onto the correct road?” Benayahu ben Yehoyada asked Ashmedai.

“Because a *bas kol* came out saying that the blind man is a *tzaddik*, and that anyone who does a *chesed* for him will get *olam habah*,” the *sheid* replied.

“So then why did you put the drunk back on the correct road?” Benayahu wondered. “He’s a drunk, why did he deserve that favor?”

“Because a *bas kol* came out and announced that he is a *rasha*,” Ashmedai explained. “I wanted him to use up all his reward in This World so that he doesn’t get anything in the Next. That’s why I helped him back onto the correct road.”

“And why were you crying when you saw the wedding?”

“Because unfortunately, the *chassan* will die within thirty days of the wedding,” Ashmedai said. “And his only brother was just born now. So the *kallah* will have to wait thirteen years until the brother is a halachic adult and can perform *chalitzah* for her. What a tragedy!”

“Why did you laugh when the man ordered shoes that would last him seven years?”

“That man won’t even live for seven more days, and he wants shoes that will last for seven years?!” the *sheid* mused.

“And why did you laugh at the sorcerer who was predicting the future?”

“Three feet under the spot where the man was sitting,” Ashmedai confided. “Was a treasure worth a veritable fortune. He’s telling everyone what will be in the future, and yet he can’t even divine that he is sitting on such a treasure! What a fool!”

Benayahu left Ashmedai in the palace of Shlomo Hamelech and set out in search of the rooster. When he discovered the rooster, he spent some time observing its habits, hoping that would give him a clue to lead him to the *shamir*. He watched as the rooster brought food to its nest to feed its little chicks, and an idea formed in his mind.

When the rooster left, Benayahu ben Yehoyada covered the nest with a sheet of glass, placing a barrier between the rooster and its young. The rooster would need a way to break the glass in order to get to the chicks, and it would hopefully use the *shamir* to crack the glass.

Sure enough, when the rooster returned to the nest and discovered the glass, it flew away, returning shortly thereafter with the *shamir* in its beak. Benayahu made a loud noise, startling the rooster, which then lost grip on the *shamir*. The *shamir* went flying downward, right into the pile of cotton that the wily general had prepared. He gathered up the cotton and the precious worm, while the rooster killed itself in distress.

Mission accomplished, Benayahu returned to Shlomo Hamelech bearing the *shamir*, which was used to cut the stones for the Bais Hamikdash.

Ashmedai, the king of the *sheidim*, however, was still trapped in Shlomo Hamelech’s palace, where the king would consult his wisdom.

One day, Shlomo and Ashmedai were discussing Torah when Shlomo asked the *sheid* about

something he’d been trying to understand. “The pasuk says *כי תועפות הרים לו*, that Hashem has high and mighty things that help him. What is this referring to? What are the high and mighty things that Hashem has?”

“He has the *malachim*,” Ashmedai responded. “And, of course, he has the *sheidim*.”

“What big things can *sheidim* do that people can’t?” Shlomo challenged him.

“If you want to know what *sheidim* can do,” Ashmedai said carefully. “Give me that ring you are wearing, the one with the *Shem Hameforash*. And take off this chain around my neck. And then I’ll show you what *sheidim* can do.”

Shlomo Hamelech was in somewhat of a quandary, since taking the chain off of Ashmedai would mean setting him free to do what he pleased. However, he really wanted to understand the *pasuk*, so with *mesiras nefesh*, he gave his ring to Ashmedai and removed the chain.

Without the ring with the *Shem Hameforash*, Shlomo was unprotected and Ashmedai, without the chain around his neck, was unencumbered. Within seconds, he swallowed Shlomo Hamelech whole and threw him 1200 miles away. In that instant, Shlomo lost his entire kingdom, which he never reclaimed.

Since a *sheid* has the ability to change itself into any form, Ashmedai was able to disguise himself as Shlomo Hamelech. Only his *sheid* feet remained as a clue to his true identity, so he took care to always wear socks. In the guise of Shlomo, he usurped the throne and all of Shlomo Hamelech’s possessions, and the true king of the Jews lost everything.

The question is asked: What did Shlomo Hamelech do wrong that he deserved to lose his kingdom to Ashmedai? He captured Ashmedai

for a noble purpose, so that he would be able to build the Bais Hamikdash. And he only set Ashmedai free so that he could better understand a *pasuk* he was learning!

The answer is that Shlomo Hamelech took the *Shem Hameforash* off of his finger. True, he did it for Torah, but he had merited to have Hashem on his finger and he took it off! And for that, he lost everything.

Have a Wonderful Shabbos!

This story is taken from tape #A231A

TORAS REB KALMAN HOTLINE

Vaadim & Shmussen given by **Reb Kalman Krohn zt"l** are now available by phone.

USA **732.913.5616** or **718.557.7711**

E.Y. **02.313.6038**

Option 1: Vaadim given in BMG

Option 2: Shmussen given in Adelpia

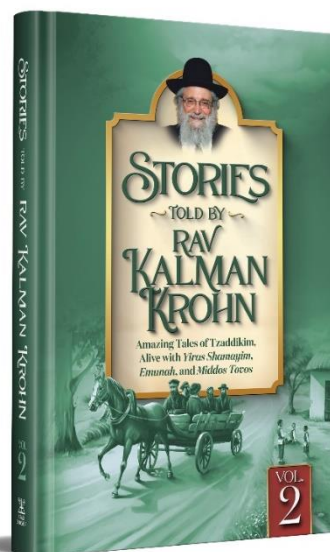
Option 3: Captivating stories taken from shiurim

To receive Vaadim by email or for questions and suggestions call/text 609.807.1783 or email torasrebkalman@gmail.com

Toras Reb Kalman
Lakewood New Jersey
609.807.1783
torasrebkalman@gmail.com

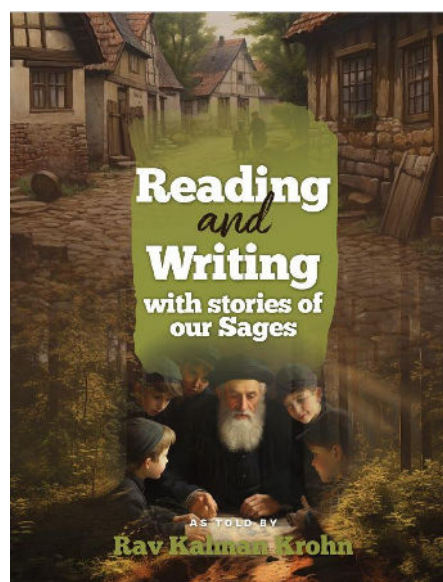
Sponsored by:
The Friedman Family
The Schwab Family

Volume Two is scheduled to be released in time for Shavuos

Toras Reb Kalman created a curriculum series out of these stories that will change the chinuch system – just like Reb Kalman wanted!

Volume One of the new curriculum series is **NOW** available for Schools to purchase.

email torasrebkalman@gmail.com for a sample or for more information

NEFESH SHIMSHON

DIVREI TORAH ON THE WEEKLY PARSHA AND HOLIDAYS FROM THE TEACHINGS OF RABBEINU SHIMSHON DOVID PINCUS ZT"l

THIS PUBLICATION IS DEDICATED TO THE HATZLACHAH AND ZECHUS OF נחמה ויעקב בן רחל נחמה. ישראל בן רחל נחמה ויעקב בן רחל נחמה. MAY THEY GROW TO BE TALMIDEI CHACHAMIM AND OVDEI HASHEM.

PEARLS OF WISDOM FROM THE PARSHAH

Shemittah

וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה בְּהַר סִינַי לֵאמֹר:

דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי תָבֹאוּ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן לָכֶם וְשָׁבַתָה הָאָרֶץ שָׁבַת לַה': (ויקרא כה, א-ב)

Hashem spoke to Moshe at Mount Sinai, saying: Speak to the people of Yisrael and say to them: When you come into the land that I am giving you, the land shall rest as a Sabbatical year for Hashem. (Vayikra 25:1-2)

Why is *Shemittah* mentioned in connection to Mt. Sinai? All the *mitzvos* were spoken at Mt. Sinai! It teaches that just as the general rules and the details of *Shemittah* were stated at Sinai, so the general rules and the details of all the *mitzvos* were stated at Mt. Sinai. (Rashi)

Parshas Behar has a very special *mitzvah*, which is the *mitzvah* of *Shemittah*.

This *mitzvah* was a pretty challenging one for Jews in ancient times to fulfill. For a full year they could not work their fields, and they had to relinquish ownership of the fruits of their trees, and they needed to release all loans, too.

If a person's entire livelihood depends on agriculture, as was the case for most people back

then, keeping *Shemittah* meant giving up a lot.

So what was the point of this *mitzvah*?

Keeping *Shemittah* demonstrates that a person's *parnassah*, his whole life, is in *Hashem's* hands. We trust in *Hashem* and do His Will and put the pursuit of our livelihood aside.

Now let's try to apply this to life nowadays. Most of us are not farmers anymore. Yet, there is an important lesson for us, too, to learn from the

mitzvah of Shemitah.

The first *pasuk* of this week's *parshah* mentions *Har Sinai*. וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה בְּהַר סִינַי לֵאמֹר – “Hashem spoke to Moshe at Mount Sinai, saying.” We know that Hashem spoke to Moshe many, many times. The *pasuk* אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר is the most common one in the whole Torah. But here the Torah added the words בְּהַר סִינַי, emphasizing the connection to *Har Sinai*.

What's the message?

We received from Hashem all the detailed *halachos* of all the *mitzvos* at *Har Sinai*. This is learned from the *mitzvah* of *Shemitah*, as Rashi explains, and on a simple level, this is what the Torah is teaching us when it mentions *Shemitah* in connection with *Har Sinai*.

However, the comparison of all the *mitzvos* to the *mitzvah* of *Shemitah* teaches us that the message of *Shemitah* applies to all the *mitzvos* of the Torah, as will be explained.

In ancient times, the Jewish people dwelled in *Eretz Yisrael*, and they supported themselves mainly by agriculture, as we mentioned above. And we know that the Torah often tells us that if we keep the *mitzvos*, we will be granted rain and abundant produce of the field, as it indeed says in this week's *parshah*:

וְנָתַתִּי גֶשְׁמֵיכֶם בְּעֵתָם וְנָתַנָּה הָאָרֶץ יְבוּלָהּ
וְעֵץ הַשָּׂדֶה יִתֵּן פְּרִיָו – I will grant your rains
in their time, and the land will give forth its
produce, and the trees of the field will give
forth their fruit.¹

The Jewish people did not make money from gold mines or factories or stocks and bonds. They

¹ *Vayikra* 26:4.

lived off the fine fields and vineyards of *Eretz Yisrael*.

To appreciate the point, first let's talk about *Shabbos* for a moment.

When *Shabbos* comes, and a person stops working, this expresses that he places himself in Hashem's hands. It shows that his life and his livelihood are from *Hakadosh Baruch Hu*. However, resting one day a week doesn't totally disrupt a person's means of earning a living. He can work six days, take a day off, and pick up on Sunday morning.

What if you had to stop working for a whole year? Without unemployment insurance or a paid sabbatical or a side job or anything?

That was *Shemitah*. You need to let all your fields lay fallow for an entire year. Naturally speaking, this is a disaster. According to the way of the world, it means you will go bankrupt. You even need to leave your fields open for anyone to walk through. Not only that, but if you had some money on the side, and you loaned it out, you may not collect it after *Shemitah*. Your money is gone.

All these details of the *mitzvah* express a tremendous connection to Hashem. They demonstrate how a person gives himself over totally into the hands of Hashem and His Torah.

And this reflects on the nature of all the *mitzvos* of the Torah, which are all compared to the *mitzvah* of *Shemitah* as we explained.

Let's say you would ask someone, “Why didn't you come yesterday to the *shiur*?” He answers, “Listen, I had an important meeting with someone in Manhattan.” If you ask him, “Why did you rush out of *shul* this morning before *davening* was over?” He answers, “I got up late and I was in a hurry because I had business to attend to.” And so forth. There is no lack of examples that show how some people place *mitzvos* as second priority and their

parnassah as first priority.

This is why the Torah connects all the *mitzvos* to *Shemitah*. The *Shemitah* year, with all its laws and regulations, expresses connection to *Hashem* and giving oneself over totally to Him. That's how it should be with all the *mitzvos*. We need to realize that they are *Hashem's* commandments, and He is the One Who supports us. Our *parnassah* comes from Him, so we should prioritize His *mitzvos* over our work and business.

Regarding *Shemitah* it says:

וְכִי תֹאמְרוּ מָה נֹאכַל בַּשָּׁנָה הַשְּׁבִיעִית הֵן לֹא נִזְרַע וְלֹא נֶאֱסַף אֶת תְּבוּאָתֵינוּ. וְצִוִּיתִי אֶת בְּרַכְתִּי לָכֶם בַּשָּׁנָה הַשְּׁשִׁית וְעָשִׂיתָ אֶת הַתְּבוּאָה לְשֵׁלֶשׁ הַשָּׁנִים – If you will say, “What will we eat in the seventh year, if we don’t plant and don’t harvest our produce?” I will command My blessing for you in the sixth year.²

Contrary to conventional thinking, keeping the *mitzvah* of *Shemitah* will bring us more blessing than would all the *mitzvos* of the Torah. If we place our work and business dealings in the hands of

² Vayikra 25:20-21.

Hakadosh Baruch Hu, He Himself will take care of us and make sure our households are plentifully blessed.

This applies to us nowadays as well. A person might feel his business matters take priority over his *shiurei Torah*, or might generally find it difficult to set aside time for Torah learning and other *mitzvos*, because he is concerned it will hurt his *parnassah*. However, by consistently and obstinately dedicating time to learning, *davening* and other *mitzvos*, he shows that he places his *parnassah* in the hands of *Hashem*.

And when we put our personal concerns aside, and leave it up to *Hakadosh Baruch Hu*, He will see to it that we will be greatly blessed.

What about scheduling that important meeting? What about putting in enough good hours of work on a steady basis to earn a proper livelihood?

If we stick tenaciously to the times of *Tefilah* and learning, and put our personal needs in the hands of *Hashem*, we will be blessed in all our endeavors, as shown by the *mitzvah* of *Shemitah*.

About this the Torah says, “I will command My blessing for you,” and you will see great *siyata d'Shemaya* in everything you do. ●

Material Blessings

וְנָתַנָּה הָאָרֶץ פְּרִיָּהּ וְאָכַלְתֶּם לְשָׂבַע. (ויקרא כה, יט)

The land will give its fruit and you will eat to satiety. (Vayikra 25:19)

Parshas Behar speaks of *berachos*. It tells us about the abundant produce that *Eretz Yisrael* will produce.

But why are the material *berachos* mentioned by the Torah so agricultural? Why only bumper crops? What's wrong with silver and gold and diamonds?

True, most people used to be farmers, but there is a more universal message as well.

A person blessed with silver and gold and jewels feels self-confident. His treasures are in the safe and he has a sense of security. Even if the whole country is struck by famine, he can just pack up his riches

and take them with him to somewhere else.

But a farmer depends on rain and other natural conditions beyond his control. He trusts in *Hashem* and constantly raises his eyes to Heaven in prayer.

This type of gift doesn't disconnect him from *Hashem*; it only strengthens the bond.

When *Hashem* blesses us with health, good

children, and life itself, these gifts depend on *siyata d'Shmaya*. Ultimately, even a salary that comes in every month depends on *Hashem* alone.

May our blessings only strengthen our *Emunah*. If we make sure our blessings draw us closer to *Hashem*, we will receive more and more of them. ●

Caring for Fellow Jews

לא תַעֲבֹד בּוֹ עֲבֹדַת עֶבֶד. (ויקרא כה, לט)

Don't make him do slave work. (*Vayikra* 25:39)

Back when the whole Jewish people were living in their land, the laws of *eved ivri* applied. A Jew would sometimes sell himself as a slave.

Regarding this the Torah commands us וטוב עמך – “It shall be good for him with you” (*Devarim* 15:16). This teaches that the master must provide the slave with living conditions similar to his own. If the master eats fine bread and drinks aged wine and sleeps on a comfortable bed, he must provide the slave with the same. The slave eats the same cuisine, and sleeps with a bed and pillows and blankets no less comfortable than those of his master.

There are also restrictions on what type of work the master may ask his slave to do. It says, “Don't make him do slave work,” meaning that the master may not force his Jewish slave to do things that are demeaning, such as take off the master's shoes, or other demeaning forms of service that non-Jewish slaves would normally be asked to do.

We learn from all of this a number of important points regarding how to treat our fellow Jews.

Although these *halachos* are specific to the *eved ivri*, the Jewish slave, as they come to protect him from being overly degraded, we see from them how

concerned the Torah is with a Jew's honor, even of a Jew who fell to the ignoble state of selling himself as a slave.

This shows how careful we need to be about the honor and welfare of every Jew. Each member of our people is a son of the King and should be accorded princely honor.

When *Moshe Rabbeinu* said כה אמר ה' בני ישראל – “So said *Hashem*: ‘My firstborn son Yisrael...’” (*Shemos* 22:22), this declaration was not intended for the ears of Pharaoh alone. It was so each and every one of us will know how to relate to our fellow Jew, whether or not he is among our friends and relatives, and this includes members of our immediate family, such as our spouse and children. They all deserve the greatest respect.

It says in the Torah:

וּבְאַחֵיכֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ בְּאָחִיו לֹא תִרְדֹּף
בוּ בְּפִרְךָ – Regarding your brethren, the
children of Yisrael, a man and his brother,
you shall not rule over him harshly.¹

Rabbeinu Yonah explains what we learn from this *pasuk*:

¹ *Vayikra* 25:45.

One should not subjugate his fellow Jews. If they are in fear of him, or they are ashamed to go against his word, he should not command them to do anything, big or small, unless they agree and it is for their good, even if it is just heating up a water kettle or going out to buy a loaf of bread.²

People are often not careful enough about this. Let's say you ask a neighbor's child to go do something for you. If he truly agrees on his own to do it, no problem. But sometimes he doesn't really

² *Shaarei Teshuvah* 3.

want to do it, and he is too embarrassed to refuse. If you send him out on such a mission, you are actually exploiting one of *Hashem's* beloved children, and this is not right.

We also need to concern ourselves with the honor and welfare of every Jew who is experiencing troubles or who is being taken advantage of. We need to take care of him and be compassionate to him. Anyone who shows compassion will be shown compassion by Heaven, as it says, וְנָתַן לְךָ רַחֲמִים וְהִרְבָּה וְרַחֲמֶךָ וְהִרְבָּה – “He will show you compassion, and be kind with you and increase you.”³ ●

³ *Devarim* 13:18.

PARSHA TOPIC

Extra Respect

וּסְפַרְתֶּם לָכֶם מִמַּחֲרַת הַשַּׁבָּת וְגו' שִׁבְעַת שַׁבָּתוֹת. (ויקרא כג, טו)

You shall count for yourselves, from the day after *Yom Tov*... seven weeks. (*Vayikra* 23:15)

Get Ready for Torah

Sefiras Ha'omer is a time of preparation and purification in advance of *Matan Torah*. It is a time of clarification for every Jew if he is fitting to receive the Torah. This is why the *talmidim* of *Rabbi Akiva* died during this period for not having treated each other with sufficient respect.

It was taught: *Rabbi Akiva* had twelve thousand pairs of *talmidim*, from Geves to Antifras, and they all died in one period, because they did not treat each other respectfully.¹

¹ *Yevamos* 62b.

This imperfection in their interpersonal relationships affected their very right to live. If a person does not behave properly, with the requisite *derech eretz*, he is not fitting to come to *Kabbalas Hatorah*.

What about at other times? Did these *talmidim* act respectfully to one another during the rest of the year?

It could be that also at other times, *Rabbi Akiva's talmidim* did not show enough respect to each other, and in Heaven it was held it against them, yet it did not cause their death. But at the time of preparation for Torah, in the period of clarification after clarification, *birur achar birur*, this imperfection was more blatant, and had a

greater effect, to the point that they were punished by death.

The more a period is suited to spiritual growth and elevation, the greater is the demand on a person to perfect himself. This was the time of preparing for *Matan Torah*. Each person was scrutinized more intensely to see if he was fitting for Torah. This is why *Rabbi Akiva's talmidim* died at this time.

Torah Atones

It says in *Sefer Nefesh Hachayim* that Torah learning has the power to atone all sins, and someone who occupies himself with Torah learning does not need the *korbanos* to atone for him. The power of Torah will make a *kaparah* for him and bring him forgiveness for all his sins:

Occupying himself with Torah learning atones all the iniquities of the person who sins.... Come and see how great the power of Torah learning is, for it purifies the sinners of the Jewish people, when they do *teshuvah*, even if they committed *avodah zarah*....

If a person occupies himself with Torah learning for its own sake, even if he previously sullied himself with tremendous sins and iniquities, and sunk deep into mud and filth and plunged to the depths of evil, nevertheless, by occupying himself with Torah he can be sure and confident that the light in the Torah will bring him back to the right path.²

Rabbeinu Yonah said a similar thing. He detailed the ways to attain atonement for the various sins. Some sins necessitate receiving lashes, and others are punishable by death at the hands of the Rabbinical court, or by *kareis*. The severity of the sin determines

the means by which it is atoned.³

Rabbeinu Yonah went on to say that if a person desecrated *Hashem's* Name, even suffering will not atone for it. Nevertheless, Torah atones.

He can find atonement by constantly learning Torah and toiling in it. *Hashem* swore אִם יִתְכַפֵּר עוֹן בֵּית עֲלִי בְּזֶבַח וּבְמִנְחָה – “The sin of the House of Eli shall not be atoned by animal offerings and grain offerings, forever.”⁴ And *Chazal* say that by “animal offerings and grain offerings” they will not be atoned, but they will be atoned by Torah learning.⁵ This shows that Torah learning heals even very grievous illness. Thus it is written about the Torah: מִרְפָּא לְשׁוֹן עֵץ חַיִּים – “The healing of the tongue is the tree of life.”^{6,7}

The power of Torah is so great that it atones for all sins, even for that of *chilul Hashem*.

Why is this so? How can Torah learning atone for ostensibly unforgivable *aveiros*?

Torah and Mitzvos

The world is run according to a system of Divine law and order. If people do this, the result is that. This orderly system of Divine rules relates to the *Mitzvos*. There are 613 *mitzvos*, corresponding to the 613 organs and limbs of a person. Every *mitzvah* corresponds to a certain part of the human body and establishes its place in the world. This is the spiritual-material setup that governs the world.

But Torah is not part of this system.

Torah is above all this law and order. It is the very essence of life and of the world. So Torah brings

3 *Shaarei Teshuvah* 4.

4 I *Shmuel* 3:14.

5 *Rosh Hashanah* 18a.

6 *Mishlei* 15:4.

7 *Shaarei Teshuvah* 4:16.

2 *Nefesh Hachayim* 4:31.

kaparah for all a person's *aveiros*, even for things that *korbanos* can't atone. Torah is above the whole system.

This is what *Sefer Nefesh Hachayim* was saying, that by occupying himself with Torah learning, a person can purify his soul even if he sank to the depths of filth and evil. And this is why *Rabbeinu Yonah* said that a person will attain atonement even for the sin of *chilul Hashem*, as "Torah learning heals even very grievous illness."

More than Human

There are two levels that a person can be on. He can be human, and he can be higher than human. The level of "human" is that of a Jew who properly learns Torah and observes *mitzvos* and corrects his character traits. The whole reason why human beings were created was so they will correct their character traits according to the directives of Torah and *mitzvos* and live their lives in a *Toradik* manner, such that their acts of *chesed* and careful *mitzvah* observance express their dignified humanity.

Higher than this is the *ben Torah*. The Torah learning of the *ben Torah* is different and more exalted than that of a regular Jew. His character traits and *mitzvah* acts are something else. They are not a matter of form and shape, of maintaining proper order. His very being is attached to *Hakadosh Baruch Hu* and the Torah.

Someone who deprives himself of sleep in order to examine the *sugya* yet another time is called a *ben Torah*. Only if a person's *hasmadah* in Torah is not limited to times and schedules does he live in a place that is above the world.

A *ben Torah* is held to a much higher standard

in his relations with others. In every situation and no matter what, he needs to act like a *ben Torah* and display *chesed* and *rachamim*. There is no such thing as a certain person or a certain behavior that he can't tolerate.

In this time of preparation and clarification before *Matan Torah*, a higher standard of *bein adam l'chaveiro* is expected of us.

It is specifically in this period of time that the *talmidim* of *Rabbi Akiva* were held to account for not treating each other with due respect. In order for the world to exist in a proper manner, the place of Torah needs to be like it should. Behavior that shows lack of respect has a negative impact on existence itself, and when they died, "the world was desolate," as *Chazal* say. This implies that the world has no existence and life without *bnei Torah*.

It is hard to maintain such a high level of connection to Torah, *mitzvos* and *midos tovos*. But we need to know the truth for what it is.

The way to get to the *madreigah* of *ben Torah* is in stages. Attachment to Torah learning or connection to *Tefilah*, working on *tikkun hamidos* or performing *mitzvos* in the best manner one can. Each person by doing what he has a personal connection to, can be on the *ben-Torah* level of relationship to *Hashem*, as his connection to it is not dependent on schedules and times, thus making him above the world.

Just as the Torah grants existence to the world, so the *ben Torah* bears on his shoulders the existence of the world. This is the *adam hashalem* whose deeds hold up all of Creation, and he is thus doing an endless and unlimited *chesed*. He is the place and the existence of the world. ●

גליון שיעורי הלכה

שיעורי הרב שמואל פעלדער שליט"א דומ"ץ בית מדרש גבוה, ליקוואוד
שיעורים שמסר הרב שליט"א בלילי שבתות בבוגרי (אלומני) בית מדרש גבוה
הרב שליט"א עבר על הגליון

וקשרתם לאות על ידך והיו לטטפות בין עיניך (ו, ח)

חיוב נטילה אם נגע במקום הנחת תפילין

אודות שאלה מצויה בעת הנחת תפילין, שנוגעים במקום הקיבורת מקום הנחת תפילין של יד וכן בראש כשמניחים תפילין של ראש לפעמים מחככים בשערות בעת ההידוק, האם נגיעות אלו מצריכות נטילה.

הנה השו"ע כתב (סי' ד סעי' כא כב), שבתפלה אסור ליגע במקומות המכוסים שבגופו ולחכך בראשו, ובאם נגע וחיכך צריך ליטול ידיו במים ובאם אין לו מים לכה"פ יקנח ידיו בכל מידי דמנקה. ולכאורה לפי"ז יש לזהר שלא ליגע במקום הנחת תפילין של יד קודם הברכה, כדי שהברכה תיאמר בידיים טהורות, ובאם נגע יצטרך ליטול ידיו קודם הברכה, וכן יש לזהר שלא יחכך במקום הנחת תפילין של ראש כדי שיוכל לברך על הנחת תפילין של ראש, ובאם נגע יצטרך לכה"פ לשפשף ידיו במידי דמנקה וכמבואר בשו"ע (סי' צב סעי' ו) לענין העומד בתפילת שמו"ע ונגע במקום המכוסה דמאחר ואי אפשר לו ליטול ידיו במים יש לו לשפשף ידיו בכל מידי דמנקה, והוא הדין הכי כשנגע במקום מכוסה בין הנחת תפילין של יד לתפילין של ראש.

אך כמדומה שהרבה אנשים אין נוהרים בנגיעות אלו, ובינותי בספרים למצוא צדדי זכות למנהגם, ומצאתי ג' סברות להיתר:

א. הבן איש חי (ש"א פ"י תולדות ה' יז) במנותו את המקומות המכוסים שבגוף הצריכים נטילה, כתב ז"ל, ויד שמואל אפי' אם נוגע בפרק הסמוך לזרוע שמניח שם תפילין, עד אחר שני שלישי הפרק הוא חשיב בכלל המקומות המגולים ואין צריך רחיצה כלל, אבל יד ימין שאין מניחין בה תפילין של יד, אם נגע באותו פרק שאחר פרק הזרוע צריך רחיצה, דחשיב ממקומות המכוסים כיון דאין דרך למשמש שם. עכ"ל.

נראה מדבריו שמפני שמקום הקיבורת שביד שמאל מגולה בעת הנחת תפילין לכך אין למנותו בכלל המקומות המכוסים. אמנם הוא תמוה שמפני שעה קטנה ביום שמגלהו לצורך הנחת תפילין תיחשב כמקום מגולה, ושאלתי על זה לרב ספרדי, והשיבני שבעיר בגדד מקום מגורי הבן איש חי, מנהגם היה לאחר התפלה ללמוד כמה שעות כשהם לבושים בתפילין, ובכל אותו הזמן לא החזירו את שרול הבגד על התפילין אלא הניחוהו מגולה כל העת, ולכן החשיב מקום זה כמקומות המגולים. ובאמת מלשון הבא"ח נראה כן שלא חזרו לכסות התפילין בשרול הבגד, שכתב בנתינת טעם מדוע יד ימין נחשב כמקומות המכוסים 'כיון שאין דרך למשמש שם', משמע, שביד שמאל היה הדרך למשמש שם, זאת אומרת שהמקום היה נשאר מגולה, וא"כ טעם זה לא שייך בזמנינו שאנו לבושים בתפילין רק בעת התפילה ואף מחזירים השרול תיכף אחר הנחת תפילין.

ב. ציץ אליעזר (ח"י"ב סי' ו) כתב להתיר הנגיעה במקום תפילין רק בעת הנחתם, ע"פ יסוד החת"ס (תורת משה פ"י נשא ד"ה ופרע) להתיר לתופס ערלת התינוק בשעת ברכת המילה, וראיתו מכך שמצינו לענין סוטה שהכהן אומר שם הקדוש ופסוקי תורה כנגדה, הגם שהיא פרועת ראש דהיינו ששערה מגולה, והרי קיימא לן (שו"ע או"ח סי' עה סעי' ב) שער באשה ערוה, אלא על כרחך מוכח מזה שכל שהוא הכשר מצוה לית ביה משום והיה מחניך קדוש, ומינייה לתופס בערלה בשעת מילה שאינו מעבד להזכרת השם בברכת המילה. ועפ"י? כתב הציץ אליעזר שכשם שמקום המילה אינו נידון כערוה מאחר ומשמש כהכשר למצוה כמו כן הראש והשערות שעליו המשמשים להניח עליהם התפילין הו' מכשירי מצוה, וממילא נגיעתם מותרת בעת קיום המצוה.

ואולי כוונת החת"ס בהבאת הראיה הוא ע"פ שיטת הטי"ז (או"ח סי' תקפח ס"ק ה, יו"ד סי' קיז ס"ק א) שדבר המפורש בתורה להיתר א"א לרבנן לאסור. מיהו לענין הלכה נראה שלא סמכין על דברי הרא"ש והחת"ס להקל בגדול הנימול לברך כנגד הערוה, רק בקטן מקילין שלא לכסות, וזאת בצירוף שיטת רבינו יונה (ברכות יז, א ד"ה הא) דאין ערות קטן חשיב ערוה, הביאו הרמ"א להלכה (סי' עה סעי' ד), אבל בגדול שפיר צריך לכסות כמו במל גר [ע"י משפט גרים פ"ב סי"ח], א"כ לפי הנקט להלכה אדרבה יש לדמות לנידון דידן שצריך לזהר בעת הנחת תפילין שלא ליגע במקומות מכוסים.

^א שו"ר ש"כ"ב בספר מצות תפילין (פ"ה עטרת משה ס"ק כב), שטעם הבא"ח לא שייך בזמנינו מהנימוק המבואר בפנים.

^ב עצם הדין שמותר לברך כנגד ערות קטן מטעם דבשעת המילה דלתקוני מילה קאתי אין בו משום 'לא יראה בך ערות דבר' ושפיר מתקיים והיה מחניך קדוש, חידוש זה כבר מופיע ברא"ש (ברכות פ"ג סי' נב), אלא שהחת"ס הוסיף להסמיק מקור מהתורה לשיטה זו ונקט כוותיה.

יש להעיר בעצם דברי החת"ס שהם לכאורה תמוהים, דהא דאסור לקרות כנגדה לכו"ע איסורו הוא רק מדברי סופרים אבל מן התורה מותר, כדאיתא במשנה ברורה (סי' עה ס"ק ה), וא"כ מה ראה יש מכך שהתורה התיירה לקרוא פסוקים כנגדה,

אך לכאורה יש לחלק טובא, דלענין סוטה ומילה דן החת"ס להתיר משום שבעת המצוה אין עליהם כלל שם ערוה, וכלשונו 'לית ביה משום והיה מחניך קדוש', אבל בענינינו, שהנידון הוא מצד המציאות שבמקום המכוסה נוצר זיהומה וממילא הנגיעה בה מטנפת היד וחיבת בנטילה קודם אמירת ברכה, בזה מה צד קולא יש שאותו מקום משמש כהכשר מצוה, וכי משום כן יחשב עתה כמציאות אחרת של מקום נקי ללא זיהומה.

ג. אמנם באות חיים ושלוש (סי' כז סק"י), הוסיף להוכיח ממילה לדון כמקום הכשר מצוה גם לענין היתר נגיעה במקומות המכוסים, שהרי המנהג לאחוז בערלה בשעת ברכת המילה, הגם שמקום המילה הוא ממקומות המכוסים שיש שם מלמולי זיעה, הרי שבעת המצוה לא גזרו להצריך נטילה לברכה על נגיעה במקומות המכוסים, א"כ הוא הדין לדמות לזה בהנחת תפילין על יד והראש שאין להצריך נטילה. הוכחה זו כתבה גם בשו"ת לבושי מרדכי (אעה"ז קמא סוף סי' עז), ועל פי זה ביאר את ההנהגה שהיבמה והדיינים נוהגים ברגל היבם בזמן החליצה, ולא ראינו שנוטלים ידיהם קודם אמירת הפסוקים שצריכים לאומרן בעת החליצה.

אולם להלכה, האות חיים ושלוש סיים דבריו שלענין נגיעה במקום תפילין מה שכתב שלא להצריך נטילה מכח הדימוי למילה הוא רק כדי ללמד זכות על בני ישראל שאין מחמירים ליטול אחרי קשירת התפילין. משמע, שמצד הדין סבור הוא שבנגיעה במקומות המכוסים בעת הנחת תפילין ראוי להחמיר ליטול ידיו, וכפי שציין שם שהוא עצמו נוהר לרחוץ ידיו כמנהג אבותיו ורבותיו.

לדינא, מאחר וכאמור ההיתרים הנזכרים אינם מוכרחים, ומאידך מצינו בפמ"ג (סי' צא א"א סק"ג, סי' קסב א"א סק"י י"ד) שכתב להדיא לאחר נגיעה במקום תפילין של ראש להצריך נטילה, וכן משמע מהיעב"ץ במור וקציעה (סי' צב), א"כ יש לזהר מנגיעה במקום תפילין של יד וחיכוך במקום תפילין של ראש המחייבים נטילה, ובאם נגע או חיכוך יצטרך נטילה, וכן מצינו שהעידו על החזו"א (תשובות והנהגות ח"א סי' נב, ועוד) שנהג ליטול ידיו לאחר הנחת תפילין.

ראה הלכה וזכר מעשה, אסיים בעובדא, בעבר מסרתי שיעור בהלכה זו והסקתי כאמור להצריך נטילה אם נגע במקום הנחת תפילין, לאחר השיעור ניגש אלי אברך ואמר שהוא רוצה להודיעני שדעת ר' משה פיינשטיין היה בהיפך, שלא להצריך נטילה לאחר נגיעה במקום תפילין, שאלתינו עם הוא עצמו דיבר עם ר' משה בענין זה, ואמר שאמנם הוא לא דיבר עמו מאומה, אבל בטוח הוא שכן היתה דעתו, והוכחתו מכך שכמה שנים התפלל בישיבת סטאטן אילנד בסמוך לר' ראובן, ובכל אותן שנים לא ראה את ר' ראובן ליטול ידיו לאחר הנחת תפילין, ואמר שאיך שייך שבכל כל כך שנים לא נגע אף פעם אחת וא"כ בהכרח שהוא סבור שאין צריך ליטול, ומסתמא נהג בזה כאביו ר' משה. אח"כ דברתי עם ר' ראובן לשואלו על דבר זה, ואמר לי שכשנעשה בר מצוה לימדו אביו להניח תפילין, ואמר לו שצריך לידע שנגיעה במקומות המכוסים מחייבת בנטילה, ומכיון שמקום תפילין הוא ממקומות המכוסים צריך לזהר שלא ליגע בו, ובאם אירע שנגע יצטרך לרחוץ ידיו, וסיים ר' ראובן דבריו, שמכיון שלא רצה לטרוח לילך ליטול ידיו לאחר נגיעה במקום הנחת תפילין הרגיל עצמו לזהר להניח תפילין ללא נגיעה, ומזאת הסיבה אותו אברך במשך כמה שנים לא ראהו נוטל ידיו לאחר הנחת תפילין אפ"י פעם אחת.

מעובדא זו נמצינו למדים שני דברים, הא' לענין דידן שגם דעת ר' משה פיינשטיין שבאם נגע במקום הנחת תפילין צריך לרחוץ ידיו, ואדרבא שכ"כ ברור היה לו דבר זה עד שראה לנכון להזהיר בזה לר' ראובן כשלימדו הנחת תפילין. הב' אין למהר ללמוד מכל מעשה רב, דלפעמים אין מפרשים נכון את המעשה, וכפי שארע במקרה זה שפירשוהו בהיפך ממש מכוונת הרב. וידוע מה שאיתא בגמ' (ב"ב קל:): אין למדין הלכה מפי מעשה.

למעשה: יש להימנע מליגע במקום הנחת תפילין של יד, ומלחכך במקום הנחת תפילין של ראש, ובאם נגע בתפילין של יד, צריך לשפשף ידיו בכל מידי דמנקי קודם ברכת תפילין של ראש, ולאחר הנחת תפילין של ראש יטול ידיו במים קודם שיתפלל, וכן אם חיכוך במקום תפילין של ראש יזהר ליטול ידיו קודם תפלה.

הרצועות על הזרוע, שמצוי שנוגעים במקום הכריכות וזה אמר שאם נצריך נטילה בנגיעתם נמצא שכשמיניחים אח"כ תפילין של ראש אין ידיו נקיים. והנה אעתיק כאן מסידור היעב"ץ עמודי שמים (סדר הנחת תפילין) כפי שמופיע לפנינו כולל המובא בו במוסגר וזה לשונו, על הזרוע וכו' כלפי כתף, (ולא יגע שם וכן בשער הראש, ואם נגע יטול ידיו) ומברך בישיבה. עכ"ל. הרי מפורש בהוספה שבמוסגר, שנגיעה במקום תפילין של יד וראש מצריכים נטילה. דבריו אלו הובאו בשמו בהרבה ספרי זמנינו. והם תואמים עם הבנתנו הנ"ל בספרו מור וקציעה, אלא שיש לפקפק ביזיהוי הכותב את הוספת המוסגר, שכפי הידוע סידור היעב"ץ עבר שינויים רבים במהדורה ש"ל בשנת תרמ"א בזיטאמיר, ואכן בענינינו ניתן לראות שבסידור שיצא קודם לכן בשנת תק"ה – תק"ז לא מופיע שם המוסגר כלל, רק מופיעים התיבות 'כלפי כתף ומברך בישיבה ברוך אתה וכו''. וכן עורר בזה בבירור הלכה (שם) שהוספה זו איננה מהיעב"ץ.

י נראה לבאר החילוק בין נגיעה במקום תפילין שיש לרחוץ ידים לבין נגיעה במקום חליצה ומילה שלא ראינו מי שנוהג ליטול ידיו, שבחליצה שאי אפשר ללא שיעור הדיינים בעל, וכן במילה שצריך לאחוז הערוה בעת הברכה כדי שיוכל להתחיל במילה תיכף אחר הברכה וכפי שכתב הגר"א (נור"ד סי' רסה סק"ל לח), א"כ מאחר שכן הוא בהכרח, שייך לומר שלא גזרו חכמים להצריך נטילה בכהאי גוונא בעת המצוה, משא"כ בתפילין שאפשר לזהר שלא ליגע במקום הנחת וממילא לא להתחייב נטילה, אפשר שבוה לא פטרו חכמים מנטילה ונותר החיוב על כנו.

י לכאורה יש עוד לחלק גם משום חילוקי הדרגות בהכשר מצוה, דבסוטה המצוה גופה היא שיהא שיעור מגולה וממילא אין שיעור המגולה חשיב לערוה שהרי זהו כעת חפץ של מצוה, וכן מילה שהמצוה היא בגוף האבר למולו א"כ הוא עצמו חפץ של מצוה ולא ייחשב לערוה, משא"כ תפילין שהם החפץ של מצוה אלא שאופן קיום המצוה בהם הוא בהיותם לבושים על הזרוע והראש, אך אין הזרוע והראש עצמם חפץ של מצוה, א"כ מאן יימר שגם בדרגה כזו של הכשר מצוה לא יתייחס להם פגם היותם מקומות המכוסים.

י ובאמת לענין מילה, דעת המג"א (או"ח סי' עה סק"ח) שלא יאחוז המוהל בערלה בשעת ברכה, ואף שהפוסקים חולקים עליו, עיי בפמ"ג (שם) דערות קטן שאני לקולא מאחר וליכא הרהור, ובמ"ב (שם סק"כ כד) כתב להקל דעכשו איננו בקיאים כל כך ויש לחוש לסכנה, ועיי בספר הלכות גרים (פ"ד הל"ז) שכתב דבמילת גדול אין לאחוז.

י שם כתב לענין מקום הזרוע עד הקובדו, שעל אף שהבית יד מצומצם וסגור עליו כל היום, לא חשיב ממקומות המכוסים להצריך נטילה בנגיעה, לפי שאין זיעה מצויה שם. משמע להדיא, שלא התיר נגיעה ללא נטילה כי אם עד הקובדו שהוא המרפק ולא במקום הנחת תפילין של יד. אך יש מחכמי הזמן שסברו בהיפך, שבא להתיר אף למעלה מהמרפק במקום הנחת התפילין, הבנתם כן הוא בעקבות סיום דבריו שכתב, 'ובכך מצאנו ידיו נקיים להנחת תפילין', מכך הסיקו דאירי במקום הנחת תפילין, אלא שכפי האמור מגוף דבריו מוכח שלא כדבריהם, ולענין סיום דבריו נפרשם כפי שפירשם בבירור הלכה (תנינא או"ח ח"א סי' ז), דאירי לענין כריכת

גיליון מס' 562 פרשת בהר
תשפ"ד שנה שנים עשרה

לעילוי נשמת 45 ההרוגים
הקדושים במירון
במלאת ג' שנים לאסון
ל"ג בעומר תשפ"א

דברי שי"ח

ממרן רשכבה"ג שר התורה הגר"ה קניבסקי זצוק"ל

בעלי אסופות - ל"ג בעומר

בענין להקדים תגלחת קטן לל"ג בעומר

נשאל רבינו זצ"ל, הרוצה לעשות תגלחת לבנו בל"ג בעומר במירון, ועדיין לא הגיע לגיל שלש, האם יכול להקדים שמוצא ממרן החזו"א לא להקדים, והשיב, לא שמעתי. (מועד הגר"ח ח"ב סי' רכ"ה, והראתי לרבינו מש"כ בתשובה"נ ח"ב סי' רמ"ו שיש שמועה מהחזו"א שלהקדים התגלחת מוקד לזכרון ואמר שלא שמע מזה, ובס' דרך שיחה ח"א עמוד של"ג ג"כ השיב רבנו דאפשר להקדים, וכן מובא בס' אורחות רבינו עמוד רל"ג בשם הקהילות יעקב דאין להקפיד להקדים התגלחת וכן בס' פניני שיח סי' טע"ד השיב רבנו שלא שמע זה.)

לאחר החלאקה מטעמי נוחות

נשאל רבינו זצ"ל, מעוניינים לערוך את החלאקה שבועיים אחרי היום שנהיה בן ג', מסיבה של נוחות כי בעוד שבועיים יבואו כבר כל בני המשפחה לשמחה משפחתית, וענה רבינו, אם דוחים שידיחו לבר מצוה של הילד, כמו שלכך אין טעם וריח גם לזה אין טעם וריח, (כל משאלותיך עמוד ה"ד).

חלאקה בליל ל"ג בעומר

נשאל רבינו זצ"ל במנהג להקל בנגינה בליל ל"ג בעומר במדורה לכבוד רשב"י האם גם חלאקה לכבוד רשב"י הותר בליל ל"ג בעומר, והשיב, לא, (מעשה שיח מנהגי ימי העומר, וכן השיב רבינו בס' תשובות הגר"ח ח"ב עמוד תשמ"ג שאין גוזז גם בל"ג בעומר עד הבוקר, ובס' מועדי הגר"ח תשובה קל"ו שאל מרבינו האם בימי הספירה מותר לעשות לקטן בן ג' שנים תגלחת, והשיב, לא, ואף לכבוד שבת שקודם ל"ג בעומר אמר דאין להתיר להסתפר ביום שישי לכבוד שבת קודם לגזוז שערות לילדים אלא ביום ראשון בבוקר וטעמו היות והשערות שהוא מספר הם למנהג בעלמא ואין זה בכלל ההיתר של המ"ב לכבוד שבת כמש"כ בס' אלא ד"א של הלכה פמ"ח סי' א').

נר נשמה וצדקה לעילוי נשמת רשב"י ובנו

נשאל רבינו זצ"ל, האם יש ענין בל"ג בעומר להדליק נר נשמה בבית לעילוי נשמתם של רשב"י ובנו וכן ליתן צדקה או שאין ענין, והשיב, לא שמענו, (עודת אליעזר הליכות עולם עמוד נ"ה ואמר לי רבינו זצ"ל דמה שעושים מדורות בל"ג בעומר זה כמו נר נשמה גדול לע"נ רשב"י), ונשאל רבינו זצ"ל בענין אם יכול להדליק בל"ג בעומר מדורה משמן של שביעית והשיב לאסור דהוא כנר יא"צ (שיח אמונה מילואים עמוד ל"ח ידון משה ט"ז שאלה קל"ז).

טיול לילדים בל"ג בעומר

שאלו מרבינו זצ"ל, האם מותר לקחת הילדים לטיול בספירת העומר, והשיב, בל"ג בעומר, (שמענו כן ראינו ח"ב פ"ז סי' ס', ושמעתי שלקח הילדים בקטנותם למדורות ל"ג בעומר ועי' בס' אלא ד"א של הלכה פמ"ח סי' שאמר שאין שום מנהג מיוחד בל"ג בעומר מלבד מה שלא אומרים תחנון).

אמר בסעות קודם ברכה היום ל"ג בעומר

אם אמר היום ל"ג בעומר' (וספר גם שבועות) ורגיל לומר כל יום 'לעומר', אמר רבינו זצ"ל, דד"ז לחוד לא הוי היכר ששינה מרגילותו ויהיה ראייה שאינו מתכוין לצאת (כמש"כ המשנ"ב סי' חפ"ט סק"ב ברגיל לספור שבועות ואמר לחבירו רק מנין הימים וע"ש בביאוה"ל סי' ד"ה שאם במי שתמיד סופר בלילה ואמר לחבירו הספירה ביהש"מ) כי מדינא מעבך, ויש משנים מבעומר ללעומר, ודעביד כמאר עביד ודעביד כמו עביד, ודוקא בלא ספר השבועות אף דאינו אלא מנהג מ"מ כבר קיבלוהו כל ישראל עלייהו ואין בזה חילוקים, ובמה שלא ספר השבועות גילה שאינו רוצה לצאת, אך בהוספת בעומר כיון דאיכא בהא שינויי לשונות חזינן דאמירתו רק לרווחא דמילתא, (מחשבת עם עמוד רצ"ו ועי' גם אני אוך ל"ג בעומר ב' עמוד קל"ג).

מדור זה נכתב לעילוי נשמת

אבי מורי הרב ברוך מאיר ב"ר יעקב ישעיהו ויסברג זצ"ל
ואמי מרת רבקה בת רבי פסח יעקב אונגל זצ"ל הנצב"ה

עורך: יצחק גולדשטון

ליצירת קשר: ig0533145900@gmail.com

רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק 053-3145900

ניתן לתרום גם במכשירי "קהילות" ו"נדדים פלוס" בבתי הכנסת,
יש ללחוץ על לחצן 'קופות נוספות' ובחיפוש 'דברי שיח', או בטלפון:

נדדים פלוס 7630585-03 שלוחה - 1586

קהילות 073-2757000 שלוחה - 4310

שָׁנִים קְדֻמוֹנִיּוֹת עַל גְּדוּלַי הַדּוֹרוֹת

עֲבוֹדַת הַרְשָׁוֹת וְתַדְרוֹת מִפִּי רַבֵּי מִדָּן זַעַק"ל

מִדּוֹר שָׁנִים קְדֻמוֹנִיּוֹת - הַשְּׁבוּעוֹת הַבָּאִים בְּעֵזֶר:

הַגְּנֵשֶׁךְ מִשְׁפַּחַת גְּרִינְמָן בִּי הַגָּאֵן רַבֵּי שְׂמַאֵל זַעַק"ל רַבֵּי פֶּהֶם דָּהוּ, וְיַבְלָדָתוֹ אֲרַבֵּי מֵאָדָּר שְׁלִיט"א, וְהַתְּנָח רַבֵּי שְׂרָאָה וְלִמְנָן
נִשְׁמַח לִקְבֹּל מִקּוֹרְאֵינוּ הַנְּאֻמָּנִים מִסְּמֻכִּים, תְּמוּנֹת, עֲבוֹדוֹת וּמַעֲשֵׂיֹת הַקְּשׁוּרִים לַהֲנִי"ל

הַגָּאֵן הַגְּדוֹל רַבֵּי חַיִּים גְּרִינְמָן זַעַק"ל

כְּבוֹד הַתּוֹרָה

כְּשֹׁפְטָרָה הַרְבֵּנִית בַּת שֶׁבַע ע"ה רַעֲיִיתוֹ שֶׁל רַבֵּינוּ (בַּחֹל הַמוֹעֵד סוּכּוֹת תַּשְׁע"ב) צִוְּהָה
רַבֵּי חַיִּים גְּרִינְמָן שֶׁכֵּל יִלְדִּיו, גַּם אִלּוּ שֶׁנִּמְצָאִים חוֹץ לַעִיר, צָרִיכִים לְכוּא לְהִשְׁתַּתֵּף
בַּהֲלוּוִיָּה מִשׁוּם כְּבוֹד הַתּוֹרָה שֶׁל רַבֵּינוּ וּלְכַבּוֹדָהּ שֶׁל הַרְבֵּנִית ע"ה.

בִּירוֹר הַלְכוֹת בְּדַעְתּוֹ שֶׁל מֶרֶן הַחֲזוֹן אִישׁ

הֵנָּה כִּידוּעַ רַבֵּינוּ הָיָה מַעֲתִיק הַשְּׁמוּעָה מִתּוֹרַת דָּוִד וְרַבּוֹ מֶרֶן בַּעַל הַחֲזוֹן אִישׁ,
וּפְסָקֵי הַלְכוֹת רַבִּים שֶׁאִמַּר הַחֲזוֹן אִישׁ בַּעַל פֶּה הָיָה רַבֵּינוּ מוֹסֵר וּמַעֲבִיר הַלֵּאָה,
וְחֻלְקֵם הַגְּדוֹל אִף כֹּתֵב בְּקוֹנְטֵרַס הַזְּכוּנוֹת, וְהָיוּ כְּמֵה דְבָרִים אֲשֶׁר רַבֵּינוּ מִסֵּר
מֵה שֶׁקִּיבֵל מִשְׁמוֹ שֶׁל הַחֲזוֹן אִישׁ, אֶךְ הַגְּר"ח גְּרִינְמָן מִסֵּר הוֹרָאָה אַחֲרַת בְּעִינָן
זֶה, וּמִקּוֹצֵר הַמִּקּוּם נִעְתִּיק רַק אֶחָד מֵהֶם:

תְּרוּעָה מִתּוֹךְ הַשֶּׁבֶר מִמֶּשׁ

כֹּתֵב רַבֵּינוּ בְּקוֹנְטֵרַס הַזְּכוּנוֹת: (סִימָן כ"ט סַע"ף י) הַשְּׁהַנְּגַת מֶרֶן הַחֲזוֹן אִישׁ הִיְתָה
"תְּקִיעוֹת דְּמִיּוּשׁ בְּשָׂרִים וְתְרוּעָה בְּנִשְׁמָה אַחַת בְּלֹא הַפְּסֵק כְּלָל, רַק מִרִיעַ מִתּוֹךְ
הַשֶּׁבֶר, וּבְתִקְיעוֹת דְּמַעֲמוּד מִפְּסִיק בֵּינֵיהֶם פְּחוֹת מְכַדֵּי נִשְׁמָה, וְתִקְיעוֹת שֶׁאֲחֹר
הַתְּפִילָה מִקְצָתָן בַּהַפְּסֵק פְּחוֹת מְכַדֵּי נִשְׁמָה וּמִקְצָתָן לְלֹא הַפְּסֵק".

וּמוֹסִיף רַבֵּינוּ שֶׁ: כֵּן הָעֵיד הַר"ד שְׁלֵמָה כַּהֵן ז"ל שְׁהִיָּה בַּעַל תּוֹקֵעַ אֲצֻלוֹ כֹּל
הַשָּׁנִים, שֶׁהַזְּהִירוֹ כֵּן, וְכֵן הוּא בַּחֲזוֹן אִישׁ סוֹף סִימָן קל"ו, וְלֹא כְּמוֹ שֶׁכָּתַב ר"מ
גְּרִינְמָן דְּמַעֲמוּד ב' נִשְׁמוֹת, שֶׁזֶה אֵינוֹ נָכוֹן, גַּם מֵה שֶׁכָּתַב בְּהוֹצָאָה שְׁנִיָּה שֶׁלֹּא
לַעֲרַב אֶת הַקּוֹלוֹת אֵינוֹ כֵּן, אֲלֵא דְּמִיָּלָא יֵשׁ מִשְׁהוּ הַפְּסֵק, וְע"י שׁוֹנֵה הַלְכוֹת סִימָן
תקצ"ד דין ו' עכ"ל.

וְלִכֵּן רַבֵּינוּ רָצָה שֶׁהַבַּעַל תּוֹקֵעַ יִפְרִיד בְּרוּחַ בֵּין שֶׁבֶר לְשֶׁבֶר, וְכֵן בְּתִקְיעוֹת דְּמִיּוּשׁ
יִרִיעַ מִתּוֹךְ הַשֶּׁבֶר מִמֶּשׁ כְּלֵי שׁוּם הַפְּסֵק, וְרָאָה פִּירוּט הַדְּבָרִים בַּסֵּפֶר אֲלֵא ד'
אֲמוֹת פֶּרֶק נ"ז ס"ב, אֲמַנֵּם רַח"ג הִיָּה סְבוֹר שֶׁהַחֲזוֹן אִישׁ שָׁגַם בְּתִקְיעוֹת דְּמִיּוּשׁ,
יֵשׁ לַעֲשׂוֹת הַפְּסֵק מִשְׁהוּ, כִּי עַל זֶה אֵין קִפְיָדָא, וְכִמוֹ כֵּן לֹא הִקְפִּידוּ כ"כ לְהַפְּרִיד
בֵּין שֶׁבֶר לְשֶׁבֶר לְגַמְרִי.

וּבִשְׁנַיִם שֶׁהַבַּעַל תּוֹקֵעַ בְּבֵית הַכֹּנֶסֶת 'לְדַרְמָן' לֹא תִקַּע בְּדַקּוּק כְּדַעַת רַבֵּינוּ, בִּיקֶשׁ
רַבֵּינוּ מִבְּנֵי לְאַחַר הַתְּפִילָה לְתִקְוֵעַ שׁוֹב, וְהָעֵידוּ שֶׁבִּשְׁנֹנוֹתֵינוּ הָאֲחֵרוֹנוֹת בִּיקֶשׁ רַח"ג
שִׁיעֲשׂוּ אֶת הַתְּקִיעוֹת כְּדַעַת רַבֵּינוּ בְּשֵׁם הַחֲזוֹן אִישׁ! וְרָאָה נִסְ בַּסֵּפֶר מִנְחַת אִישׁ, רֹאשׁ
הַשָּׁבָע, עֲמוּד ס"ד עֵינָן ז'ה).

גְּלִיּוֹנוֹת מִכְּתַב יָד רַבֵּינוּ בַּסֵּפֶר 'חִידוּשִׁים וּבִיאּוּרִים'

הֵנָּה הַגְּרַח"שׁ זָכָה לְהַדְפִּיס אֶת סִפְרֵי 'חִידוּשִׁים וּבִיאּוּרִים' עַל כֹּל חֻלְקֵי הַתּוֹרָה,
וְכִבֵּר נוֹדַע שְׁמִילְדוֹת וְעַד שִׁיכָה הִיָּה עֹמֵל כְּתוּח"ק, וְכֹל פֶּעַם שֶׁהוֹצִיא לְאוֹר כִּרְךְ
נֹסֵף הִיָּה מִמְּהָרָה לְשִׁלּוֹחַ לְרַבֵּינוּ, וְדִרְכוֹ שֶׁל רַבֵּינוּ הִיָּה לְכַבְּדוֹ וּמִיד כְּשֶׁהִיָּה מִגִּיעַ
הַסֵּפֶר הִיָּה מַעֲיִין בּוֹ קֶצֶת, וְרוֹשֵׁם כְּמֵה הָעֵרוֹת לְכַבּוֹדוֹ שֶׁל הַמַּחְבֵּר, וְיֵשׁ בִּידֵינוּ
גְּלִיּוֹנוֹת עַל יוֹתֵר מִעֶשֶׂר סִפְרִים, אֲמַנֵּם הַמִּקּוּם צָר מִלְּהַעֲתִיק כֵּאֵן וּנְבִיא רַק אֶחָד
לְדוּגְמָא.

וְאֲמַנֵּם אֵין דִּרְכוֹ שֶׁל רַבֵּינוּ לְהַבִּיא בַּסֵּפֶר זֹלַת הַחִיבּוּר 'כְּלִילָא דְּוֹרְדָא' שֶׁהַדְפִּיס
הַגְּרַח"שׁ בְּצַעֲרֹתוֹ, וְרַבֵּינוּ מִזְכִּירוֹ בַּסֵּפֶר קְרִית מֶלֶךְ
בְּהַלְכוֹת בֵּית הַבְּחִירָה, וּבַסֵּפֶר דְּרָךְ חֲכָמָה (פ"ג מְבִית
הַבְּחִירָה בְּצִיּוֹן הַהֲלָכָה אוֹת ו'), וּבְפֶרֶק ה' הַלְכָה ה' בְּבֹאֵר הַהֲלָכָה,
וּבְקוֹנְטֵרַס בָּאָרָה שֶׁל מֵרִים פֶּרֶק א' מְבִית הַבְּחִירָה סוֹף הַלְכָה ה':
י"ה, כ"ג, צִיּוֹן כִּי כֹל הַסּוּגָרִים הַמְּרוּבְּעוֹת הֵם הוֹסְפוֹת
הַמַּעֲתִיק.

אֶחָד הַגְּלִיּוֹנוֹת בְּכַתֵּב יָד רַבֵּינוּ

אִם חֲלוּקַת הָאֶרֶץ בְּטֵלָה בְּזַמְנֵנו הַזֶּה

כֹּתֵב בְּחִידוּשִׁים וּבִיאּוּרִים סוּטָה מ"ט ב' מִשְׁחָרֵב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ רֵאשׁוֹן בְּטֵלוֹ עָרִי
מִגְּרֵשׁ. אֲפֻשֶׁר דָּגַם כֹּל חֲלוּקַת הָאֶרֶץ בְּטֵלָה זָכּוֹ כֵּה עִכּוּ"ם כְּכִיּוּשׁ מִלְּחָמָה,
וְלַעֲתִיד לְכוּא מִשְׁמַע בְּשִׁלְהִי יַחְזַקָּאֵל שֶׁתֵּהָא חֲלוּקָה חֲדָשָׁה, וּבִבְיָאָה שְׁנִיָּה שְׁהִיוּ
מַעֲט לֹא מִצִּינוֹ שְׁחֻלְקוּ*.

ג.ב. וְהַכְּתִיב בִּירְמִי' [ל"ב י"ד] וְנִתְּנָם בְּכֵלֵי חַרָּס לְמַעַן יַעֲמִדוּ יָמִים רַבִּים וְהָאִי
קָרָא בְּחֹרֶבֶן כְּתִיב, וּמִבּוֹאֵר דְּנִשְׁאֵר הַזִּכּוֹת, וּבְעוֹזָרָא כְּתִיב [ב' ע'] וְיִשְׁבוּ כָּל יִשְׂרָאֵל
בְּבִתְיָהֶם, וּפִירֵשׁ רַש"י בְּבָבָא מְצִיעָא כ"ח א' כְּתַחֲלָה, וְגַם בְּזַמְנֵנו הַזֶּה כָּתוּב
הָרֵאשׁוֹנִים שֶׁכָּתְבוּ בְּהַרְשָׁאָה וְהַקְּנִיָּתִי ל' ד' אֲמוֹת מִשׁוּם שִׁישׁ ל' ד' אֲמוֹת בָּאֶרֶץ
יִשְׂרָאֵל, וְהַרְמַ"ב פֶּרֶק ג' מִשְׁלוּחֵין הַלְכָה ז' לֹא הִקְשָׁה אֲלֵא מִי יִמַר שִׁישׁ ל' חֲלֵק
בָּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְגַם שְׁאִינוֹ בְּרִשְׁוֹתָהּ, אֲבָל מוֹדָה שֶׁאִם הִיָּה יוֹדַע זֶה שְׁלוֹ, וְעִין כֶּסֶף
מִשְׁנָה ש.ם.

יִש"פ לְנֹכַח רַבֵּינוּ הַגָּאֵן רַבֵּי אַבְרָהָם דוֹד קְנִיבְסְקִי שְׁלִיט"א
עַל עֲזָרוֹתָהּ בְּהַמְצָאָה גְּלִיּוֹנוֹת רַבֵּינוּ עַל חִידוּשִׁים וּבִיאּוּרִים

הַגָּאֵן רַבֵּי חַיִּים שְׂאֻל גְּרִינְמָן זַעַק"ל (ר"ה נִיכָן תַּרְפ"ו - שְׁבִיעִי שֶׁל פֶּהֶם תַּשְׁע"ה) הִיָּה
מְבוֹגֵר מִרַבֵּינוּ בְּשְׁנַיִם, וְלִמְדוֹ בְּאוֹתָהּ תְּקוּפָה בִּישִׁיבַת 'תְּפֹאֲרַת צִיּוֹן' וְאַחֲרָי כֵּן
בִּישִׁיבָה בַּפֶּתַח תְּקוּהָ. אַחֵר נִישׁוּאוֹי הַתְּגוּרָר תְּקוּפָה בִּירוּשָׁלַיִם, וְאַחֲרָי כֵּן חִזַּר
לְהַתְּגוּרָר בְּבִנֵי בְּרַק בְּרַחוּב יְרוּשָׁלַיִם, וְלֵאחֲרַי מִסְפֵּר שָׁנִים עֶבֶר לְהַתְּגוּרָר עַל יָד
שִׁיכּוֹן 'חֲזוֹן אִישׁ', וְהִרְבֵּה שָׁנִים הִתְּפַלְלוּ יַחַד בְּבֵית הַכֹּנֶסֶת 'לְדַרְמָן'.

וּרַבֵּינוּ סִפֵּר אֲוֹדוֹתָיו, שֶׁבְּדֶרֶךְ כֹּלֵל לֹא הִיָּה בֹא כִּיתֵר הַחֲבָרִים לְלַמּוֹד בְּהִיכַל הַכּוֹלֵל
'חֲזוֹן אִישׁ', כִּי הִרְגִישׁ שְׁלוּמֵד יוֹתֵר טוֹב בְּבִיתוֹ, וּמֶרֶן הַחֲזוֹן אִישׁ הוֹרָה לְמַנְהֵל
הַכּוֹלֵל, שֶׁאֲבָרְךָ שְׁמַרְגִישׁ שִׁוִּיתָ תּוֹעֵלַת כְּשִׁלּוּמֵד בְּבִיתוֹ צָרִיךְ לַתֵּן לוֹ תְּמִיכָה (אִי"ה).
הָעֵידוּ כִּי הַגְּרַח"ג נִמְנַע מִמְּלַחְמַת מִלְּיָגָה מִכְּסָפֵי הַקֶּדֶשׁ וְצַדִּיקָה וְנִתְמַךְ עַל יָדֵי חֲכָמֵי לֵב שֶׁכִּיעִינוּ בִּירוֹ.

רַק קֶשֶׁר תּוֹרָנִי

וּסִפֵּר בְּנֵי רַבֵּי יְהוֹשֻׁעַ גְּרִינְמָן, שֶׁמִּילְדוֹתָיו זָכַר שֶׁכֵּל שִׁיגַם וְשִׁיחַם שֶׁל שְׁנֵי בְנֵי
הַדּוּדִים - רַבֵּינוּ וְרַבֵּי חַיִּים גְּרִינְמָן הִיָּה אֶךְ וְרַק בְּדַבְּרֵי תּוֹרָה, וּפְעָמִים רַבּוֹת
כְּשֶׁאֲבִיו הִיָּה לֵן בְּעוֹמֵקָה שֶׁל סוּגִיא חֲמוּרָה בְּמִרְחַבֵי הַתּוֹרָה, וְנִתְקַשָּׁה בְּהַעֲרָה
חֲזָקָה, הִיָּה שׁוֹלְחוֹ אֶל רַבֵּינוּ, וּמִיד הִיָּה שֶׁבַע עִם תְּשׁוּבָה מֵאִירָה.

וְכֹל סֵפֶר שֶׁרַבֵּינוּ הִיָּה מוֹצִיא לְאוֹר, הִקְפִּיד לְשַׁלּוֹחַ אֲלֵינוּ, וְכֹאשֶׁר יֵצֵא לְאוֹר הַסֵּפֶר
'קְרִית מֶלֶךְ' בְּשַׁנַּת תַּשְׁס"ח, הִרָאָה רַבֵּי
חַיִּים גְּרִינְמָן לְבָנוּ בְּשִׁמְחָה, שֶׁבְּהַלְכוֹת
בֵּית הַבְּחִירָה מְצִיּוֹן רַבֵּינוּ כְּמֵה פְּעָמִים
לְחִיבּוּרוֹ 'כְּלִילָא דְּוֹרְדָא' שֶׁהוֹפִיעַ
מִסְפֵּר שָׁנִים קוֹדֵם לָכֵן.

רַק קֶשֶׁר תּוֹרָנִי
רַבֵּינוּ לּוֹחֵץ יָד בְּשִׁמְחָה מִשְׁפַּחַתִּית
לְבֵן דָּוִד רַבֵּי חַיִּים שְׂאֻל גְּרִינְמָן

רִמּוֹ עַל פְּטִירַת אֲמוֹ

סִפֵּר הַגָּאֵן רַבֵּי יַחֲזֵק שְׂאֻל קְנִיבְסְקִי:

בְּצַהֲרֵי יוֹם טוֹב שֶׁל חַג הַשְּׁבוּעוֹת שְׁנַת תשל"ז הִגִּיעוּ לְבֵית רַבֵּינוּ שְׁנַיִם מְבִנְיוֹ שֶׁל
רַבֵּי חַיִּים גְּרִינְמָן וּמִסֵּרוּ כִּי 'אֲבָא שְׂאֻל אִם אֲפֻשֶׁר לְשְׂאֻל אֶת הַסֵּפֶר 'גִּישׁ הַחַיִּים'
עַל הַלְכוֹת אֲבִילוֹת, רַבֵּינוּ הִשִּׁיב בְּחִיּוֹב, אֶךְ מִיד אָמַר לְבָנוּ - גִּישׁ לְבִיתֵם לְרֵאוֹת מֵה
קִרְיָה, הֵבֵן הַלֵּךְ וְיִשֵּׁב כְּעֹבֵר כְּמֵה דְּקוֹת, וּסִפֵּר שֶׁאֲמוֹ הַרְבֵּנִית צְבִיָּה גְּרִינְמָן ע"ה
נִפְטָרָה, וְרַבֵּי חַיִּים גְּרִינְמָן רָצָה מְאוֹד לִידַע בְּבִשְׁוֹרָה אֶת רַבֵּינוּ, אֶךְ מִכִּיּוֹן שֶׁאֲסוּר
לּוֹמַר בְּמַפּוֹרֵשׁ שֶׁהִיא נִפְטָרָה (עֵין שְׁרִיעַ יוֹד סִימָן ת"ב), מִצָּא רַעֲיוֹן מִקּוֹרֵי כִּיצַד לְרַמּוֹ...

נִישָׁה לְתַרְץ אֶת הַקּוּשִׁיא

סִפֵּר הַגָּאֵן רַבֵּי צְבִי רוֹטְבֵּרְג, שֶׁלִּמַּד עִם רַבֵּינוּ לְפָנֵי שָׁנִים רַבּוֹת לְאַחַר תְּפִילַת
וְתִיקוּן: בּוֹקֵר אֶחָד לְמַדְנוּ בְּחֶצֶר בֵּית הַכֹּנֶסֶת 'לְדַרְמָן', לְפַתַּע עֶבֶר שֵׁם רַבֵּי חַיִּים
גְּרִינְמָן שֶׁכְּנֵרָאָה הִיָּה בְּדִרְכוֹ לְתִפְּלַת שְׁחָרִית, כְּשֶׁרַבֵּינוּ רָאָהוּ הוּא סִימָן שִׁישׁ לוֹ
דְּבַר לּוֹמַר לוֹ, וְהַחֵל לְהַרְצוֹת לוֹ הָעֵרָה חֲזָקָה שֶׁלְּתַתָּה בְּמוֹחוֹ בְּאוֹתָהּ עַת עַל אֶחָד
מִרְבוּתֵינוּ הָאֲחֵרוֹנִים ז"ל, וְרַבֵּי חַיִּים הָאֲזִין כְּרוּב קֶשֶׁב, וּמַעֲוֹצְמַת הַקּוּשִׁיא נִשְׂאָר
לְעַמּוּד וְנִישָׁה לְהַרְהֵר תְּשׁוּבָה, אֶךְ לֹא מִצָּא.

וְלִמְחַרַת הַשֶּׁכֶם בְּבוֹקֵר הוּא הִגִּיעַ לְרַבֵּינוּ, וְאָמַר שֶׁעֲלָה בִּידוֹ תִירוֹץ, וְהַחֵל לּוֹמַר
מֵהַלֵּךְ חֲדָשׁ בְּנִידוּן, וְרַבֵּינוּ נִהְנֵה וְקִיבֵל אֶת דְּבָרָיו

רַבֵּינוּ זָכָה כִּי מִסֵּר נִפְשׁוֹ

פְּעַם הַתְּבַטָּא רַבֵּי חַיִּים גְּרִינְמָן: רַבֵּי חַיִּים קְנִיבְסְקִי זָכָה בְּאוֹפֵן מִיּוֹחַד שֶׁכֵּל נִכְדָּיו
יִנְשְׂאוּ בְּגִיל צַעִיר, וְלֹא יִהְיוּ מַעֻכְבֵּי זִיווּג, וְהַסִּיבָה הִיא - מִדָּה כְּנֶגֶד מִדָּה, הוּא מִסֵּר
נִפְשׁוֹ כֹּל חַיּוֹ עַל גִּיל נִישׁוּאִין מוֹקְדָם, וְהִיָּה
מִמְרִיץ אֶת יִלְדוֹ וְנִכְדָּיו לְהִנְשֵׂא צַעֲרִים,
וְלֹא לְהַמְתִּין, (וְכֵן גַּם הִיָּה מוֹדָה לְהַמְתִּין בֵּית
יִשְׂרָאֵל שֶׁצָּבָא עַל פֶּתַח, וְלִמְרוֹת שְׁבַעֲלוֹם הִישִׁיבָתָה
מִקּוֹבֵל לֹא לְהִישָׂא בְּגִיל צַעִיר כֹּל כֵּן), לָכֵן זָכָה
שֶׁנִּכְדָּיו אֵינִם מַעֻכְבֵּי שִׁדּוּךְ;

רַבֵּינוּ (מִשְׁמַאֵל) עִם רַבֵּי חַיִּים גְּרִינְמָן

אוֹדוֹת הַבִּיאּוֹר שֶׁעַל 'סֵפֶר הַבְּהִיר'

סִפֵּר הַגָּאֵן רַבֵּי אִי"ש קְנִיבְסְקִי:

בְּשַׁנַּת הָאֲחֵרוֹנָה כְּשֶׁכָּבַר לְמַד תּוֹרָה מִתּוֹךְ יִסְרוּיִם נוֹרָאִים, שֶׁלַח עִמִּי רַבֵּינוּ לְמַסּוֹר
לְרַבֵּי חַיִּים גְּרִינְמָן אֶת 'סֵפֶר הַבְּהִיר' עִם הַבִּיאּוֹר 'בְּהִיר בְּשַׁחֲקִים' שֶׁכָּתַב, וְרַח"ג
עִיין בּוֹ בְּהַתְּפַעְלִית וּבְמֵאֲמָץ זַמְנֵנו מְמוּשֵׁךְ, וְאַחֲרָי כֵּן אָמַר לְאַחַד מְבִנְיוֹ, 'הִרָאִית
סֵפֶר שְׁכוּהָ, הֲלֹא רַק מִי שִׁיּוּדַע אֶת כֹּל הַתּוֹרָה יוֹכֵל לְחַבֵּר בִּיאּוֹר כְּזֶה'.

ארבעת צרכים חיוני (ברכות לב:) - שיתחזק אדם בהם תמיד בכל כח (רש"י)

משיחות רשכה"ג מרן ראש הישיבה הגרי"ג אדלשטיין זללה"ה • בהר תשפ"ד

לקבל התעלות כמו ביום כיפור

וחשבתי שיכול להיות שיש כאלה שאין להם את השמחה היום, ומרגישים חלישות הדעת ממה שלא נסעו למירון, שצדיקים גדולים נוסעים לשם, ומקבלים שם כל כך התעלות, ואחד אמר לי שהוא מרגיש שם כמו יום כיפור, אדם מבוגר, בר דעת, אמר לי שהוא נסע לשם והרגיש התעלות כמו יום כיפור, והוא אדם מסודר, עם יראת שמים, שלומד בהתמדה, ומרביץ תורה, מזכה הרבים ומשפיע גדול, וכשנוסע לשם הוא מרגיש עוד יום כיפור.

והרי בודאי כל אחד רוצה עוד יום כיפור, והלוואי שהיה לנו עוד יום כיפור, וידוע מתיקוני זוהר שפורים כפורים, אמנם הפורים שלנו אינו כל כך כמו יום כיפור, אבל זה יכול להיות גם יותר מיום כיפור, אם מנצלים את היום כראוי, ועל כל פנים בודאי כל אחד רוצה עוד יום כיפור.

הדבקות בתורה יותר מכל דבקות

אבל נתבונן מה האמת ומה ראוי לעשות. הנה הדבר ידוע שכתוב בכל הספרים, גם בספרי החסידות, ואין בזה שום שאלה, שהדבקות בתורה היא יותר מכל דבקות, יותר מתפילה, ויותר ממעשים טובים, ומכל מיני דבקות, כי הדבקות בתורה מקשרת את האדם להקב"ה, כמו שאמרו (זוהר פרשת אחרי) קודשא בריך הוא ואורייתא וישראל חד הוא, והאדם שדבוק בתורה אין כמוהו ואין מדרגה גבוהה למעלה מזה.

ואמרו חז"ל באבות פרק ששי שהעוסק בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה, ומכשרתו להיות צדיק חסיד ישר ונאמן, ונתנת לו מלכות וממשלה, ומגלים לו רזי תורה, ועוד הרבה דברים שמוזכרים שם, על ידי העסק בתורה לשמה, ולא צריך להיות יגאון בשביל זה, אלא רק עוסק בתורה לשמה, ומהו לשמה? עם אהבת תורה! כמוכן יש גם יראת שמים, אבל העיקר הוא ללמוד מאהבת תורה, ואז זה הדבקות הגדולה ביותר, ואפילו יותר מיום כיפור.

בל"ג בעומר היה רבינו מעורר לבני הישיבה שלא לבטל מסערי הלימוד, והיה אימור כי אמנם יש כאלה שמנהג אבותיהם בדיהם לנסוע למירון ועליהם אינו מדבר, אבל "מנהג הישיבות" שלנו הוא שלא לנסוע, ואדרבה זכות תלמוד תורה כנגד כולם, בפרט בימי ההכנה לקבלת התורה.

ובאותה השנים ביים ל"ג בעומר (תש"ע) הרחיב בזה בפתח השיעור היומי ושיבח את התלמידים שהגיעו לשיעור כרגיל וממשיכים בסדרי הלימוד, ונכיא בס"ד את הדברים בשלימותם.

ידיעת המעשים הטובים והשיבותם

המסילת ישרים כותב בהקדמה, שרוב הדברים שבספרו הם פשוטים וידועים, דהיינו אחרי שחושבים ומתבוננים בהם זה פשוט, אבל לא כולם חושבים ומתבוננים.

ובפרק ג' שם כתב על מידת הזהירות, שאדם צריך שתהיה לו ביקורת על מעשיו, ולא רק 'ביקורת', אלא גם לדעת מה הם הדברים הטובים שהוא עושה, ולדעת את החשיבות של הדברים הטובים שהוא עושה, כדי שיתחזק בהם יותר, כי על ידי שיידע שזה טוב וחשוב, זה יתן לו כוח ויקבל מרץ להמשיך הלאה, ועל הדברים הרעים צריך לדעת שהם גרועים כדי שיפסיק לעשותם, אבל גם על הדברים הטובים צריך לדעת את חשיבותם כדי להתחזק בהם ולהתמיד בהם.

ולא פירש שם מה הסדר ומה צריך להיות קודם, אבל כבר נאמר בתהלים (לד, טו) סור מרע ועשה טוב, ובודאי כך הסדר, שצריך קודם לסור מן הרע, ואחר כך עשה טוב.

סור מרע מצד אהבת השכר

וכיצד עושים את הסור מרע? רבי ישראל סלנטר תמיד מדבר על זה, שהעיקר הוא יראת העונש, ואמנם הרמב"ם כתב בהלכות תשובה (י, א) שיראת העונש היא מדרגה נמוכה מאד ששייכת לעמי הארץ ולנשים, לאנשים פשוטים מאד, ובשביל ברי דעת זה לא מספיק וצריכים יותר מיראת העונש, אבל כבר אמר רבי ישראל סלנטר שבזמנינו הלוואי שתהיה לנו יראת העונש, לפחד מעונשי החטאים.

ואמנם למעשה ידוע מבעלי המוסר, שבדור הזה אם ידברו הרבה רק על יראת העונש זה לא טוב ולא יעזור, אלא צריכים כמו שאמרו חז"ל (סוטה מז, א) שמאל דוחה וימין מקרבת, ומה הם השמאל והימין? ימין זה אהבת השכר, ושמאל זה יראת העונש.

והאדם עצמו יכול להשתמש עם שני הדברים האלו, לדחות את עצמו ולקרוב את עצמו, וצריך ימין מקרבת יותר מן השמאל הדוחה, להשתמש עם יראת העונש, אבל לא הרבה, אלא רק משחו כפי הצורך, ובעיקר צריך שתהיה הימין המקרבת, עם אהבת השכר.

ימין מקרבת עם האשריך בעולם הזה

ומהו אהבת השכר? הנה אם חושבים רק על שכר העולם הבא, זה גם כן קשה, כי לא רואים בחוש את העולם הבא, ורק את העולם הזה רואים, ולכן צריכים יותר לקרב עם השכר בעולם הזה, האשריך בעולם הזה, ואת זה רואים בחוש, את האשריך בעולם הזה.

ולמשל אם רואים את בני הישיבה שהמשיכו בלימודם כרגיל ולא נסעו למירון, זהו סימן לאשריך בעולם הזה, כי בלא זה איך אפשר שלא לנסוע! ורואים את האשריך, איך שמאושרים ושמחים בלימוד.

וכן הרחוקים שמתקרבים, באים פעם לשיבה ורואים איך שלומדים ומאושרים, וזו ימין שמקרבת! ויש הורים של רחוקים שבתחילה כועסים על הילדים למה הם הולכים לשיבות, ודואגים מה יהיה איתם, אבל אחר כך הם רואים איך שהילדים שמחים, וממילא אדרבה גם הם שמחים ומרוצים מזה, כי הימין מקרבת.

חזק במוסר

בשביע שעבר התקיימה עצרת מספד במלאות שנים עשר חודש להסתלקות רבינו זללה"ה. במרכז העצרת נשא דברים יבלחט"א הגאון רבי חיים ברמן שליט"א, וסיפר בדבריו:

סיפר לי רבינו זללה"ה, כי בעת שהוא היה בחור בישיבה, אבי (הגה"צ רבי יצחק יהודה ברמן זללה"ה) שהיה הדוד שלו, היה מגיע אליו לעתים תכופות לשיבה.

לאבא לא היה זמן, הוא היה לומד משמונה בבוקר עד שמונה בלילה, שתיים עשרה שעות, אבל מצא לנכון לנסוע לעתים תכופות לבחור הזה, שהוא ראה בו א שלמות-דיגער בחור (שלמות של בחור), לדבר איתו.

למדו אז בישיבה בקומת הכניסה, היכן שנמצא כיום חדר-האוכל, ואבא היה מתיישב לידו ומדבר איתו על החשיבות של לימוד המוסר, הוא היה מוציא מהכיס מסילת ישרים ורבינו יונה, ולומד איתו את המסילת ישרים ורבינו יונה, ומסביר לו את ההעמקה שמונח במילים, והכניס בו את הענין שאי אפשר בדורות האלו בלי מוסר.

ואמר לי רבינו: האבא רצה שאני אלמד מוסר! ואכן זה נכנס בו וחדר בו, הוא קיבל את הדברים ולמד מוסר כל חייו, והטבע הוא שהדברים הטובים שנקלטו בו בצעירותו מתפרצים ויוצאים בזקנותו, כשבשנים האחרונות היה מדבר עם כולם על לימוד המוסר.

וראינו בישיבה את מרן הגרא"מ שך והגרי"ש רוזובסקי זללה"ה שגם ביום כיפור, בתפילות ישבו זה לצד זה, ובזמן שאפשר עסקו ודיברו בניניהם בדברי תורה, ואפילו בזמן הפיוטים במקום שמותר לדבר, הרב שך החזיק רמב"ם עם גמרא ליד רבי שמואל, והיו ויכוחים, כמובן בלי היסח הדעת מאימת הדין, אבל עם תורה.

איך לקנות מדרגה יציבה וקבועה

הנה ידוע במציאות שביום כיפור ואפילו בעשרת ימי תשובה בדרך כלל יש איזה התלהבות והתעלות, אבל אחר כך זה נחלש ויורד, וזה לא מצב שקיים ונמשך כל הזמן, וצריכים בכל שנה להתחזק עוד פעם, וכמובן מוכרחים לזה, כי אם לא היה יום כיפור אזי הייתה ירידה הנמשכת כל הזמן, וצריכים לכל הפחות את ההתעלות הזו, כדי להינצל מהירידה, שלא יהיה יותר גרוע, אבל צריכים להמשיך הלאה את החיזוק ואת ההתעלות גם לכל השנה.

ובאמת יש ברי דעת שממשיכים כל השנה עם סדרים קבועים של תורה ותפילה ומעשים טובים, והדרגה שקיבלו ביום כיפור נמשכת אצלם, ורק בחיצוניות לא רואים את זה [ופעם ראינו ילד קטן שראה אדם גדול מאד, והתפלא מה מיוחד בו, הרי הוא נראה כמו כל אדם], והוא משום שהאדם יראה לעיניים (שמואל א' טז, ז) וכלפי חוץ לא רואים כל התעלות, אבל בפנימיות זה קיים.

וממילא גם עכשיו, למרות שיש כאלה שמרגישים שם כמו ביום כיפור, ויכול להיות עוד פעם התעלות כמו יום כיפור, אבל בדרך כלל זוהי התעלות זמנית, והאדם שסיפר לי על כך הוא אדם יציב, שגם אחרי יום כיפור הוא ממשיך עם ההתעלות, וישיאר גם עם היום כיפור השני, אבל אצל אחרים בדרך כלל ההתעלות של היום כיפור הזה עוברת יותר מהר מיום כיפור... ואם כן מה הרווח.

ולעומת זה כשממשיכים בעסק התורה זה נותן התעלות ודבקות גדולה, וזה מצב קיים שנשאר ונמשך, ורק שלא תמיד מרגישים ורואים את זה, כמו שאדם בריא לא מרגיש שהוא בריא, כי לא מרגישים את הבריאות, לכן לא מרגישים את ההתעלות, כי זה דבר טבעי ונורמלי, כמו אדם בריא, אבל זה מצב יציב, של יציבות! אתם נצבים.

וזהו הענין שצריכים לומר לתלמידים שנמצאים פה, לדעת מהו הטוב שעשינו, שנמצאים במצב תמידי, במצב איתן וחזק, נצבים, התייצבו, עם יסוד חזק של התעלות הנמשכת.

הדבקות בתורה בימי הספירה

ויש כאן ענין נוסף, שהרי אנו עומדים בימי הספירה, ובספר החינוך (מצוה שו) ביאר ענין ספירת העומר, שביציאת מצרים הלכו לקבל את התורה, וידעו שביום החמישים יקבלו את התורה, וחיכו לזה כמו עבד שמוכר לו שבעוד חמישים יום ייצא לחירות, שהוא סופר את הימים שעברו כבר, ושמה בכל יום שעובר שהוא מרגיש יותר קרוב לחירות, כך גם כלל ישראל ספרו את הימים שמתקרבים לזמן מתן תורתנו, מרוב תשוקתם ושאיתם לזה.

וידוע שכל שנה חוזרת ההשפעה שהייתה באותו הזמן, וחג השבועות נקרא זמן מתן תורתנו מפני שכל שנה חוזרת בו ההשפעה של תורה, וימי הספירה הם זמן ההכנה לזה, וכל דבקות בתורה בימי הספירה נותנת התעלות והתקרבות יותר להצלחה בתורה כל השנה, וביום החמישים חג השבועות הוא יום של תורה, ולא שאחרי הלימוד בלילה ילכו לישון כל היום... אלא הוא יום שמוסיפים בו בדבקות בתורה.

ואם ימי הספירה ממשיכים גם בליג בעומר בדבקות בתורה בלי הפסק אזי זו ההכנה הכי גדולה להצלחה בתורה.

בענייני הפרשה

וכאשר מתרגלים קשה מאד לפרוש מן ההרגל, מפני שהותרה לו ואין שמים לב שהוא חטא.

ולפעמים רואים גם אנשים חשובים שמדברים בצורה שאינה ראויה, או שמתנהגים בהנהגה שאינה ראויה, ומדרך הטבע מבקשים לחקותם ולדבר ולנהוג כמותם, אך טעות היא לעשות כן, ויתכן שהאדם החשוב הייתה לו סיבה מיוחדת לכך, או שבאמת טעה וכשיל, ושמעתי פעם שאמרו כי יתכן שאדם יעשה כל מעשיו על פי מה שראה אצל צדיקים והוא יהיה רשע גמור.

כללו של דבר, כל הנהגה שאינה נראית ישרה, צריכים להיזהר מלעשות כן, ואף אם רואים אדם חשוב שעושה אותה, אין ללמוד ממנו, כי בדרך כלל יש כאן איזו הוראת שעה, או לעתים יתכן שטעה בזה, ואין למדים מפי מעשה (ב"ב ק, ב).

וביחוד כאשר נמצאים בציבור ויש שאינם זיהרים מאונאת דברים, צריכים להיזהר שלא לקבל השפעה מהם, וכל ציבור יש בו אנשים טובים שאפשר לקבל מהם השפעה טובה, אבל יש גם אנשים שמטפיעים לרעה, ואמנם צריכים לשתף כולם יחד ואי אפשר להיפרד מהם כמו שאמרו (כריתות ו, ב) כל תענית שאין בה מופשעי ישראל אינה תענית שהרי חלבנה ריחה רע ומנאה הכתוב עם סממני קטורת, ועוד איתא במדרש (ויקרא רבה ל, יב) שנמשלו ישראל לארבעת המינים, יש מהן כאתרוג שיש בו טעם ויש בו ריח, ויש מהן כלולב שיש בו טעם אך אין בו ריח וכו', עיין שם.

וצריכים לשמור מכל משמר שהטוב ישפיע על הרע ולא ח"ו בהיפוך, ובפרט באופן הדיבור יש להיזהר שלא להיות מושפעים, אף שיש אנשים שמתנהגים באופן זה, וגם כאשר נראה שהציבור מעריכים התנהגות זו, כאילו יש בכך אומץ וגבורה, אף על פי כן צריך לידע שזו אונאת דברים, שהיא איסור דאורייתא חמור מאד.

(משיעורי החומש, ליל ש"ק בהר תשס"ח)

בפרשת בהר. ולא תונו איש את עמיתו. פירש רש"י כאן הזהיר על אונאת דברים שלא יקניט איש את חברו. ע"כ.

יש דברים שצריכים לדבר עליהם כי אנשים לא מבינים אותם, למרות שהם דברים מפורשים. איסור אונאת דברים, לומר מילה אחת שגורמת צער לשני זה אונאת דברים, לא תונו איש את עמיתו, והוא לאו ואיסור דאורייתא ממש כמו לאכול חיזיר! ולהתיר את האיסור הזה צריכים הוראת הכס, ומי שמתיר לעצמו אונאת דברים זה ממש איסור גמור.

ואם יש אונאת דברים בציבור אפילו אצל יחידים זה משפיע ומזיק לכולם, כמו שמונא בגמרא (סנהדרין צז, א) המעשה בעיר קושטא שהיו מדברים שם רק אמת, וכולם היו מאריכים ימים, ופעם הגיע לשם אדם והוציא שקר מפיו, שקר שלא הזיק לאף אחד, רק מתוך צניעות לא אמר את האמת, ומיד אחר כך פגע שם מלאך המוות, כי כשיש חיסרון בשלמות המידות זהו מלאך המוות וסכנה רח"ל, וזה מזיק את כל ההצלחה הרוחנית.

(סיום מסכת בישיבת פוניבז', חשון תשס"ח)

מן הראוי להתבונן ולשים על לב גודל איסור אונאת דברים, שהוא חמור יותר מאונאת ממון (ב"מ נח, ב), ובפרט בני תורה צריכים יותר לדקדק במעשיהם ולהיזהר בזה.

ומצוי לפעמים שיש חשק גדול לומר לחברו דבר חריפות או אמירה פוגעת (א ריין זאנג) ואף מצוי בין ידידים שהאחד אומר לחברו איזו מילה או ביטוי פוגע, וצריכים לדעת שכל מילה ומילה השפעתה גדולה, וכפי שיש פתגם באידיש "א קלאפ פארגייט א ווארט באשטייט" – מכה עוברת אך מילה נשארת, מפני שמכה פוגעת רק בגוף, ואילו דיבור פוגע וגורם צער בנפש, שמצטער תמיד כשנזכר בזה, ולאחר שיצא הדיבור מן הפה, שוב אין אפשרות להחזירו, ולא זו הדרך הראויה לבני תורה.

וכבר אצל ילדים קטנים מצוי שמתנהגים באופן זה שנראה להם כמו גבורה והנהגה ישרה, וסבורים שאורבה כך הדרך לכתחילה,

לעילוי נשמת
מרת **חיה רעשא רייזל חפץ** ע"ה
בת הרה"ג **אליעזר הלוי מובשוביץ** זצ"ל
נלב"ע י"ח אייר תשמ"ז - תנצב"ה

לעילוי נשמת הגאון הצדיק רבי
משה פנחס הכהן קופשיץ זצ"ל
בהגה"צ רבי **צבי הירש** זצ"ל
נלב"ע י"ח אייר תשס"ד - תנצב"ה

לעילוי נשמת הגאון הצדיק
רבי **משה אהרן ברוורמן** זצ"ל
ב"ר **שמואל ניסן** זצ"ל
נלב"ע כ"ב אייר תש"פ - תנצב"ה

לעילוי נשמת הגאון הגדול
רבי **דוד ב"ר שמעון הקשר** זצוק"ל
בעל השירת דוד ומראשי ישיבת קול תורה
נלב"ע ט"ז אייר תשנ"ז - תנצב"ה
נתרם על ידי בני משפחתו

דבר דבר

פרשת בהר
תשפ"ד
גליון מס' 17

מרבנו הגדול מרן גאון ישראל הגר"ד לגרו שליט"א

פשר דבר | בעניני הפרשה

חייך קודמין

בענין הא דקיי"ל שלהי הוריות דכהן קודם לישראל לגבי להצילו מויתתה. ויש לעיין האם הישראל יכול לשקר ולומר שהוא כהן כדי שייצילו אותו ושאלו זאת את הגאון הגדול רבי דב לנדו שליט"א ואמר שלא רק שהוא יכול לשקר אלא הוא חייב לשקר ע"כ.

מלאכה בגרמא בשמיטה

כ"ה ד' שדך לא תזרע וכרמך לא תזמור וגו' יש לעיין האם אסור לעשות עבודה כשדהו גם ע"י גרמא. ויש מקום להוכיח מנוש"כ הראב"ד בפ"י לתורת כהנים [פרשה ע"א ה"ו]. על הא דתני לא ימלא הנקעים מים, משום דאוקמא אילנא הוא, ופירש שם שהעבודה בזה הוא שאפשר שתבוא לחות לאילנות שבשדה מן המים שבארץ הסמוך לשדה. עכ"ל ד'.

ומשמע דבלא הויתר לאוקמא אילנא אסור, לכאן אינו אלא גרמא בעלמא הוא, ומוכח דגרמא בשביעית אסורה מן התורה. ועוד יל"ד לאסור גרמא בשביעית מנחה שדנו האחרונים [אחיעזר ב' מ"ח ברכת שמואל ב"ק סי' ל"ט חזו"א ב"ק סי' י"ד ס"ק י"ב] ע"פ דברי הגמרא שבת ק"ב ב' דגרמא אסור מן התורה בכל הנך איסורים דלא כתיב בהו לשון עשיה בתורה. וצ"ע.

הלואה בהיתר ברבית דרך מקה

כ"ה ל"ז את כסףך לא תתן לו בנשך וגו' כתב השו"ע [יו"ד קס"ג ג'] אמר לו הלויני מנה, א"ל מנה אין לי חטים במנה יש לי, ונתן לו חטים במנה כמו שהוא השער, אם פרע לו לבסוף המנה בפירות מותר וכו'. ולפ"י יש דרך להלוות ברבית בהיתר גמור, כיצד אדם בא להברו ואומר לו הלויני מנה, ואומר לו חברו מוכר לי סחורה וכיו"ב במחיר השער, וקונה ממנו בסודר, ומקנה לו בחזרה [ע"י קנין חצר וכדומה] עבור מחיר פחות מכל שירצו, וכשבא יום הפרעון קונה בסודר הסחורה או כיו"ב במחיר שקצב ומשלם דמיה ופורע את חובו בסחורה [כ"ל בקנין חצר].

כ"ה נ"ג לא ידנו בפרך לעיניך

וכתב הרמב"ם ואין אנו זקקין לכנוס לרשותו של עכו"ם ולבדוק אחריו שלא יעבידנו בפרך שנאמר לעיניך בזמן שאתה רואה. יש להסתפק האם לעיניך הוא דוקא לעיני מנוש כשרואה אין רחוק, או"י סגי בידיעתו, וכל שהוא יודע מהרדיה אסור.

ספירת העומר [ב]

הרמב"ם בסהמ"צ [מצוה קס"א] כתב שספירת העומר היא מצות עשה שהזמן גרמא ואין הנשים חייבות בה, והרמב"ן שם לא השיג עליו כלום, אך הרמב"ן בקידושין ל"ד כתב שספירה"ע היא מ"ע שאין הזמן גרמא, ורבים דנו שטעות סופר נפלה בדבריו, וכוונתו לומר שספירה"ע היא מ"ע שהז"ל, והוכיחו כן מנחה שלא השיג על הרמב"ם, וכן שהראשונים הרגילים להביא את דבריו לא הביאוהו בזה.

אך רבינו שליט"א הראה לנוש"כ המורה"ם חלאוה בתשו' שנדפסה בסו"ס שיטת הקדמונים ענ"ס ב"ק להאריך לבאר את סברתו של הרמב"ן שספירת העומר היא מ"ע שאין הז"ג, ומוכח שהגירסא הנכונה ברמב"ן היא כדלפנינו.

ספירה שאין בה מצוה

בתרומות הדשן סי' ל"ז כתב שאם שכח לספור בלילה סופר ביום בלי ברכה, ומועיל שיוכל לספור שאר ימים בברכה, ונחשב תמימות כי לא דילג יום אחד לגמרי. ומשמע בדבריו שיש תועלת גם בספירה שאין בה מצוה לקיים תמימות. ויל"ע אם יוכל לצאת ידי ספירה זו בשומע כעונה, או שאין שומע כעונה בדבר שאינו מצוה.

ויש ללמוד שענין שומע כעונה ישנו גם בדבר שאין גופו מצוה מהגמ' סוכה דף ל"ח שלמדו דין שומע כעונה מקריאת שפן הסופר לפני הכולך את מגילת קינות. והיינו שהוא ענין פשוט שהשומע מן הקורא קורא בעצמו. ונראה שספירה זו שאינה מצוה יכול לצאת בה מן הנכרי כירשאל, וכ"ש אשה. ואין נראה לומר שהנכרי אינו בן ספירה, כי אינו שייך לקרבן העומר וספירתו. שמוכל מקום יש כאן ספירה מיום הקרבן. והרי זה כאילו נתגייר אדם בט"ו ניסן אחר הקרבת העומר שודאי יש בו קיום גמור של ספירת העומר אף שלא היה שייך להקרבתו. [יתכן כעין זה שאם יקרא נכרי דברי תורה לפניו הרי הוא כעונה וחייב בברכת התורה].

ויש להעיר עוד בגוף דברי התה"ד שיש קיום תמימות בלא מצוה. במה שכתבו הפוסקים שאם יספור אדם ויכוין שלא לצאת ידי חובה רשאי לספור אחר כך בברכה. והנה אם קיום ספירה בלא מצוה מועיל למציאות של ספירה, אולי הוא מוקלקל שאחר שספר היום אין מציאות של ספירה.

דבר אבות

מעלת ברכה של כל אחד

הוא היה אומר אל תהי כו לכל אדם. (אבות ד, ג)

יש מעשה עם ר' חיים בריסקער, שמרבה כל יהודי יכול לתת, זה סיפור עיהבדיסקערס לא מכחישים את זה. היה מעשה שבא יהודי אחד בערב שבת לר' חיים, והתנייב על כסא והתחיל לבכות, שאל אותו ר' חיים על מה אתה בוכה, וענה, שהאשה עלו חולה, והרופאים לא מוצאים עצה, הלכ על ר' חיים היה עם היהודי הזה, אמר לו ר' חיים כעת יום שישי בצהרים, יהודים חולכים לבית מרחץ, חגש לבית מרחץ, תספר את הסיפור שלך, ותבקש ברכה, ותענה אמן על כל ברכה, ואם יהיה באמצע אחד שיתן לך ברכה מעומקא דליבא ותענה אמן, לא צריך יותר. מספיק עומקא דליבא. (אמתחת בנימין)

מעלת מילה אחת

רבי ישמעאל בנו אומר הלומד על מנת ללמוד מספיקין בידו ללמוד וללמוד והלומד על מנת לעשות מספיקין בידו ללמוד וללמוד ולעשות. (אבות ד, ה)

שח רבינו בימי חור"ם פסח: יש עוד סיפור על הגאון שכתב בהקדמה לספרא דצניעותא, אף אחד לא קורא את זה, שם אפשר לקרוא על הגר"א, דברים נפלאים, יש סיפור שהפרי מגדים מספר על הגר"א בחייו, יש ספר של הפרי מגדים בשם נטריקאן, ששם כתוב ששמע מיהודי אחד בילגא על החסיד ר' אליהו, שמצא פעם אחת פשט בערוך, פשט חדש במילה אחת בחז"ל, שכתוב "חלוקת הגפש כיצד בודקים את הסמנים", כתוב חלוקת הגפש, פשט, ושימה שמחה גדולה.

מענין שהגר"א מצא פשט במילה שאף אחד לא שם לב לזה, ושטח עמחה גדולה, יש לי בבית את הספר הזה, מענין, הפרי מגדים התפעל שהגר"א מצא פשט במילה, רשמתי על זה הערה במקום אחר. מה שימח את הגר"א? פשט במילה אחת בחז"ל, זה חשוב יותר מאלף סיפורים עיאתה ידע, הוא לא אמר עסקות של אור שימח וכו' ולא ידעתי כל התורה, מהדברים היים על הדברים האלו על הגר"א, אצל הגר"א כל מילה בתורה היחה... מכון קושיות והירוצים זה מועיל מאוד, זה חלק גדול מהתורה, אבל אצל הגר"א, לדעת פשט במילה אחת, זה היה שמחה גדולה, והפרי מגדים מספר את זה. זה נקרא העקפה אמיתית! (שם)

1. גענין לענין, הזכיר את דברי השאלתו פרשה קדושים דבני נח מזהרים לזרע ולבנוש כלאים דכתי' שד"ך לא תזרע ובני נח לאו בני ארץ: יערה.

מעשה דבר

הסיבה שרבינו לא נזר לילדים חלקאה

רבינו מחמיר מאוד שלא יתקדמו עם ילד קטן של חלקאה וכי"ב ואומר שזה לא תנו שילד קטן מצטער מאנשים זרים, ומעיר לאבא שהוא נכשל בלא תנו ומכשיל אותו את רבינו בלא תנו.

ופעם אחד שהעיר על כך שאלוהו אי"כ איך מביאים נר קטן לב"ד להתייר וכי הוא לא מפחד מהב"ד וא"כ עוברים על לא תנו, ואמר שבשעה שמביאים אותו הוא עדיין נר ואין איסור לא תנו בני. והגיל לומר למתמצים שזה טובת הקטן שיקבל ברכה וכו' שזה לא תיזון והקטן לא רוצה את זה כעת וכו' ועוברים בלא תנו ואין לזה שום היתר.

ביקור בשדה

שרה החתן שנפרש על מאות הדונם, ידע את רגלם של עובדי אדמה, של תאילנדים עטויי רעלות. שבילוי ידעו את כבישתם של צמיגי טרקטורים לחרישה, דישון, וריסוס. עכשיו מתפרשת לה אדמת הבור, בגוון בראשית. חול אדמדם, שתלמי השישית עדיין ניסים בו.

חלקות האדמה האחרות, עמדו אמש חפוי ראש, כיוסי הגילון השתור, שהיפ על שתלי ה'היתר סכירה', ביקשו להסתתר מהצטרה שניטרה לה חלקתו של החקלאי זטלאויי. על דגביה עמדו פנמי של איש התורה סלה, הסקרא, המשנה, התלמד, טורי הוהב, השולחן ערוך, וגושיא כליהם, רבינו שליט"א ראש הישיבה הגדולה 'כנסת ישראל - סלמורק' בבני סק, סלווה בתבר גדולי תורה וחובשי בית המדרש, וראשי קרן השביעית. נאון התורה והעיון, עיב לשעה קלה את הסטנדר הנציח, את העיון הצרף הבלתי גדלה, ובא אליהם אל אנשי השרה והאדמה.

דין הלכתי התפתח בעקבות שאלת גיבורי הכוח, וקולו המתדונן של רבינו שליט"א, אומר להם נחוצות: "אחת היא לנו דאורייתא או דרבנן? חוב גמור הוא לא יטוט. תחזקנה ידיכם גיבורי החיל!!!"

ובעת שהפמליה עשתה את דרכה חזרה, ביקש הנאון הגדול ראש ישיבת 'סלמורק' שליט"א להטות עליו את הדרך, ויט משביל העפר, ופנמי שם אל אדמת הקודש, ויתייצב איש החלטה והעיון וינינו שזפו את האדמה החפה מגידולים, ויך עליה במטהו פעמיים, ושפתיו יסללו בדגש רב: "ושבתה הארץ שבת לד', ושבתה הארץ שבת לד'... ויטוסף שב"ק שמת תשע"ה)

ומספר עד ראייה הגר"י סנדלזון שליט"א: (קובץ קול התורה קובץ פ ע"ג קג ניסן תשע"ה) כשהלכתי לפני כשלוש שבועות לבקד ולחזק שומרי שביעית במושב קדימה יחד עם ראש ישיבת סלמורק הג"ר דוב לנדאו שליט"א ראייתי שמיאן ללכת על שביל מסודר והלך בתוך השדה דוקא וכששאלתי ע"י אסר לי רצוני להתהלך בשדה הסכריה ושבתה הארץ שבת לה.

הלכות שביעית

לפני התחלת השמיטה שח רבינו: כעת שנגיע שנת שביעית ראוי להתכונן בליסוד הלכות שביעית, והדרך הנכונה והראויה בפרט לאברכים היא ללמוד את הסוגיות שנוגע למעשה בעיון, וכך גם ידעו ויזכרו את הדינים, אבל בליסוד ששניות שביעית או הירושלמי כסדר או הלכות שביעית ברמב"ם כסדר, לא זוכרים כלל, ובפרט שרוב ההלכות שם לא נוגע למעשה, וכך המציאות שכשלושים הרבה דינים אחד אחר השני לא נשאר כלום, וכמו שהיה אחד שלמד הרבה הרבה, ובסופו של דבר לא יצא ממנו דבר, ואמר ע"י החז"א שאותו אחד הוא כמו שטי שמוטל הרבה אטריות בקף, שהכל נושר החוצה, ולכן ראוי ללמוד את הסוגיות בעיון, ויעשה חזרות על עיקרי הדברים, ושי שאין באפשרותו ללמוד שביעית בעיון, ילמד מספרי קיצורים את הדינים שנוגעים להלכה למעשה. [מתוך דברים שאמר לפני אברכים]

רבינו עצמו סיפר שלמד את סמכת שביעית בעיון עם סרן ראש ישיבת קול תורה הגר"י שליט"א.

פ"א התבטא על רבי יצחק שליט"א וצ"ל ואמר הנאון רבי דב לנדאו שליט"א אסר שהוא נפגש עמו והוא ראה שהוא מופלא בשביעית ואפילו העמיד אותו על טענת אחת. והוסיף שמה שכתב בצוואה שלא היו לו יסורים והרי ידוע לכל שהיו לו אלא הפשט הוא שאדם כזה היה לו ערבות בתורה.

חייב אדם לטהר עצמו ברגל

הגר"ר שלמה אייגר זצ"ל היה רב בוורשא, ופעם אחת בא בעל התיבות המושפט לחג השבועות לוורשא, ובערב שבועות נכנס הגר"ש אייגר לנתח"מ לבקרו, ואמר הגר"ש אפשו לשאול עלי שאלה שכתוב חייב אדם להקביל פני רבו ברגל ולא בערב הרגל, יש לי תירוץ ע"ז, דהנה כתוב חייב אדם לטהר עצמו ברגל, וכי ברגל נטהר, אלא בערב נטהר, שיכנס לרגל טהור, כך גם בקבלת פני רבו, ענה לו הנתח"מ, שלא צריך לומר כאלה תירוצים, אלא התירוץ שאת פני רבו מקבל ברגל ואת פני ערב רבו בערב הרגל, היה ת"ח גדול שהתחפש לבעל עגלה, ולקח עמו את בעל תיבות המושפט, ע"מ לשאול אותו שאלות בדרך.

הנתח"מ בן אחר בן נון להחכ"צ, מן אחר שלו, ומביא את התומים כסדר, הרע"א והנתח"מ היו חברים טובים, ויש מקומות שחולקים, יש תשובה של הרע"א שחזרו בו בגלל הנתח"מ.

ערתיק ישר

בעת שנפרד ה'נתיבות המושפט' מתלמידו רבי שרגא פייבל דנציגר - אבי האדמו"ר הראשון מאלכסנדר, מסר לו דברי הדרכה כצידה לדרך, ואלו דבריו: "אם יאמר לך מאן דהו איזה דבר חידוש ולא ייטב בעיניך, אף אם לא יהיה לך במה לרחות את דבריך, התחזק בדעתך ובסבורתך יאל תקבלנו, כי חוננת בשכל ישר באופן מפלאי, ובנרתיק ישר לא נכנסת חרב עקומה".

קריאת הקדמה

בעת האחרונה בעת שיחה בדברי תורה עם הגאון ר' ישראל אדלשטיין ותלמידים, בידרו את מחלוקת הקצות והנתיבות בענין בעלות ומכירה בקדשים קלים, אחר כך אמר מורינו, הקצות והנתיבות היו ידידים טובים מאוד, הקצות כותב את שבויו של הנתיבות בהקדמה לחיבורו 'משויב נתיבות'. והוסיף, במקום לקרוא עלונים וספרים, צריך לקרוא הקדמות והסכמות של גדולי תורה, הם גופי תורה, דברים נפלאים מאוד.

זה לשונו של הקצות, מאז עזרתי ה' להוציא לאור שני חלקי קצות החושן שמח לבי ... ורב גיל מלאתי אחרי רואי כי אחד מאנשי שם ומעלה, גדול בתורה כאחד מגאוני זמנינו, שקד על ספרי, איזן וחיקר במאמרו, ושם כל מעייני בו, הוא ידידי ומכילי הרב הגאון בעל המחבר ספר נתיבות המושפט. ותקטן עוד זאת בעיני עד כי שם אל לבו לצרף דברי במצורף הבחינה להנות ממנו כל סיג ודופי (וכפי דעתו).

אולם, נפרדת ושונות הנה מחשבות בני אדם לכל דבר השכל, אף כי בחכמת התלמוד העמוקה, לא אשר ירחיק האחד ירחיקו הכל, - הקצות אומר כאן, בכל דבר יש שני דעות, הער זאגט אזיי און הער זאגט אזיי. זו לא שיטת לימוד אחרת, זה דרך הסברא.

הגר"ר ישראל, זה שאמרו חכמים, אלו ואלו דברי אלקים חיים.

הגר"ל, אלו ואלו זה ענין אחר, שיש נקודת אמת בכל צד.

הנתיבות עסק גם בקדשים. יש מכתבים מהנתיבות לחמד"ש על שם הקטרה בזר

מכירת הבהמות

אמר רבינו, לבעל הנתיבות היתה מחלוקת גדולה עם הרב מבוטשאטש (האשל אברהם) במכירת הבהמות שהיתה נהוגה בימים ההם, מאכל הבהמות היה חמץ, והיו מוכרים את הבהמות עם מאכלם בפסח, כדי שיוכלו לאכול את החמץ. הבוטשאטשער אסר |כדעת התבואות שור| כיון שהוא נהנה מהחמץ ורוצה בקימו, ואסור ליהנות מחמץ גם כשאינו שלו. ועוד שמכירת חמץ היא מכירה גרועה וכולם יודעים שאינה אמיתית, וסמכו עליה רק בצירוף הביטול שמתיר את איסורו בל ידאה, אבל לא שייך ביטול להתיר הנאה מהחמץ. ועוד שבאמת החמץ אסור עליו בהנאה וקל לו לגמור דעתו ולמוכרו, אבל מכירת הבהמות שבעצם הם מותרות בפסח אינה מכירה אמיתית.

הנתיבות כתב שהמכירה היא אמיתית, הרי אם הגוי יקיים את המכירה הוא יצטרך לשלם תשלום מלא. ומצד הנאה מהחמץ, יסד בזה את חידושו הידוע, שאיסור הנאה הוא דוקא בלקיחת הנאה, ואין איסור בהנאה ממילא כגון זה שבהמותיו אוכלות בלי מעשה שלו. יש בזה אריכות ואנחנו לומדים את דבריו בשיעורים בישיבה.

הרב מבוטשאטש כתב בתוך מכתבו לנתיבות, שבעיניו היה בעה"ב שסמך על מכירת הבהמות בפסח, והפסיד את כל בהמותיו, הוא קיבל את עונשו כיון שנהנה מחמץ שלא כדן. הנתיבות ענה לו אצלי עשו כן והצלחו. ההפסד לא היה בגלל איסור חמץ אלא בגלל שעברו על הוראת רב העיר.

מכירת הזבד

ממון ראש לראשי הישיבות רבינו הגר"ד פוברסקי שליט"א

בהר | על התורה

מדוע שלח הח"ח לצדיק העמירה הנסתר

לא תוסיף איש את עמיתו ויראתו מאלקך (כה יז)

דרשו חז"ל הובא ברש"י אחד אונאת מונח ואחד אונאת דברים, ומוזבא בחז"ל (ויק"ר לג א) הדא הוא דכתיב מושלי יח מוות וחיים ביד הלשון.

מה ענין מוות וחיים ביד הלשון הרי לא הלשון היא המדברת אלא האדם באמצעות פיו ולשונו.

הביאור בזה שאמנם האדם הוא המדבר אבל יש גם ענין חילוק איברים לכל אבר יש לו שכרו ומצוותו. הרי"ן במדרים ב אומר הקשה רבנו תם פה קדוש אין יאמר דבר כזה מדוע לא הקשה אדם קדוש. משום שבאמת הפה הוא המדבר ויש ענין באבר הפה.

דרך אגב יש להעיר בענין זה מה השייכות לענין קדושה יאמר למדן וגאון כזה אין יאמר דבר זה.

הביאור הדברים שטעות תתכן בכל אחד אבל התינוה היא מאחר שפיו קדוש זו סיבה שלא יצא מונח דיבור שאינו כדן ואינו אמת כי פה כזה יש לו סייעתא דשכינא שלא יוציא דבר שקר אפילו כשהוא סבור שכן האמת בסמוך.

לראדן הייתה עיירה ששמה אישישוק וגר שם צדיק צנוע רבי ונזל שחי לעצמו בלא שהכירוהו ולא ידעו מונח ויהי היום ובא אליו אדם לבקש ברכה ובירכו למחרת עוד אחד הגיע לבקש ברכה וכך כמה וכמה אנשים חקף לסיבת הדבר מדוע החלו לברא אליו ושמוע שה"חפץ ח"ם שולה אליו שאל את הח"ח מה רוצה מונח והרי אינו כלום אמר לו הח"ח ענין ברכת הצדיק שצדיק השומר את פיו ואינו מוציא דבריו לבטלה כשמבקר יש סייעתא דשכינא שלא יצאו דבריו לבטלה אני מכירך שפין פה קדש שלא דיבר לשה"ר ושאר דברים אסורים לך אני שולה אליך להתברך.

הקב"ה עומד לצידו

כי מוך אחיך ומוטה ידו עמך והחזקת בו גר ותושב וחי עמך (כה, לה)

איתא בחז"ל (ויק"ר לד ט) א"ר אבן העני הזה עומד על פתחך והקב"ה עומד על ימינו דכתיב תהלים קט כי יעמוד לינוך אבין אם נתת לו דע מי שעומד על ימינו ונתן לך שכרך ואם לא נתת לו דע מי שעומד על ימינו פורע מונח דכתיב שם להושיע משופטי נפשו וכי ע"כ ובאו לומר בזה

שיציר האדם לעצמו שהרי פעמים ששניים הם ההולכים לאסוף מעות ואחד פושט את ידו וחבירו עומד לצדו ותאמר לעצמנו אם היה דופק על דלתנו הלך עני ופושט יד לקבל בתוך גודל הדור עומד בצידו דאי שהיינו מגדילים את הנתינה לאין ערוך ולא היינו פוטרם עצמנו בנתינת פרוטה וצריך האדם לידע דכשעני דופק על פתחו הקב"ה עומד לצד ולפי זה יחשב סכום הנתינה.

שאלות ותשובות בענין פירות שביעית

לכבוד הגאון האדיר והנפלא מורנו וכו' רבי ברוך דוב פוברסקי שליט"א א האם מותר לעשות ויטובים מפירות שביעית ב האם יש דין קדימה לברך קודם על פירות שביעית והטעם ג אחד גזל מחבירו פירות שביעית והחזיר לו פירות רגילים וטוען הנגזל שיש לו ענין מיוחד לאכול פירות שביעית האם הצדק עמו והטעם ד האם יש ענין לקנות פירות שיש בהם קדושת שביעית ואם כן כמה צריך לטרוח עבור זה וכמה מונח יש להוציא שלפעמים זה יותר יקר בהרבה מפירות רגילים ה האם יש ענין מיוחד לברך על אתרוג שקדוש בקדושת שביעית יותר מאתרוג רגיל בכבוד רב מאד מגליאל הכהן רבינוביץ בן הג"ד אלהן שליט"א מו"ס גם אני אודך.

בס"ד תשובה

בס"ד כ' תמוז תשע"ה לפ"ק כב' יד"ע הגר"ג הכהן רבינוביץ שליט"א שלו וברכה עד העולם מכתבו הגיעני והנני בזה להשיבו דבר ביקר לשאלה א' עי' רמב"ם פ"ה מהל' שמיטה ויובל הל' ג' ולא ישנה פירות מבריתך כדרך שאינו משנה בתרומה ומעשר ובהל' ו כתב כלל גדול אמור בפירות שביעית וכו' אין עושין מונח מלוגמא ובפ"א מהל' תחנות הל' ב' כתב אין עושין תמורים דבש ולא תפוחין יין וכו' וכן שאר הפירות אין מושגין אותן מבריתך וכו'.

לשאלה ב אם הביץ עליו אכילת פירות שביעית מחמת קדושתן הרי יש דין קדימה בברכות לחביב.

לשאלה ג חיוב תשלומים בגדלה הוא בשוויו בלבד וכל שוה כסף ככסף.

לשאלה ד' אין שום חיוב בזה. לשאלה ה' אין ענין מיוחד בזה בברכה וביקר ברוך דוב פוברסקי

משולחנו של רבינו

בשמונה שנים, זה הרי בתש"ה, ולפני מותו בן כמה ה' רבי גרשון כהן מואה, זה לא פשוט, כימים אלו ה' צריך להיות יום ההולדת שלו, תגידו אם ה' שינוי ברבי גרשון מושגה אחת לשניה, יחשוב כל אחד, שום דבר, שום דבר, אותו שקט! אותו צניעות! אותו אישיות! זהו הרב הדומה למלאך ה' צבקות. [א"ה הרחבת הקשר אודות מוך הגר"ג יזבא אי"ה לקראת גליון זה השבועות].

הספרו של חכם

בבולאות י"ב ודש לסילוקן של מוך רבן של ישראל הגר"ג אדלשטיין זצ"ל. נשא מוך רבינו נהי בהיכל הישיבה. וכך אמר בת"ד:

אותו רבי גרשון, אני מכיר כבר לא רק כעת, אני מכיר אותו יותר מושבעים שנה, כשבאתי לישיבה הייתי בן שלש עשרה, הייתי בשיעור א', רבי שלמה [ברמן] ה' גדול מונח בשנה חצי, ורבי גרשון ה' גדול מונח

מזן הגאון הגדול רבי יחיאל מיכל פיינשטיין זצ"ל גלב"ע ט"ז אייר תשס"ג

קשר עמוק היה בין מזן רה"י שליט"א למזן רבי מיכל זצ"ל שעד התחיל עם אביו מזן הגר"ד זצ"ל שלמדו עמו ביחד בישיבת ניד.

ישרות ובהירות בכל הש"ס

כמלאות עשור לפטירת הגר"מ זצ"ל, נכנסו מערכת נוסף שב"ק לשמוע מרבינו שליט"א אודותיו.

ט. כמזכורה שהקשר בין מינפחת ראש הישיבה שליט"א עם רבי מיכל החלה במידה? לא. הרבה קודם. ראיתו רבי מיכל הרי מדוע בשמו "רבי מיכל סטראובינר" וסטראובין וליובאן היו ככפר אחד ואבא זצ"ל גדל בליובאן. אבל ההכרות עם המינפחה החלה בעיקר בקלעצק. כמישיבתו של מזן הגאון רבי איסר זלמן זצ"ל גלתה כנסלוצק לקלעצק שם עמד בראשה חתנו מזן הגאון רבי אהרן קוטלר זצ"ל, רבי מיכל למד עם אבא זצ"ל היה עם והאכסניה של רבי מיכל היתה אצל סבתו הרבנית קרייזר ע"ה.

אחד כך כשרבי מיכל הגיע למיד בתקופה מסוימת הוא ישן באותה אכסניה (סכסניה) עם אבא זצ"ל. בהזוויה של אבא הוא הספיד בהיכל הישיבה והזכיר זאת כשהוא התבטא כן: "הכרתי את ר' דוד, אותו צדיק, עוד מיילדותו, כשבאתי למיד סידר המשיגיה אותי באכסניה אחת עם ר' דוד, ויכולו להעיד עליו שהיה הוא כואמתם שהיו אומרים אשרי ילדותו שלא בייטה את זקנותו, הוא יכול לומר שהילדות שלו, גם הייתה כן, כמו זקנותו".

היה זה נוקבל בימים ההם לשכן בחור באכסניה יחד עם בחור ממוגר מנמו. במזן השנים הוא סיפר לי כמה פעמים איך שבאבא היה קם לפנות בקר ללמוד בישיבה. (האבא ראש הישיבה זצ"ל כבר בשנים ההם היה משיכים קום, שאלנו? והגאון הגדול שליט"א מאשר כי הקימה באשמוות שהיתה ידועה לבי הישיבה דפניבו שרטה כבר מיום עמדו על דעתו).

כמיר הוא היה ממוגי בחורים ולמד בחברותא עם השובי החורים הגאונים רבי לייב מאזן זצ"ל ורבי יונה קרפליבו זצ"ל מי שנמנו עוד על בני אותה הבורה היו הגאונים רבי יצחק חיים קרסניצקי זצ"ל (שהיה גם בן סטראובין) רבי גרונם לנדא זצ"ל.

כמלאכה הוא ברח לארה"ב עם חיבה לו דודו מזן הגאון רבי מיכל זצ"ל ומיד הזנינו לכהן כר"מ אצלו בישיבת "תפארת ירושלים" עד שעלה לארץ הקודש.

אני זוכר אותו משהגיע לארץ הקודש והוא התגורר אצלנו בת"א, כלומר אצל זקתי הרבנית קרייזר ע"ה עד לנשואיו. כל היסודי עם הרבנית ע"ה נהלה על ידי אבא זצ"ל והגר"ה קרסניצקי זצ"ל והאופופ' היה בתל אביב ב"היכל התלמוד" שם היינו מתפללים כשהסתבה הכינה את הקידוש.

אני זוכר את החתונה בגאון באב"ד בירושלים ב"אב תש"ו. הוא דיבר שעה ארוכה בדברי תורה על טומאת כלי חרס בסוגיא של "תוך תוכו" ואני יכול לשכוח את הנהרה שבראחה על פני מזן הרב מברסק זצ"ל. היתה לו הנאה מרובה בחתנו אותו הכיר כבר מנחרותו כנסע מומי ללמוד אצלו בברסק.

ט. האם ניתן להגדיר מי היה רבי מיכל? אומר לכם, רבי מיכל למד בעיר ולימד את כל הש"ס. מסר סיעורים בזרעים ובטהרות אבל המיוחד שבתורתו היה ישרות וקלודקייט. בהיותו בכל סוגיא לדעת מה שכתוב טוב בלי הרבה פלפולים אלא את האמת שבסוגיא.

האמת שזו דרי הלימוד של ברסק. "כנסידתה מסיני". משה קיבל תורה מסיני ומסרה ליהושע ויהושע לזקנים "זהם מסרוה" למסור ולהעביר את התורה כמו שהיא כך היה מזן הגר"ח מברסק כי היה בנו מזן הגר"ד וכי היה רבי מיכל.

רבי מיכל גם מסר הרבה תורה לתלמידים. במולד שלו בתל אביב למדו אברכים חשובים מאוד והצליחו עם מנאד כשגדלו עם כזה רב.

מלבד זאת הוא גם למד הרבה מוסר. הוא קיבל הרבה מורחשגיו מזן רבי ירוחם זצ"ל והיה חור כשיחותיו על מה ששמע מרבי ירוחם. והיה גם בעל מידות מופלאות. היה נעים לכל אחד וקבל את כולם בסבר פנים יפות.

וחבל על דאבדן מסיים מזן שליט"א, הוא היה אדם גדול באמת.

קשרי אהבה של תורה

בעת שהגיע מזן הגר"ח פיינשטיין שליט"א לכבוד את מזן הגר"ד בסדקאות לבנו, דפק מזן הגר"ח על גלת ביתו של מזן הגר"ד והמתין עד שיפתח את הדלת, כאשר מזן הגר"ד פתח את הדלת והוא את הגר"ח אמר לו בני המינפחה נוהגים לדפק ומיד לחכס, ואינם מוכנים שיפתחו להם, וגם אתה כאחד מבני המינפחה נחשב. כמו כן התקיימה מסכת של ידיות בין מזן הגר"מ לחתנו של מזן שליט"א הגר"צ רבי ישראל חיים קפלן זצ"ל שהיה חתנו של המינפחה רבי ירוחם, ומזן הגר"מ אף הספידו.

ברקע ידיות נפש אז נקטר מזן רבנו שליט"א גם הוא עם מזן הגר"מ זצ"ל, בכל פעם שזמן הגר"ד היה מגיע למעטו של מזן הגר"מ בת"א היה מזן שליט"א מתלוצח אליו. בטיעוריו עמ"ס כתובות רבנו שליט"א מזכיר יסוד של מזן הגר"מ ששמעו מחרתו מזן הגר"מ שהשקאת סוטה דיי מתיר יש בה. ומאריך רבנו לבאר יסוד זה, רבנו שמעו זאת בילדותו באחד הפעמים שהתלוח לאביו בבקורו אצל מזן הגר"מ. ואחר כך החל רבנו שליט"א להגיע בעצמו לבית מזן הגר"מ עוד בתל אביב באופן קבוע ודתי. בט"ו חנינים האחרות לחיי מזן הגר"מ הסתרש הנמנה שהיה רבנו שליט"א מקיבל פניו בגלל בעריו יום השבת בשבת חוה"מ, היה זה כאשר רבנו שליט"א היה מוסר באופן קבוע את שיעור החג בבית הכנס המרכזי ברמת אלחנן, וכשעה לפני החילת הטיעור היה עולה למעון מזן הגר"מ להקביל פניו בגלל, כשרבנו הגר"מ כבר היה יושב שקוע בתלמודו, וכשרבנו היה נכנס היה מזן הגר"מ שמח לקראתו והיה מדבר עמו בענייני החג במט"ר טעה ארוכה, ובצאתו היה מלווהו עד הפתח לאות כבוד והערכה.

רבנו שליט"א סיפר כי כאשר התחדש לו השטיקעל במסכת זבחים בסוגיית 'התנדב יין מזלפו ע"ג האישים' הרגיש שהוא מוכרח לומר זאת לבישיבה, ובישיבה לא היה אז מישורו כעסק בסדר קדשים שיוכל לומר לו את זה, נסע לת"א למעטו של הגר"מ, מזן הגר"מ שמח מאוד עם הדברים, ואף הביא ראה המסייעת את דבריו.

עד שנשתדכו בנינים כאשר נכדו הגדול של מזן הגר"מ יבלחט"א הגר"מ שליט"א ראש ישיבת נר זרח עוצם נשא את נכדתו הגדולה של מזן שליט"א בתו של הגר"מ ירוחם שליט"א שהוא מתלמידיו ומקורביו הגדולים של מזן הגר"מ, ופרץ רגשי השמחה שהיו בפעמד הווארט שהתקיים במעטו של מזן הגר"ד בלתי ניתנים לתיאור, כשבמהלך כל השמחה אחז מזן הגר"ד בידו החתן באות אהבה וחבה.

כאשר בניו של מזן המשיגיה דמיר רבי ירוחם זצ"ל שמזן הגר"מ הוא מגדולי תלמידיו ומעתיקי שמועתו היו מגיעים לארץ, היו מקפידים לעלות למעטו בת"א, ותמיד היה מזן רבנו שליט"א מתלווה אליהם.

בעת שמזן הגר"מ הגיע לרחם את מזן הגר"ח על פטירת אשתו ע"ה לא חס מזן הגר"ד בטוב והיה ספון בחדרו למנוחה, והאבלים יטבו בסלון הבית, מזן הגר"מ נכנס לחדרו הפרטי של מזן הגר"ד שהיסב על המיטה, ומזן רבנו שליט"א מיד עזב את הסלון עם עינות הנכחמים ונכנס אף הוא לחדר הפרטי והתייטב על הארץ בלא כיסא למרגלותיהם והאזין לכל הדברים.

כאשר נין מזן הגר"מ זצ"ל הקרוי על שמו הגיע להתברך אצל רבנו שליט"א ואחרו לו כי הילד נקרא 'יחיאל מיכל פיינשטיין' מיד נמנה רבנו שליט"א ואמר 'אהיליגע אצונן - זה שם קדוש, הלואי ותזכה לגדלו כמותו ובהתרגשות אחז את ראשו של הילד בשקו.

ואיך אהם

כשנפטרה בתו של מזן הגר"מ בצעירותה היו מזן זצ"ל ומינפחתו בצער גדול מאוד ונכנס רבנו שליט"א לחכס, בכניסתו לבית פגש במזן הגר"מ שספיד זצ"ל שאביו לו כי עומד הוא להיכנס ליהום אבנים גם כן, ויש לו מחשבה בנה יתחכם, היה זה זמן קצר לאחר פטירת מזן הגר"מ זצ"ל ואם כן אמר להם שבדואי ידע מזה הגר"מ זצ"ל והסכים לזה שהגיע שעתה לצאת מן העולם, ואילו היה תועלת בהנשך חייה כאן בעולם, בודאי זקנה מזן הגר"מ זצ"ל היה מהפך בזכותה.

צורת הברכה

פעמים רבות כספר מזן רבנו שליט"א את אכר בעניניו ראה ובאזניו שמעו, היה זה כשנמחה כשערכה במעטו של רבי של ישראל מזן הגר"מ מברסק זע"א, כאשר חתנו של מזן הגר"מ זע"א רבנו מזן הגר"מ פיינשטיין זצ"ל בא להפריד מחכיו סרם חדרתו לביתו הגיש את בנו מזן הגאון רבי חיים פיינשטיין שליט"א ראש ישיבת עטרת שלמה לסבא הרב מברסק והפסיד שהסבא יברך אותו שיצמח לגדול בישראל, הנה מזן הגר"מ את ידו על יבלחט"א נכדו שליט"א וביכרו שידע ללמוד, וכלכתבו הטהור 'אלסט קענען לענען', סאל אותו מזן הגר"מ למה אביו מברכו שיהיה 'גדול', השיב לו חכמו מזן הגר"מ והסביר 'היום בדורנו 'גדול' זה שם כולל למי שהוא מיוחד בתורה, בדיעה ובעמקותה ובראת שניים, אבל דור של נכדי יהיה מי שיהיה מיוחד בתורה, ויהיה מי שיהיה נקרא גדול גם אם אינו יודע ללמוד, על כן הברכה אינה יכולה להיות שיהיה גדול בסתם, אלא שידע ללמוד, שיהיה נאמן הגדולים שידע ללמוד. ובכל פעם שרדבו מזן שליט"א כוספר הוא מוסיף ומפסיד כי אכן פעולת צדיק לחיים חכה הרב מברסק שכדו שליט"א יהיה נאמן הגדולים האמיתיים שאכן יודעים ללמוד.

א"ה בשנתות הקרובים נכתב על קשרי מזן רה"י שליט"א פרשת בחוקתי מזן הגר"ח בורעניין זצ"ל ותלמידו הגר"ע קיסטר זצ"ל פרשת במדבר ידיו הליך אורי קלימן זצ"ל פרשת נשא סדר רה"י הגר"ח אדלשטיין זצ"ל. משום לקבל חומרים

דרכי אורה

משולחנו של רבינו הגדול מרן ראש הישיבה הגאון רבי מאיר צבי ברגמן שליט"א פרשת בהר תשפ"ד (29)

הונאת קרקע

הוא חזרת הממון, אבל אזהרת הלאו נדהגת בכולן וכו' עכ"ל, וגם החינוך (מצוה שלז) כ' שגם המאנה בקרקעות עובר בלאו, אבל לשון הרמב"ם (פי"ג ממכירה ה"ח): אלו דברים שאין להם הוניה, הקרקעות וכו' שנא' או קנה מיד עמיתך – דבר הנקנה מיד ליד יצאו הקרקעות כו' עכ"ל, ולא הזכיר כלל שיש לאו גם בקרקע, ובמנחת שם נכתפק בדעת הרמב"ם. אם נאמר בד' הרמב"ם דאין אונאה בקרקעות ואפי' לאו ליכא, א"כ צ"ע טובא מדאמר רבא ר"פ איזהו נשך (ב"מ סא א') למה לי דכתבה תורה לאו בגזל לילף מאונאה וריבית, והא בגזל מפורש ברמב"ם פ"ו מגניבה ה"א שהמסוג גבול בא"י עובר בב' לאוין או בלא תגנוב ולא תסגו או בלא תגזול ולא תסגו, והוא מד' הספרי כמו שהביא המ"מ שם, צ"ע אך נילף גזל מאונאה כיון דבאונאה ליכא לאו על קרקע ובגזל איכא לאו וצ"ע (רבינו שליט"א האריך הרבה בדבר ליישב ש"י הרמב"ם ואכ"מ).

וכי תקדו מקדו לעמיתך או קנה מיד עמיתך אל תונו איש את אחיו (כה, יד)

רש"י מפרש דקאי על אונאת קרקע, ורמב"ן כ' שהוא נכון בישוב המקרא לפי פשוטו ולפי מדרשו, אבל על כרתנו נצטרך להטות מקראות מפשטן שהרי רבותינו אמרו (ב"מ נו א') אין אונאה לקרקעות ע"ש שהאריך ליישב המקראות.

יכדי ליישב ד' רש"י, כ' הרמב"ן: ואני חושב עוד סברא, שודאי המאנה את חבירו לדעת עובר בלאו בין במטלטלים בין בקרקעות, שבהן דיבר הכתוב 'אל תונו איש את אחיו במספר שנים אחר היובל', שהוא מזהיר שיקנו וימכרו לפי השנים ולא יונו איש את אחיו. אבל רבותינו חידשו באונאה תשלומים בשתות הנקח, וביטול נקח ביותר משתות, ומה בלבד מיעטו הקרקעות וכו', ודרשו חכמים מפני שאמר הכתוב 'וכי תמכרו ממכר לעמיתך או קנה – דבר הנקנה מיד ליד – אל תונו איש את אחיו', למדנו שיש באונאה דין מיוחד במטלטלים שאינו נוהג בקרקעות

ארץ ישראל לא ניתנה לבני אדם

דבר, גם בחו"ל חייב כל מי שיש לו בנים להשגיח שבנו יורגל ללמוד את כל התורה, וזה נוסף על חיוב תלמוד תורה שיש לו משום עצמו, אבל כאן באר"י זה דבר יסודי בעצם החיים כאן על הארץ הטובה. כמה נואלו אותם הכופרים בתורה וחכמיה, אומרים מאי אהנו לן רבנן יסומכים במחונם על גבורתם במערכי המלחמה, סוס ורכב ועם רב. הם מתהדרים ברוב גאוותם ומתהללים בצבאם ר"ל ככן כוויבא בשעתו, אבל באמת השלטון החילוני כאן והבג"ץ העומד על גביו, הם המסכנים את עצם קיומו של עם ישראל באר"ק ומערערים את זכותו להתקיים כאן, כבר כמה שנים ע"י חוקים מקולקלים והחלטות נתעבות בכל תחום שאפשר להם לפעול כנגד משפטי התורה, והאחרון הכבד, ברצותם לכבות גחלת ישראל הנשארת, נשמת האומה – תלמידי הישיבות הקדושות, אוי לנו מעלבונת של תורה. הנה אותם הנידחים נתגלו בקלונם לעיני כל, בעת נודע אשר כמה ערלים מורעו של עשו בבית משפט של האו"ם, מראים להם פנים זועפות ורוצים למנוע מהם שיוכלו לצאת מגבולות הארץ מאימת דין העכו"ם, מיד נרתעים הם ואינם משלימים את פעולתם אף שהודיעו הרבה פעמים שכל קיום הישוב תלוי בזה, אבל אינם מוכנים לוותר על שום נוחות וממאנים להיות מבויים ומושפלים אפילו לצורך 'הגנה על המולדת' והצלת העם, אבל מאיתנו הם דורשים להכליג על הפגיעה באמונתנו, ביסוד קיומנו, באורח החיים שלנו. אין לנו חלק ונחלה עמם, אנחנו בגלות אצלם, ולא ידעו ולא יבינו כי רק בזכות לימוד התורה בהיכלי הישיבות – נמצאים הם כעת על הארץ הזאת, ארץ שמעולם לא ניתנה לבני אדם אלא של שמים היא.

'ואהבת לרעך כמוך – חייך קודמין לחיי חברך'

מים, אם שותין שניהם – מתים, ואם שותה אחד מהן – מוגיע לישוב, דרש בן פטורא מוטב שישתו שניהם וימותו ואל יראה א' מהם במיתתו

(ד' אהיק עקב, כה, לו)

בגמ' (ב"מ סב א') שנים שהיו מהלכין בדרך וביד אחד מהן קיתון של

שואדם עשוי בדמות דיוקנו [של הקב"ה] וישראל הם בניו, משל לשני אחים תאומים שהיו חזמים זל"ז א' נעשה מלך וא' נתפס ללסטיות ינתלה, כל הרואה אותו אומר המלך תלוי עכ"ל.

יבנה נחלקו בן פטורא ורבי עקיבא, כי רק לשיטת ר"ע שהציווי של 'אהבת לרעך כמוך הוא שצריך הוא לאהוב את חברו, ע"ז שייך גם דרשתו 'וחי אחיך עמך' – תיך קודמין לחי חבריך', אבל לדרשת בן עזאי ד'בעלם אלקים עשה את האדם' וכד' הו"ל שכל הרואה אותו אומר המלך תלוי, זהו שיטת בן פטורא מוטב שימותו שניהם ואל יראה א' במיתתו של חברו, כי צלם אלקים שלך וצלם אלקים של חבריך שוין, ואין שום מציאות לך יותר מלחברך, וזהו מה דקאמר בן פטורא 'ואל יראה א' במיתתו של חברו', והדברים עמוקים למתבונן בהם, ובן עזאי אזיל לשיטתו גם במס' יבמות דס"ג ב' בן עזאי אומר [כל מי שאינו עוסק בפריה ורביה] כאילו ממעט את הדמות שנו' 'כי בעלם אלקים עשה את האדם'.

של חברו, עד שבא ר"ע ולימד 'וחי אחיך עמך' – חייך קודמים לחי חברך' ע"כ.

והנה בתנ"כ קדושים (ב', ד') 'ואהבת לרעך כמוך' ר"ע אומר זה כלל גדול בתורה, בן עזאי אומר 'זה ספר תולדות אדם' זה כלל גדול מזה ע"כ, ונראה לחלק בין הדרשות שר"ע הי' דורש מקרא ד'ואהבת לרעך כמוך', אעפ"י שהתורה ציותה לאהוב את חברו כגופו, אבל המצוה מתייחסת להאדם שהוא יאהב את חברו, וסיפא דקרא מוכיח עליו אני ה' כמו שאני רחום, וכמו שדרשו חכמים במס' שבת (קל"ג ב') אבא שאול אומר זה אלי ואנוהו הוי דומה לו מה הוא רחום ותנון אף אתה הוי רחום ותנון, ופרש"י אבא שאול קרא קדריש 'ואנוהו' – אני והוא' מה אני – אף אתה, אבל דרשת בן עזאי 'זה ספר תולדות אדם' – בעלם אלקים עשה את האדם, אין כאן ציווי להאדם שהוא יאהב ויכבד את חברו ולא יבזו, אלא התורה מספרת לנו שכמו שאתה נברא בעלם אלקים – גם חברך נברא בעלם אלקים, וכמו שאחז"ל 'הובא ברש"י פר' כי תצא עה"פ לא תלך נבלתו על העין וגו' כי קללת אלקים תלוי, ולזולו של מלך

מתיקוה של תורה

יש מעלה מאד גדולה והשובה והיא התכונה של 'מתיקות התורה', ונשאלתי ע"ז הרבה פעמים מלומדי תורה בדבר הדרך לזכות לזה, ואקדים את דברי הגמרא בסנהדרין [דף נב ע"ב] 'למה ת"ה דומה בפני עם הארץ, בתחילה דומה לקיתון של זהב, סיפר הימנו דומה לקיתון של כסף, נהנה ממנו דומה לקיתון של חרש, כיון שנשבר שוב אין לו תקנה'. והיינו שזהו דרך האדם אשר מעפר יסודו בשר ודם, כי ערכו נפגם אצלו בהרגל איתו, כפי שמצונו בתענית שמוציא את התיבה להחובה של עיר ונותנין אפר מקלה על גבי תיבה, ואמר רבי זירא שמרגיש בעצמו הברל מהפעם הראשונה שראה נתינת האפר מקלה על גבי התיבה שאז מזדעזע כל גופו, לשאר פעמים אח"כ שכבר נתרגל בזה, והלא רבי זירא כל גופו הי' קודש קדשים, והי' בורק עצמו בתנור אם שליט ביה נורא הגהיזום. לא כן היא התורה, ככל שמתרגל ומתרבה בה, היא נעשית יותר התיבה ומתוקה אצל הלומד, ולכן חשוב שישקיע עצמו יותר ויותר בעומק עיונה, ואז מתעלה הוא בשמחה התורה וביגיעתה שתגביר חילו לאין ערוך.

ושמעתי ממו"ר חמי רבינו הגדול זצוק"ל בשם דודו מרן הגרא"ז מלצר זצוק"ל שהיה מפרש דברי הו"ל שאמרו בשבת דל"ג א' אמר רבה בר שילא אמר רב הסדא כל המנבל את פיו מעמיקין לו גהיזום, ושאל מה חילוק הוא בגהיזום אם נמצא יותר עמוק או פחות עמוק. וביאר מרן הגרא"ז שאין מניחים לו בגהיזום להיות במקום אחר, וגם בגהיזום יש הרגל, ולכן מטלטלין אותו עומק אחר עומק, כדי שלא יתרגל לדבר. ואם כך בגהיזום, על אהת כו"ב בגן עד, ככל שמתעלה ומתעמק יותר הוא נהשף יותר לעונג האמיתי. וזהו בקשת דוד המלך 'שבת' בבית ד' כל ימי היי' שיהיה דבר תמידי כמו בקשת הכסף שהאדם לא נח ולא שקט מדבר זה, וההשתדלות בהשגת הכסף אצל האדם הוא בתמידות, אלא שאף שהיפוש הכסף כל הימים אינה נפסקת מ"מ אינו דומה לתהילת החיפוש, כיון שנתרגל בדבר כבר אינו בהתלהבות הראשונה, ועל דבר זה בקש דוד 'ולבקר בהיכלו', שתהא לו את ההרגשה של דבר חדש, וכמטמוניות, שכשנודע לו שיש כאן מטמון – מתהדש החיפוש ביתר שאת ועז. זהו מוש"כ רש"י שם בתהילים בשם דונש 'ולבקר – לראות ככל בוקר ובוקר', שביקש דוד שיהא כאילו מניסה חדשה ובוקר חדש בבית ד', שייכה להינות מהתורה כל ימיו כאילו מנלה הוא מיד יום מטמונים הדישים.

(נאמר לפני בני הישיבות אייר תשע"ט)

דרך הלימוד (א)

א.ה. מכתב יסודי בענין דרך לימוד התורה הקדושה כפי שהעלה רבנו הגדול מרן שליט"א, בקן קולמוסא בשנת תשנ"ט, לש"ב, אוצר כלי חמדה, הרה"ג ר' אברהם אליעזר קוסמן שליט"א מירושלים עיה"ק. והובא בשערי ספר הזכרון לרבנו הגדול מרן אבי עזרי זיע"א 'סכותה לראשי'. במהלך השבועות הקרובים נביא את כל המכתב כלשונו.

העיקר תלוי ביגיעה

רב שלום וכל טוב, נעימות בימינו נצח.

על בקשתו כי אכתוב לו דרך הלימוד לתועלת התלמידים, האיך ללמוד להגיע לגדלות בתורה, הנה יעוין בספר מכתבים ומאמרים, כמה מכתבים שכתב מורי ורבי חמי מרן הגאון בעל האבי עזרי (שליט"א) זצוק"ל, רבן של ישראל, בדרך וסדר הלימוד, ומה אני כי אבוא אחרי המלך, ואמנם אחרי דבר בקשותיו, שלא אוכל לסרב, אכתוב לו כמה שורות, ממה ששמעתי וממה שראיתי.

א) הנה כבר אמרו חז"ל (במסכת מגילה ו' ע"ב) שהעיקר תלוי ביגיעה [ואדם לעמל יולה, ואשרי מי שעמלו בתורה ועושה נחת רוח ליוצרו (ברכות י"ז ע"א)] ועיין שם בגמ' דלחודדי בסברא, מובטחים אנו מחז"ל שלא יתכן להיות יגע ואינו מוצא, אבל לאוקמי גירסא [שלא תשתכח ממנו, רש"י שם]. סיעתא דשמיא, ופירש"י שיש יגע ואינו מוצא, וביאור דבריו, דבין לחודדי ובין לאוקמי גירסא לא יתכן בלי יגיעה, וכמו שלחודדי לא יתכן מצאתי בלא יגיעה, כן הוא בלאוקמי גירסא, וכך מוכח מגמ' דמנחות (ז' ע"א) דשהי' שם לאוקמי גירסא, ומ"מ פירש"י שם משום יגעת ומצאת, וכבר הארכתני בזה במקום אחר. ויגיעת התורה יש בה שני צורות א' כמש"כ הרמב"ם בפ"ג מהלכות ת"ת הי"ג לפיכך מי שרצה לזכות בכתר תורה יזהר בכל לילותיו ולא יאבד אפילו אחד מהן בשינה ואכילה ושתייה וכיוצא בהן אלא בתלמוד תורה ודברי חכמה והיא בריבוי זמן שצריך להקדיש לתורה ולהיות ער ולא יתן שינה לעיניו ולעפעפיו תנומה לנצל את הזמן ללימוד [עד כמה שלא יזיק לו בעצם הלימוד, שלא יהיה מבובל בדעתו מפני אונס שינה], וכמו"כ נכלל בזה מש"כ רש"י בגמ' דמנחות הנ"ל שטיירת ההליכה ללימוד נכלל ביגיעה ומצאת, ואמנם יש ביגיעה גם פן שני והוא מש"כ רש"י בברכות (י ע"ב) על מה שאמרו בגמ' שם אגרא דשמעתא סברא וז"ל שהוא יגע וטורח ומחשב להבין טעמו של דבר עכ"ל, והוא יגיעה וטורח המחשבה להעמיק ולהבין טעמו של דבר, ושניהם נכללים ביגיעת התורה.

ב) ואמנם צריך לדעת שיגיעה הוא תנאי נוסף בלימוד, אבל ודאי שבלא לימוד הסוגיא כולה לא יתכן, כי אם לא למד מהיכן תגיע אליו היגיעה, ולימוד יתכן בשני צורות. או ללמוד מרב ומורה, או ללמוד לבד בדברי חז"ל ובפירושי הראשונים, ושניהם נכללים בכלל לימוד. וכשלומד מרב ומורה, הנה כשאנו מבין הדברים, אפשר לשאול אותו עוד פעם ועוד פעם, וכבר הורו לנו חז"ל במס' אבות (פ"ב מ"ה) ולא הביישן למד, וכן הרב מוזהר בולא הקפדן מלמד, ועיין במסכת עירובין (נ"ד ע"ב) במעשה רב פרידא שהי' מלמד לתלמיד ד' מאות פעמים. ואמנם כשלומד לבד ואין לו למי לשאול, יש לחזור על הגמ' ופירושי הראשונים כמה פעמים עד שיתברר לו הדברים, והכל בכלל לימוד.

משנת רמ"ה

ממשנת רבינו מרן ראש הישיבה הגאון רבי משה הלל הירש שליט"א

פרשת בהר תשפ"ד

עבודת ימי הספירה - נתן עיניו וליבו להיות מיצר עליהם

הוראת שעה

שו"ת בעניני ישיבות וחינוך (ב') ועידת 'לב שומע' ניסן תשפ"ד

שאלה: בדורות האחרונים ישנו ענין שמתמודדים איתו בכל מקום, והוא הנושא של 'קשב וריכוז'. מה דעת רה"י על הנושא של לקיחת כדורים לזה?

מרן שליט"א: אני ראיתי שבהורים שהיו צריכים את זה באמת השתנו לחלוטין, ממש מיום ללילה. ודאי שזה דבר טוב מאד.

אבל מצד שני, לפעמים זה לא טוב לבחור, מאחר ויש בזה לפעמים תוצאות לא טובות. ועל כן ודאי שאין רשות למשיגיה לתת סתם ריטלין, אלא זה צריך להיות רק בהתייעצות עם רופא. ואז אצל רוב הבחורים הזקוקים לזה זה דבר טוב מאד, ומותר לישיבה לשכנע מאד את ההורים להסכים לזה.

היו מקרים שהאבות של הבחורים אמרו שינסו פעם לקחת בעצמם, ואמרו לי שזה ממש שינה להם את כל החיים, תמיד היו מתקשים מאד בלימוד, ופתאום זה הולך להם חלק.

שאלה: מה דעת רה"י, על מה שיש בחורים שנוהגים ללכת לישיבה אחרת ל'חינוך', שאמנם פעמים זה מועיל להם, אך עשוי להזיק לישיבה, ויש כאן שאלה של צורך היחיד מול צורך הרבים.

מרן שליט"א: בדרך כלל ישיבה זה מעין 'שותפות'. יתכן שיש בחור אחד שבשבילו טוב מאד לא ללמוד בישיבה בסדר שלישי, אבל זה יגרם שגם אחרים לא ילמדו בסדר שלישי בישיבה, וכתוצאה מכך יחלש סדר זה בישיבה וישפיע גם על שאר הסדרים, ובסופו של דבר גם אותו בחור יסבול מזה.

ב'שותפות' כל אחד צריך להקריב קצת בשביל שכולם יקבלו, אין דבר כזה שאני רק יקבל ואחרים יתנו. וממילא בשאלה הזו של יציאה ל'חינוך' הייתי אומר שאי אפשר לצאת בשיעור ב' או ג'. אולי בשיעור ד' זה כבר משהו אחר.

שאלה: בחור שרוצה להתחתן בגיל צעיר, כשהישיבה עדיין לא נותנת, והוא בא לר"מ להתייעץ, ובשבילו זה באמת טוב, מה יעשה? מרן שליט"א: אם ראש הישיבה מקפיד על כך, אז אין לו ברירה והוא צריך לעבור ישיבה, אבל בד"כ לא אכפת לראש הישיבה שאתה כן יתחתן.

אנחנו גם כן מקפידים, אננם פחות, אבל מקפידים. פעם אחת באה אלי אמו של בחור ואמרה שיש לו כליה אחת, ולא יכולה לספר את זה, ויש לה שידוך טוב מאד. אמרתי לה, את צריכה לעשות מה שאת צריכה, ואני צריך לעשות מה שאני צריך, והוא ילך מהישיבה, אבל למעשה, אם הר"מ רואה שבשביל הבחור הזה טוב להתחתן, אני חושב שגם אם יאמרו לו לצאת מהישיבה מ"מ לא יקפידו עליו.

אל יאמר אדם אלך לביתי ואוכל ואשתה ושלום עליך נפשי, ואם עושה כן עליו הכתוב אומר וכו', מה כתיב בתריה ונגלה באזני ה' צ' אם ינופר העוון הזה לכם עד תמותו'. ושאל ר' אהרן, הרי מקרא זה גופא [אם ינופר העוון הזה לכם עד תמותו] דורשת הגמרא ביומא (פג). על אדם שיש בידו עוון של חילול השם, שאין מתכפר לו עוון זה אלא על ידי מיתה. וכיצד ניתן ללמוד מואתו פסוק שני עניינים שונים, גם את עונשו של מי שאינו מצטער עם הציבור, וגם עונשו של המחלל את השם.

ובהננת הדברים נראה לומר, על פי מה שכתב האבן עזרא, על הפסוק (ויקרא י"ח) 'ואהבת לדעך כמוך, אני ה'', 'כי אני אלוך אחד בראתי אתכם'. כלומר, שנינו בריאה של הקב"ה. יסוד האחדות הוא להבין שככל ישראל הוא אחד, כלונו יחד מחויבים לקדש שם שמיים, זו התכלית שלנו בעולם, להרבות כבוד שמיים. אהנו שונים נזכר העמים, שכן אהנו חיים לתכלית אחרת מכולם, להרבות שם שמיים, ואם נדגיש כציבור שיש לנו תכלית משותפת כתוצאה מזה תהיה לנו הרגשה של אחדות אמיתית.

יבוצא לפי זה, שככל שנרגיש שכולנו בימים של הקב"ה, נמילא נרגיש את האחדות, אבל אם אהנו מרגישים חלילה רחוקים מהקב"ה, נמילא חסרה לנו הרגשת האחדות. נמצא שכאשר יש לאדם חיסרון ב'ואהבת לדעך כמוך', שהוא שורש החיוב של השתתפות בצער עם השני, יש בו חלק מדרכי חילול השם רח"ל, שאם אינו מרגיש בצער הציבור נראה בזה שכביכול הוא רחוק מהקב"ה. ועל כן דורשת הגמרא ביומא מאותו פסוק גם את חומר הענין של מי שאינו מצטער עם הציבור וגם את העוון של חילול השם.

כמוכן שאלו מדרגות גבוהות מאד, אבל צריכים להרגיש קצת שייכות לזה. וכדי להתחיל לעבוד על זה צריך שאדם יבטל את האנוכיות שלו, ויתחזק להיות אדם יותר רוחני, יותר קרוב לקב"ה, ורק אז יש לו יותר שייכות לציבור, ויכול להרגיש בצער הציבור.

ואמנם עיקר העבודה שלנו היא לימוד התורה ועבודת המיידות והפילה, אבל חוץ מהעבודה הרגילה צריך להתחזק להרגיש יותר קרבה לקב"ה, וממילא תחזק גם ב'ואהבת לדעך כמוך', שהוא השורש של להשתתף בצער הציבור. ננסה להגיע לאיזו דוגה של 'נתן עיניו וליבו של משה רבינו', [שדראים כיהה צריך תתינה מיוחדת לזה, ללמדנו שזה לא בא סתם ללא עבודה מיוחדת], לחשוב שהשני הוא יהודי בדיק כמוני, וממילא להרגיש את הצער שלו, ועל ידי זה יתרבה כבוד שמיים.

אנו נמצאים בימי ספירת העומר, בהם צריכים להתחזק במיידות טובות, ובפרט בזמן כזה שיש צער להרבה יהודים, צריי לשים לב להיות 'נושא בעול עם חבירו', שהוא גם אחד מנו"ח קנייני התורה.

מ"ד מרן הגד"א קוטלר זצ"ל הסביר, כי ניתן ללמוד את גודל החיוב של נושא בעול עם חבירו ממה שכתוב בפרשת שנוות על נושא רבינו (שמי"ב ב יא) 'ורא בסבלותם', ופירש רש"י שם 'נתן עיניו וליבו להיות מיצר עליהם'. וידועים דברי חז"ל על מקרא זה (שמי"ב פ"ג שמת, פ"א ס"ב כז) 'בזה וירא, שהיה רואה בסבלותם וכוכה ואומר חבל לי עליכם מי יתן מותי עליכם', ובנואר שהיה נושא עמהם בעול בשני עניינים. האחד, שהיה נתן את כתפיו ומסייע לכל אחד מהם, דהיינו 'נושא בעול עם חבירו' כפשוטו, לעשות למוענו כל מה שאפשר. והשני, שהיתה לו הרגשה בסבל חבירו, שלפ"כ כתבה התורה בזה לשון ראייה, 'ורא בסבלותם', ללמד שהיתה כאן הרגשה בחוש ממש, 'נתן עיניו וליבו להיות מיצר עליהם'.

ומידה זו היא מעמודי יסוד החסד, לישא בעול עם חבירו בכל ענין שיש לחבירו איזה סבל וקושי, בין במעשה, להשתתף בפועל ולעזור לו בכל מה שאפשר, ובין בהרגשה, שירגיש כאילו מוטל עליו עול של חבירו. וכל שכן שצריך אדם לשתף עצמו בצער הציבור, לא רק במעשה אלא גם בהרגשה, שירגיש ממש כאילו העול הזה הוא שלו.

ומסיף מ"ד ר' אהרן זצ"ל, שגדל החיוב להשתתף בצער הציבור הוא אפילו אם אין להם בזה שום תועלת! ומביא ראייה לכך מדברי הגמרא בתענית (א), שלומדים שאדם צריך להצטער עם הציבור, מנושה רבינו שבמלחמת עמלק ישב על אבן ולא על כר וכסת, ומוכה מוכך שהחיוב להצטער עם הציבור הוא גם באופן שאין לציבור תועלת בצער, שהרי לא היה לישראל תועלת בצער של משה, בכל זאת הוא מחויב להרגיש את הצער של הציבור, לצער את עצמו בצער הגוף.

וטעם הדבר שצריך להשתתף עמהם בכל עניין, מבאר ר' אהרן, שהוא מפני שמקיים בזה מצוות 'ואהבת לדעך כמוך' (ויקרא י"ח). שבמציאות זו נתחייב כל אדם להרגיש 'אחד' עם חברו. ואם יש לאדם הרגשה אמיתית של 'ואהבת לדעך כמוך' ממילא הוא מרגיש את הצער של השני, אבל אם חסר לו ב'ואהבת לדעך כמוך', בודאי שלא ירגיש שום צער.

ועל פי זה מעיד ר' אהרן הערה עצומה, הגמ' אומרת בתענית (סג) 'בזמן שהציבור שרוי בצער,

בגדרי קנין משיכה 'האם מכח המעשה או מכח הרשות'

וכי תמכרו ממכר לעמיתך או קנה מיד עמיתך. (כה. יד)

קנה". ולכאן סותר דבריו, דבפרק ג' נראה דפסק כשמואל שצריך משיכת כל הספינה, ובפרק ד' נראה שפסק כדעת רב שמספיק משיכת מקצת החפץ.

וביישוב דעת הרמב"ם כתב הרה"מ (פ"ד ס"ט) דפסק כשמואל שצריך משיכת כולה וכמו שכתב לגבי ספינה עד שימשכנה כולה. ואין חילוק בין ספינה לשאר מטלטלים. ומה שכתב שמועיל להוציא מקצתו מרה"ר לסימטא ואין צריך להוציא כולה. הטעם בזה משום שכיון שמשך כבר כל החפץ הוציא אותו ממקומו ברה"ר מועיל משיכה במקצת החפץ והכנסת מקצתו בסימטא.

ומבאר דבריו שאלבא דשמואל יש ב' חלקים בקנין משיכה עקירת החפץ ממקומו הראשון והכנסתו לסימטא, והא דנחלק על רב שצריך משיכת כולה ולא מספיק משיכת מקצתה. היינו לגבי זה שצריך להוציא לגמרי ממקומו הראשון אבל ההכנסה לרשותו מספיק לעשות גם במקצת החפץ, ודין זה שצריך להוציא החפץ לגמרי ממקומו הראשון אין צריך לעשותו דווקא בסימטא אלא מועיל אפי' ברה"ר. ולכן אם החפץ היה מונח ברה"ר ועקר כולו ממקומו הראשון והכניסו במקצת לסימטא מצרפים ההוצאה ממקומו שברה"ר להכנסת מקצתו לסימטא וקונה.

ונראה הביאור בזה דאלבא דשמואל נמי עיקר הקנין משיכה הוא מכח ההוראת בעלות שיש במעשה משיכה, אלא דנחלקו לגבי מה צריך להיות ההוראת בעלות, דאלבא דרב ההוראת בעלות צריך להיות רק לגבי שינוי הבעלות בחפץ מהמוכר לקונה, ולגבי זה מועיל הכנסת מקצת החפץ לרשות הלוקח כיון שבוה נחשב שכל החפץ נכנס ברשות הלוקח. אבל שמואל סבר דמלבד ההוראת בעלות לגבי שינוי הבעלים צריך גם שיהיה במעשה משיכה הוראת בעלות על שליטת הקונה בחפץ הנקנה. וזה נהיה ע"י שהוא משנה את מקום החפץ ומציאו ממקומו הראשון שזה מראה על שליטתו בחפץ. ולכן צריך גם להוציא את החפץ ממקומו הראשון לגמרי. וכיון שכל הענין בזה הוא להראות

השליטה בחפץ לא צריך לעשות את זה בסימטא ומהני אפי' ברה"ר.

החילוק בין רשות המוכר לרשות הרבים

הנה בשער המלך (פרק ג') מהלכות גניבה הלכה ב' ד"ה ע"ד) הקשה על פסק הרמב"ם שבמשיכה מספיק הכנסת מקצת החפץ לסימטא, מהגמ' בשבת (צ"ב) שכתוב שבמשך נסכא מרשות מוכר לצדי רה"ר איסור שבת וגניבה באים כאחד כיון שאינו קונה את הנסכא עד שיוציא את כולה למקום שהמשיכה מועלת בו, ומבאר שצריך שיעשה משיכה בכלה במקום המועיל בסימטא. ותירץ (שם ד"ה ולכן) דבכה"ג שהחפץ נמצא ברשות המוכר, ומוציא מרשות מוכר לסימטא מודה הרמב"ם שאינו קונה עד שיוציא את כל החפץ לסימטא, שכל זמן שחלק מהחפץ נמצא ברשות המוכר ואניד גביה אינו יכול לקנותו.

וצריך ביאור למה אם בשעת הוצאת החפץ ממקומו הראשון הוא נמצא ברשות המוכר מעב את הקנין, דהא א"א לומר שזה מעב בחלות הקנין כיון שבכל הקניינים כמו כסף וסודר קונה אפי' כשהחפץ נמצא ברשות מוכר ועל כרחך שהעיקוב הוא במעשה קנין משיכה. וצריך לבאר מהו החסרון שיש באגידות אצל המוכר לגבי המעשה משיכה.

לפי מה שנתבאר דמעשה משיכה קונה בגלל ההוראת בעלות שבזה, וההוראת בעלות אינה רק בהכנסת החפץ לרשותו, אלא גם בעקירת החפץ ממקומו הראשון שזה מעשה בחפץ המורה על כך שהוא בבעלותו, אפשר לומר שאם עושה את עקירת החפץ ממקומו הראשון ברשות המוכר אין בזה הוראת בעלות, דכל זמן שמועיל ברשות המוכר כל מה שעושה בחפץ מתפרש שנעשה לצורך המוכר, וממילא לא שייך לצרף המעשה משיכה בכללה שעשה ברשות המוכר למשיכה במקצת בסימטא, ולכן בזה אף לדעת הרמב"ם צריך שיוציא כולה מרשות מוכר ולא מועיל הכנסה במקצת לסימטא.

הנה מעשה קנין משיכה הוא במשיכת החפץ והכנסתו לרשותו, ולכן אינו קונה אלא בסימטא או צידי רה"ר, אלא דיש לחקור האם עיקר הקנין הוא מכח המעשה משיכה, דבמעשה משיכת החפץ והכנסתו לרשותו מראה את בעלותו על החפץ, וגדר הקנין הוא הוראת בעלות כעין הזקה. או שההכנסה לרשותו היא עיקר הקנין והמצאות החפץ ברשותו מכח המשיכה הוא סיבת הקנין וכעין חצר.

הנה מעשה קנין משיכה הוא במשיכת החפץ והכנסתו לרשותו, ולכן אינו קונה אלא בסימטא או צידי רה"ר, אלא דיש לחקור האם עיקר הקנין הוא מכח המעשה משיכה, דבמעשה משיכת החפץ והכנסתו לרשותו מראה את בעלותו על החפץ, וגדר הקנין הוא הוראת בעלות כעין הזקה. או שההכנסה לרשותו היא עיקר הקנין והמצאות החפץ ברשותו מכח המשיכה הוא סיבת הקנין וכעין חצר.

ולכאן היה נראה דבוה נחלקו (בי"ב ע"ה) רב ושמואל במושך ספינה האם צריך למשוך את כולה או מספיק משיכת מקצתה. דאלבא דרב שמספיק הכנסת מקצת החפץ למקום אחר, עיקר הקנין הוא מכח ההוראת בעלות שבמעשה משיכה. וההכנסה לרשותו נצרכת כדי שיהיה הוראת בעלות במעשה המשיכה, ולכן מספיק הכנסת מקצת החפץ למקום חדש כיון שבהכנסת מקצת החפץ לרשותו נחשב שכל החפץ נמצא קצת ברשותו, אבל שמואל סבר שעיקר הקנין הוא מכח ההמצאות ברשותו ע"י המשיכה. לכן צריך שימשוך את על החפץ ויעקור אותו ממקומו הראשון ויכניס אותו למקום אחר הקנוי לו בסימטא.

שיטת הרמב"ם שמועיל משיכת כולה ברשות הרבים

הרמב"ם בפרק ג' מהלכות מכירה (ה"ג) כתב לגבי ספינה "אם אמר לו המוכר לך משוך וקנה אינו קונה הספינה עד שימשכנה כולה ויוציאנה מכל המקום שהיתה בו", ובפרק ד' (ה"ה) כתב "דבר הנקנה במשיכה אם היה ברשות הרבים ומשכו הלוקח לרשותו או לסימטא, כיון שהוציא מקצת החפץ מרשות הרבים

הדרך לזכות לחכמה - על ידי ענוה

ולדבריו יש לפרש על דרך זה גם את דברי בן זומא, שאם אדם מוכן ללמוד מכל אדם בהכרח שהוא ענוי, שאינו מקפיד על כבודו אלא העיקר בשבילו רק ללמוד עוד תורה. ותורה כזו שבאה עם ענוה נעשית חלק ממנו ממש, ולכן זו היא החכמה שראויה לתהילה.

אמנם צריך להדגיש, ש'ענוה' אינה עשיית כל מיני דברים היצוניים, אלא כפי שביאר ר' חיים מוולאז'ין (רוח חיים פ"ד מ"א) את דברי הרמב"ם (שמות ד' ג'), שכאשר הקב"ה התגלה למשה רבינו בסנה וציווהו להוציא את בני ישראל מצרים, אמר לו משה רבינו 'שלח נא ביד תשלח: ופירש הרמב"ם שם, שכונת משה היתה שביד מי שרק תשלח זה יהיה טוב יותר מאשר תשלח על ידי, 'כי אין אדם בעולם שלא יהיה הגון יותר ממני לשליחות'.

ולכאורה הדברים מופלאים, כיצד ייתכן שמשה רבינו, בחיר המין האנושי, יאמר כך על עצמו? ומבאר ר' חיים מוולאז'ין, שכונת משה היתה שלפי מדרגתו והכוחות שהקב"ה נתן לו היה צריך להגיע למקום הרבה יותר גבוה ממה שהוא היום, דהיינו שסבר בענוותנותו הגדולה שאינו מנצל לגמרי את הכוחות שיש לו, ולפיכך טען שכל יהודי אחר עדיף ממנו, אפילו אם אינו נחשב כלום לגביו. שכן יש לו עדיפות בכך שמנצל יותר ממנו את הכוחות שקיבל, ואם היה מקבל את הכוחות של משה רבנו היה עושה את השליחות טוב ממנו.

זו היא הענוה האמתית הנדרשת, שאינו מחזיק טובה לעצמו, ומדגיש שהיה יכול לנצל יותר את כוחותיו, ואדם כזה התורה נכנסת בו.

כתוב במשנה באבות (פ"ב מ"א), 'בן זומא אומר, איזהו חכם - הלומד מכל אדם, שנאמר מכל מלמדי השכלתי'. וביבאר שאלתו של בן זומא 'איזהו חכם', ישנם שלשה פירושים: א. הרע"ב [וכעין זה בירוח אבות' (להג"ה מוולאז'ין)] פירש, שהכוונה היא איזה חכם ראוי שיתהלל בחכמתו. ב. יש שפירשו כפשוטו, מי הוא הראוי להיקרא חכם. ג. יש שפירשו, שכונת בן זומא לחקור כיצד נעשים חכמים. דהיינו, מה היא הדרך להשיג את החכמה.

הנה לפי הפירוש הראשון, ששאלתו של בן זומא היתה מי הוא החכם שראוי להלל, השיב בן זומא שזהו החכם שיש לו יראת שמים, כמו שמתבאר מלשון הרע"ב. ומה היא ההוכחה לכך שאדם הוא ירא שמים, אם הוא מוכן ללמוד גם ממי שקטן ממנו, שאינו חס על כבודו ולומד אפילו מן הקטנים, ובכך 'צובר' שחכמתו לשם שמים, שכן אינו מתחשב בכבודו העצמי כאשר זה נוגע להשגת חכמה, וחכמה כזו שהיא לשם שמים, היא החכמה שראוי להלל.

וכעין זה מצינו ברבינו יונה (פ"ג מ"י). על דברי התנא 'אם אין דרך ארץ אין תורה'. שכתב שם רבינו יונה 'צריך תחילה לתקן עצמו במידות, ובה תשכון התורה עליו, שאינה שוכנת לעולם בגוף שאינו בעל מידות טובות'. אדם יכול ללמוד הרבה, אבל הלימוד אינו נעשה חלק ממנו אם אין לו מידות טובות. ולפיכך אין לאדם לחשוב שתחילה ילמד תורה ואחר כך יקנה מידות טובות, כי התורה לא תשכון בתוכו כל עוד אין מידותיו מתוקנות. ולפיכך הוא צריך תחילה לתקן את מידותיו ואחר כך ללמוד תורה, וסיים רבינו יונה 'זוהו כעניין שנאמר נעשה ונשמע, וכמו שכתבנו.

התורה

ממדן רבינו הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א

פרשת בהר תשפ"ד

• תורת חמד | מענייני הפרשה •

• ווי העמודים והשוקים • שאלה משולחני של מרן שליט"א

והייתה שבת הארץ לכם לאכלה, לך ולעבדך ולאמתך... ולבהמתך ולחיה אשר בארצך תחיה כל תבואתה לאכול (ויקרא כה, ז). ידוע מה שהקשו היא בברכות (דף מ ע"א) אמרו האסור לאדם שיאכל קודם שיתן מאכל לבהמתו, דכתיב ונתתי עשב בשדך לבהמתך, והדר ואכלת ושבעת, ולמה כאן הקדימה התורה לאדם ורק אחר כך לבהמתך. [יעוין בפרדס יוסף כשם האמרי אמת, ובטעמא קרא לגיסי זצוק"ל כאן]. ושמעתי לבאר דהנה בהגהות יד אפרים (או"ח סימן קס"ו ס"ק יח) כתב דהטעם שאסור לאדם לאכול קודם הבהמה, הוא ע"פ מה שמצאנו בחז"ל (ב"ר נח, לג ויק"ר פ' אמור פכ"ז) בכל המעשה שהגיע אלכסנדרוס מוקדון למלך הודו ובאו לפניו שניים לדין, שקנה שדה ומצא מטמון ורצה להשיב למוכר והמוכר מיאן לקבל, וכל אחד אומר לרעהו שלך הוא, ואמר המלך שהבן שלו ישא את בתו והמטמון ילך לזוג. ואמר אלכסנדרוס אם היה בא לפני הייתי הורג לשהיהם ולוקח האוצר לעצמי, וא"ל המלך האם השמש זורחת אצלכם ויורד גשמים, א"ל כן, א"ל זה רק בזכות הבהמות, והוא דכתיב 'אדם ובהמה תושיע השם', שלפעמים האדם לא זכאי לקבל לא המה ולא גשמים, ונושע רק בזכות הבהמה, וכתב היד אפרים דלכן יש מצוה להאכיל הבהמות קודם לאדם. משום דאין לאדם להתזקק עצמו שזכאי שהוא ראוי שהאוכל יבוא בזכותו, דפעמים אין לו זכויות ואוכל רק בזכות הבהמות. ולפ"ז א"ש, היא דכתיב ונתתי עשב בשדך לבהמתך ואכלת ושבעת, אמרין בברכות (דף לה ע"ב) דפרשה זו היא בשעה שאין עושיין רצונו של מקום, וממילא קודם יתן לבהמתו והדר ואכלת, דכל מה שאוכל הוא בזכות הבהמה לכך ראוי להקדימה. אבל כאן בפרשת בהר, דאירי בשביעית דכתיב וצייצית את ברכתי, וכל האוכל שגדל הוא בדרך נס, והנס לא נעשה לבהמות אלא לאדם, לכן בזה א"צ האדם להאכיל קודם הבהמות (ובזה אתי שפיר ג"כ מה שנאמר בפר' חוקת ו'השקית את העדה ואת בעייה', דגם שם היה נס, והנס ודאי נעשה לאדם ולא לבהמה). ועוד י"ל בנוסח אחר, דמי שעומד בנסיון ושומר שביעית, הרי הוא עושה רצונו של מקום, ומכריז שהוא מאמין שהכל מהקב"ה, ואינו להוסיף אחר הממון כאלכסנדרוס מוקדון, והוא ראוי לו שיבוא לו אוכל בזכות עצמו, וא"צ לאכול בזכות הבהמות.

וכי תמכרו ממכר לעמיתך, אך קנה מיד עמיתך אל תנו איש את אחיו (שם, יד). והנה הקשה האלשיך, דפתח הכתוב 'תמכרו' בלשון רבים, וסיים 'או קנה' בלשון יחיד, ואח"כ אמר 'איש את אחיו' כאילו אין שם אלא שניים, הקונה והמוכר בלבד, וצ"ב. ופירש דהרי האונאה היא שתות, והיא אפשר לומר שאם המוכרים הם שניים ונתאנו, צריך שיגיע שתות לכל אחד, ואם הוא פתות שאינו מגיע שתות לכל אחד הוויא מהילה, ולכן אמרה תורה שגם אם 'תמכרו' דהיינו ששניים מוכרים, תחשוב כאילו 'איש את אחיו', כאילו יש שם רק שנים, המוכר והקונה, וגם זה אסור. והנה הגאון רבי אהרן לווי' וצ"ל הי"ד בשו"ת אבני הפז (סימן מה) העיר על דבריו ממה שכתב הפתחי תשובה (הו"מ סימן רכו ס"ק כג) דשותפים שנתאנו אינו חייב להחזיר המקוה עד שתהא אונאה פרוטה לכל אחד ואחד, יעו"ש. אמנם לולא דבריו היה אפשר לפרש בין הצדדים, שדברי הפתחי תשובה נאמרו כאשר לא מגיע פרוטה לכל אחד מהשותפים שבוה אין דיני אונאה כלל, שהאונאה היא משהו פרוטה ולמעלה, אך אם יש אונאה אלא שהיא פחות משתות, שיש אונאה שאנו אומרים דעתו שמוחל על אונאתו, וצריך שהשותפים ימחלו, יש לומר שאם הם נתאנו ביהד שתות, אינם מוחלים למרות שלכל אחד אין מגיע שתות, וכדברי האלשיך, ודו"ק.

קיבל כסף ממשיקיעים והונה אותם, ובחלק מהכסף תרם ס"ת

שאלה. יש יהודי שלפרנסתו עבד בהשקעות, הוא קיבל כסף מאנשים כדי להשקיע בעבורם ולתת להם רווחים. בהתחלה הוא היה ישר, ואכן השקיע את הכסף ונתן להם רווחים יפים, אך כשההשקעות לא סיפקו את אותן תשואות שהבטיח, הוא החל לשלם למשקיעים כסף מכספי הקרן שקיבל מאנשים אחרים [הונאת פנוזי]. בסופו של דבר אותו אדם נתפס והורשע. היהודי הזה, כשעדיין לא ידעו על מעשיו, תרם ספר תורה לבית הכנסת, שלכאורה הכסף שקנה את ספר התורה, היה מכספי המשקיעים. נשאלת השאלה מה דינו של ס"ת זה, האם מותר וראוי לקרוא בו או לא.

תשובה. בחשוקי חמד על מסכת בבא מציעא (דף קד ע"ב) נשאלנו במעשה דומה, בשמעון שקיבל מצות בהיתר עייסקא מראובן, דהיינו לעשות עסקאות ולשלם חלק מהרווחים, והפסיד שמעון את רוב הכסף, ונתברר שחלק מהכספים תרם שמעון לצדקה, ומבקש ראובן המלווה שכל מי שקיבל תרומה שיחזיר את הכסף, כיון שהוא קיבל את הכסף לעשות עייסקא ולא לתת צדקה, ושמעון טוען להגנתו שהוא תרם את הצדקה בשביל העסק כדי שעסקיו יצליחו, וכל פעם לאחר שתרם צדקה הייתה לו הצלחה גדולה ב"ה, ורק לאחר מכן הפסיד את הכסף, האם אלו שקיבלו את הצדקה יש להם להחזיר את התרומות?

והשבנו: נאמר במסכת בבא מציעא (שם) אמרי הירדעי, האי עייסקא [עייסקא זו, שבה מקבל אדם סחורה מחברו במקום הזול על מנת למכרה במקום היוקר ולחלוק ברווחים], פלגא מלוה ופלגא פקדון [מחציתה האחת של הסחורה נחשבת כהלוואה אצל המקבל, שעליה הוא מקבל אחריות אפילו אם נאנסה, ומחציתה האחרת נחשבת פקדון, ואינו חייב באחריותה אם נאנסה], עבוד רבנן מילתא דניחא ליה ללוה וניחא ליה למלוה [זוהי תקנה שתקנו חכמים שהיא גם לטובת הלוה והסוחר שקיבל את הסחורה להתעסק בה], וגם לטובת המלוה (בעל הסחורה), שכן באופן זה שניהם לעולם לא יפסידו יותר מחצי הסחורה]. השתא דאמרין פלגא מלוה, אי בעי למשתי ביה שכרא שפיר דמי [כעת שאמרנו שהציה של הסחורה נחשב כהלוואה, אם רוצה המקבל לקנות כהצי זה שיכר לשתות, כלומר להוציא בהוצאת צרכי ביתו, הרשות בידו, שהרי חלק זה הוא הלוואה אצלן]. רבא אמר להכי קרו ליה עייסקא, דאמר ליה, כי היכינא לך לאיעסקי ביה ולא למשתי ביה שכרא [כלומר שיכול בעל הסחורה לומר לסוחר, נתתי לך את הסחורה ע"מ שתעסור בה ותרוייה, ולא שתצאיה על שתיית שיכר. שמתוך שתתעסק להשתכר כחלקך, תמרח ותעסק בסחורה היטב, וארויח גם אני]. ולכן גם בענינו נראה לומר כך, שיכול ראובן לומר לומר לשמעון שלא נתן לו על דעת שיתן את זה לצדקה, אלא אך ורק לעשות בזה עסקאות.

ומה שטען שמעון שנתן הכסף לצדקה כדי שהמעות בעייסקא יצליחו, יעוין במשפט שלום (סימן קעו ס"י) שנשאל על ב' שותפים שעמדו כעסק שותפותם בחשש הפסד גדול, ופיר אחד מהם סך רב לצדקה, ושלא לצדקה הדור שיתפללו על זה, ולא הודיע בן לשותפו, ואחר כך רצה לחשב הוצאות אלו על השבון השותפות, והשיב המהרש"ם דכיון שאין הדבר שוה, ויש הרבה אנשים שאינם עושים כן, לא היה לו לעשות דבר זה בלי ידיעת שותפו. ומציין לדברי הרמ"ע מפאנו (סימן פט) שדן בדבר אב שנתן כסף לצדקה להציל ביתו ממוות, ושאל האם יכול לנכות את מה שנתן לצדקה מהחוב שחייב לחתנו, כגו שמכואר בשו"ע (אבה"ע סימן ע"ח) שאם האב חייב לחתנו, יכול לנכות מהחוב את מה שהוציא לרפואת בתו, ופסק הרמ"ע שאפילו אם האב הוא מוחזק אינו יכול לנכות את הכסף מהחוב.

ולכן, מי שקיבל ממנו תרומה צריך להחזיר, כי לא היה לו רשות לתת תרומות מהעסק, והוא כ"ש משותף שאין לו רשות לתת מהעסק השותפות, כ"ש זה שהפקירו בידו כסף כדי שיתעסק עמו, וכיון שידוע שנתן זאת ממעות השותפות, עליהם להחזיר את התרומה. גם בענינו, הספר תורה נתרם מכספי אנשים שנתנו את הכסף בשביל עסקאות, ולא בשביל תרומת ספר תורה, ולכן הספר תורה נקנה מכסף גזול, והובה על בית הכנסת למכור את הספר תורה, ולהחזיר את הכסף לנשעים שזה נקנה מכספם.

להדליק מדורת ל"ג בעומר מעצים

שנגזמו בשבת

שאלה. בעז"ה במוצ"ש הבעל"ט יהיה ל"ג בעומר, ונהגים לעשות מדורות לכבוד התנא רשב"י, האם אפשר לעשות מדורות מדברים שנעשו בהם חילול שבת. זכונן, יש כאלו שעוברים דירה ביום השבת רח"ל, ובמוצ"ש רואים כל מיני כסאות וארונות ישנים מגולגלים, או באופן שהעירייה גוזמת עצים בשבת רח"ל כדי שהעצים יהיו יפים, האם מותר להשתמש בזה כחומר גלם למדורה?

תשובה. מסתבר שאין איסור להשתמש בעצים שנגזמו בשבת וכ"ש באותם חפצים שנשארו מהעברת הדירה בשבת, שכן מדאורייתא הרי מותר ליהנות ממעשה שבת, כמבואר בבא קמא (דף עא ע"א), אולם רבנן קנסו ואסרו להשתמש בזה, כמבואר בשו"ע (סימן שיה ס"א) המבשל בשבת או שעשה אחת משאר מלאכות שבת, כמזכיר אסור לו לעולם, ולאחרים מותר למוצאי שבת מיד, דקנסוהו רבנן. ופסק המש"ב (סק"ד) שמוותר לו ליהנות מדמיה של המלאכה, דמעשה שבת מותר בהנאה.

ולפי"ז כגון מסתבר שאין זה הנאה ממעשה שבת עצמו, אלא יש כאן הנאה עקיפה ממה שנעשה בשבת, כי העץ עצמו לא נטעוהו בשבת אלא רק נחתך בשבת, ואולי זה כמו נהנה מהדמים של מעשה שבת שאין בזה איסור. ובפרט שלא נהנים ישירות מהעצים, אלא נהנים מהאש שהיא דולקת מכח העצים (והוי כעין גרמא), ומסתבר שבוה לא קנסוהו ל"ל לא ליהנות ממעשה שבת.

ועוד, דמעשה שבת אין איסור לאחרים ליהנות ממנה רק אם זה נעשה בשבילו, אבל כאן הרי החיתוך בשבת לא נעשה בשבילם, אלא לאחר שהעירייה גזמה בשבת, באים הילדים ולוקחים את זה למדורה, ומסתבר שבוה אין חשש [אמנם אם הגיוס נעשה בפרהסיא בשבת, חמור טפי, כמבואר בשו"ע (סימן רמד ס"ג, וסימן שכה ס"ד)].

ועוד י"ל, דבספר ארחות שבת (ח"ג עמוד נו) הביא בשם מו"ח מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל שמעשה שבת נאסר, רק כשהחפץ עצמו נעשה בשבת, אבל אם החפץ עצמו נעשה ביום חול, ורק ההכנות לזה נעשו בשבת, כגון שאדם בא מחוץ לתחום בשבת, מותר להשתמש בשירותיו בשבת, כי האדם עצמו לא נאסר משום מעשה שבת, וכך גם בעניננו, הרי העץ עצמו נטעוהו ביום חול, ורק ההכנה לכך שיהיה אפשר להדליק בו, נעשה בשבת, שגזמוהו בשבת, ומסתבר דעל זה אין איסור מעשה שבת.

ויתכן דאדרבה זה התיקון, שמשתמשים בזה לע"נ רשב"י, ובפרט דמצוות לאו ליהנות ניתנה, וכיון שמשתמשים בזה לכבוד התנא רשב"י, אין בזה חשש.

- **מאות** איש מתושבי חולון, השתתפו במחזור ה' 136 של ה'בר בי רב', שעורך רבינו מדי שנה בחודש אייר, ובימי הבחירות השונות, מיסודות של כ"ק האדמו"ר מקאליב זצ"ל, שהיה משתתף עשרות בשנים במעמד, ונושא מדברותיו. רבינו באורח נדיד, שוהה במהלך כל היום יחד עם משתתפי ה'בר בי רב', ומאזין לכל שיעורי התורה ושיחות ההיזוק, יחד עם עשרות אברכי 'כולל בית דוד' המעתיקים את משכנם ביום זה, מהכולל ברחוב ברדיצ'בסקי בחולון, לבית הכנסת הגדול ברחוב הרב קוק בעיר. בשנה זו, הזמין רבינו את כ"ק האדמו"ר מזויעה של"ט א לשאת דברי חיזוק בפני מאות המשתתפים, כאשר רבינו מקדים ומספר על זקנו הרה"ק רבי שלמה מזויעה זצ"ל, אותה זכה להכיר בילדותו, ושיתף את הקהל בזכרונות קדושי על הרבי זצ"ל.

- לקראת סיום ה'בר בי רב', זכו המשתתפים לשעה של קורת רוח, כאשר כל אחד זוכה לעלות לדקות ספורות ליד ארון הקודש, שם, בסמוך ונראה לדמותו המאירה של רבינו, זוכה הוא לקבל את הרמקול לדקות אחדות, ולהציג את שאלתו בפני הקהל, ולאחר מכן לשמוע דברי אלוקים חיים, דבר ה' זו הלכה, מפוסק הדור והדור, אשר רבבות אלפי ישראל צמואים למוצא פיו בכל שטחי וחלקי החיים.

- **בין** השאלות שעלו ונידונו במהלך ה'בר בי רב', האם מותר להגזים ולשקר כדי לקבל מביטוח לאומי את הכסף 'ראה מדור 'שירת חמד' בהרחבה], בעל עסק שלא משלם לעובד האם מותר לעובד לגנוב מהמעביד, מותר בחנות שמוצא כסף על הדלפק ואינו יודע של מי זה, מה יעשה עם הכסף. ענושו החמור של בעל המפיל עובר בהריון, מדוע בשנה מעוברת מתפללים 'לכפרת פשע', פקיד שאמר בטלפון על מוצר מחירי זול יותר מצוהיו האמיתי, מנהג אנשים שתולים פרסת סוס על פתח חנותם, היוב תשלום דמי שרונות לשרדן שהצליח לשכנע גרוש להתיר גרושתו, האם לתרום ספר תורה או להשלים מבנה קבע לבית הכנסת, לקוח שנטל מהחנות בטעות שני זוגות נעלים שונות והשתמש בהם, כמה חייב לשלם, האם מותר להדליק מדורת ל"ג בעומר מעצים שנגזמו תוך כדי חילול שבת [ראה מדור 'שירת חמד' בהרחבה], ולסיים נשאל רבינו במה אפשר להתחזק לאור האסונות והצרות הבלתי פוסקים רח"ל [ניתן להאזין לשו"ת המלא, בקו שיח יצחק, שלוחה 4 ולאחר מכן 2, או לקבל קובץ ערוך ומסודר. במייל המוערכת].

- **באבוד** רשעים רינה: שאלה אקטואלית ומרתקת הגיעה השבוע לשולחנו של רבינו, כאשר עוד נערכו ההיפוישים אחר מסוקו האבוד של נשיא איראן ימ"ש, וכאשר רוב הסיכויים היו שאכן מת, וכפי שהתברר לאחר מכן ב"ה, האם ואיזה ברכה ניתן לברך על הבשורה המשמחת, עבור רבבות עם ישראל בעולם כולו, הששים ושמונים לשמוע על אותו אויב עוכר ישראל שהגיע אל ענשו הראוי. בהקלטה שפורסמה בקו 'שיח יצחק' נשמע נכדו הבה"ח אריה זילברשטיין נ"ו מציג את השאלה: "שאלה שהורבה ביקשו לשאול מה סבא פוסק בענין הזה, הרי היום ב"ה כל עם ישראל התבשר שאחד מהשונאים הגדולים שעשה הרבה צרות ליהודים, נשיא איראן ככל הנראה מת. השאלה האם עם ישראל כשיתבשר בודאות שימות, האם יברך הטוב והמטיב, מצד אחד זה בשורה שמחה, ומצד שני לכאורה ימנו מישהו אחד במקומו, וככל הנראה גם יהיה אחד שלא 'אהב' את היהודים. האם לברך או לא?". רבינו השיב: **"אני יגיד לך מה צריך לעשות, צריך לקנות פרי חדש, ולהגיד, הקב"ה אם אפשר לברך, אני מברך על שניהם, ואם לא אני מברך רק על האבטית. על הרשע הזה אני לא מברך..."**

- **בקו 'שיח יצחק'** מתורתו של רבינו, ניתן להאזין לפסק המנומק [0582-376-04, שלוחה 4 ולאחר מכן 2], כאשר יסוד הדברים, שכן מצד אחד נפסק להלכה שעל שמועות טובות שהן טובות לו לבדו, מברך שהחינו, ואם הם טובות לו ולאחרים מברך הטוב והמטיב (שולחן ערוך סימן רב ס"א). רק מצד שני אולי יקום תחתיו רשע יותר גרוע. ולכן הכריע רבינו, שמכיון ש'אנחנו לא נדע מה נעשה, לכן מספק מי שמרגיש שמחה גדולה, שיקח פרי חדש ויברך עליו שהחינו, ויכין לפטור את הבשורה הטובה [וראה עוד את דברי הביאור הלכה (סוף סימן רכא) שברכת הטוב והמטיב שייכת רק באופן שכולם שותפים עמו בטובה זו שהוא מברך עליה, ולכן אם יורד גשם לאחר עצירת גשמים, אף על פי שהוא טובה לכל העולם, בכל אופן פסק המש"ב שם שלא שייך לברך על זה 'הטוב והמטיב' אלא 'שהחינו', ולכן גם בשאלתנו, הורה רבינו לברך שהחינו על פרי חדש, ולפטור את הבשורה המשמחה].

אהודה נא הורה

הציא חפץ מסויים מרשימת לרשות בשבת ונתתיב, אלם אם הוציא חפץ נוסף היה פטור, היתכן?

התשובה ליה"ח, א"ה בשבוע הבא, הרי"ה באריכת י"דיני הרב אהרן זנוני שליט"א

תשובה ליהודה משבוע שעבר: אין יתכן שידבר דיבור בפני, ואולי יתחייב חטאת בעבור כך?

תשובה. מבואר כמובן זקנים (במדבר י"ח), שהחן במדבר היה מתבשל על פי הדיבור, שהקשו בהא דכתב' והכינו את אשר יביאו, את אשר תאפו אפן, ואת אשר תבשלו בשלו וגו', דמבואר שהחן היה נאפה ומתבשל ולכן היה צריך להכין הכל מראש לשבת, דאם ע"י המחשבה נחפן, למה היה אסור בשבת לחשוב עליו שיש בו טעם תבשיל, ותידצו: וי"ל, דכיון דלא היה מתהפך אלא על פי דיבורו לתבשיל, תשוב תיקון, ומשמע מדבריהם שאסור מה"ת לבשל את החן ע"י דיבור, ואולי אף חייב חטאת על הדיבור, שעל פיו היה מתבשל בשבת, והוא חידוש גדול שיש במחשבה איסור תורה. וגייס מרן הגר"ח קניבסקי זצוק"ל בדרך אמונה ופ"א משימטה ויובל ה"ז, ביאה"ל ד"ה סוקרין) עמד בזה דאיה מתקן זה, הרי אי"ז תיקון טבעי, וכתב דאולי מתהפך טבעו והוי כעושה משהו, וצ"ע.

לקבלת העלון, פסקי הלכה, ועדכונים ממרן שליט"א,
ניתן להדשם במייל a0527642209@gmail.com, ובפלאפון הג'ל,
או בכתובת מייל 3126877@gmail.com ובפלאפון 0533126877.

לַשַׁבָּת עֵינֵג

שנה א ❖ פרשת בהר ❖ תשפ"ד

אז תתענג

סודה של שנת השמיטה

"והארץ לא תמכר לצמתת פי לי הארץ" (כה, כג)

סודה ותועלתה של שנת השמיטה הוא, שירגיל האדם את עצמו לחיות על פי המציאות, "כי לי הארץ", ואילו הוא אינו בעל הבית עליה. כך הוא בעבודת הארץ, כך במקח וממכר, עליו להיות מציאותי, ולהבין כי לא לו הארץ, ולא לעולם יחיה.

וממעשה נפלא שאירע עם רבינו חיים מוואלוז'ין, נלמד על ארעיותו של האדם על פני האדמה. וכך היה, שני בעלי קרקעות שמחלוקת היתה ביניהם על חלקת אדמה, עלו ובאו לדין תורה אצל ר' חיים, הללו מתנוכחים ודנים ולא ניאותו לפשרה. לפתע הרכין ר' חיים את ראשו ארצה, שם עצמו כמקשיב לרחשי האדמה, ולתמיהת הנוכחים אמר, "משנוכחתי לראות כיצד כל אחד מכם זועק כולה שלי, ביקשתי לשמוע מה הקרקע עצמה טוענת, והנה שמעתיך אומרת, מה מקום פה למריבה הלא סופם של השניים גם יחד שיהיו שלי..." (ע"פ דעת תורה - רבי יוחנן ליבוביץ ממיר)

"יום כיפורים" - לשון רבים

"והעֲבֹרֶת שׁוֹפֵר תְּרוּעָה בְּחֹדֶשׁ הַשְּׁעִי בְּעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים תַּעֲבִירוּ שׁוֹפֵר בְּכָל אֲרָצְכֶם" (כה, ט)

המתבונן יראה, שקראה התורה ליום זה "יום כפורים", שהוא לשון רבים, ולא קראתו "יום כפור", שהוא לשון יחיד.

ונראה שטעם הדבר, מפני שיש בה הרבה "כפורים", כיפור בפר, כיפור בשעיר הפנימי, כיפור בשעיר החיצון, ועוד הרבה כיפורים. ואשר לזאת יקרא יום זה בתורה "יום כיפורים" בלשון רבים, מפני שהרבה כפרות ישנם בו.

ואכן כהיום נקרא אצלנו "יום כיפור", בלשון יחיד, שהרי אין לנו אלא כפרה אחת, "עיצומו של יום עם התשובה", ולכך נקרא "יום כיפור" בלשון יחיד, מפני שיש בו רק כפרה אחת. (ע"פ מציון מכלל יומי - רבי אביגדור נבנאל)

אין עושין מגרש עיר

"ושדה מגרש עריהם לא ימכר כי אֲחֻזַת עֹלָם הוּא לָהֶם" (כה, לד)

סיפר ת"ח אחד, פעם זכיתי לשמוע ממרן הסטיפלער זצוק"ל שסיפר, שהיה בירושלים אדם שהיה מקבץ נדבות, וכל כך היה חרוץ בתפקידו, עד אשר אמרו עליו ששתי דירות כבר יש לו בירושלים, ועכשיו הוא עובד על הדירה השלישית.

באו אל מרן הגרי"ז זצוק"ל, ושאלו אותו האם יש מצוה ליתן לו צדקה. והשיב מרן הגרי"ז, אם מצות צדקה, אין כאן, אבל מצות ישוב ארץ ישראל יש כאן, דבניתנה לאותו אדם מקימים מצות ישוב ארץ ישראל.

ואמר לי הסטיפלער, איני יודע אם אמר הגרי"ז זאת בדרך בדיחותא, או לקושטא דמילתא, ע"כ.

וכשסיפרתי זאת פעם קמיה דהגאון רבי ברוך רוזנברג זצוק"ל אמר לי, שהדברים הם חידוש גדול, משום שידוע שלהגרי"ז היתה שאלה, איך אפשר בכלל לבנות בתים בא"י, והלא מבואר (ערכין ק"ג), שאין עושין מגרש עיר, והרי אין אנו בקיאים היכן הוא מגרש, והיכן הוא עיר, ע"כ. (ע"פ פרקי עיון בפרשיות התורה)

שמיטה ויובל - "יחיד" ו"רבים"

"שֶׁשֶׁת שָׁבָתוֹן יִהְיֶה לְאַרְצְךָ שֶׁשֶׁת לֵה' שָׁדָךְ לֹא תִזְרַע וְכַרְמְךָ לֹא תִזְמַר" (כה, ד)

דייק הגאון מרוגואטשוב, מדוע כאן לענין שמיטה נקט הכתוב בלשון יחיד, "שדך לא תזרע" ואילו להלן (פסוק יא) לענין יובל, נוקט הכתוב בלשון רבים, "לא תזרעו ולא תקצרו"?

אֲשֶׁר בְּשַׁעֲרֵי-ךָ

ל"ג בעומר - "יום מתן תורה לחכמת הנסתר"

לנצל כל רגע ביום ל"ג בעומר

המשגיח הגאון הצדיק רבי דב יפה זצוק"ל הביא באחת משיחותיו (לקט טוב משיחות המשגיח זצ"ל): "דהנה יש להבין מדוע נוהגים שמחה ביום הילולא דרשב"י, שאין אומרים תחנון, וביום זה הותרו איסורי הספירה וכו'. ואמנם יש אומרים שרשב"י עצמו ביקש זאת, אך מדוע ביקש זאת? אלא, שביום זה גילה הרבה רזים וסודות התורה, ועל ידי זה נעשו תיקונים גדולים בכל העולמות, ועל כך היא שמחתנו ביום הזה. ובאמת בספרים הק' מובא, שיום זה הוא כמו "יום מתן תורה לחכמת הנסתר".

ועורר המשגיח זצוק"ל:

"לכך חשוב מאוד שנשתדל לנצל כל רגע ורגע מיום זה, להתקרבות אל השי"ת בלימוד התורה הק', בתפילה. משום שבל"ג בעומר אפשר לזכות באופן מיוחד להתקרבות להשי"ת, להשיג בו מעלות התורה וחיזוק עבודת השם, וכן מסוגל לתפילה, במיוחד אפשר להתפלל ביום זה שזוכה לכל חלקנו בתורה, ואפשר להוסיף ולבקש שזוכה לדעת גם את סודות התורה".

"ומובא ביערות דבש לגאון ישראל רבי יונתן אייבשיץ זצוק"ל, שיום זה הוא יום של רצון. ואחד הצדיקים אמר שביום זה קל יותר לשוב בתשובה, על כן חשוב מאוד שלא נפסיד את האפשרויות הטמונות ביום ל"ג בעומר".

הגה"צ רבי דב קוק שליט"א: ל"ג בעומר - 'נפלאות מתורתך'

ומענין לענין, בימים האחרונים פורסם כביכול הגאון הצדיק ר"ד קוק שליט"א יקיים בל"ג בעומר הדלקה בקבר התנא הקדוש רבי עקיבא, וכאשר שמע זאת הגאון שליט"א נטל קולמוסו בידו וכתב מכתב בכתי"ק, המדבר בענין מעלת היום הגדול ל"ג בעומר וההשגות שאפשר להשיג בתורה הקדושה ביום זה.

וזה לשונו: "לכל הציבור הקדוש, ל"ג בעומר - זמן "גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך", הלוואי לשבת וללמוד כל היום ולא לנסוע כלל. לי עצמי אין שום קשר לפרסום המדומה שפרסמו, בוודאי שלא אבוא לשם בזמן כזה שבו אין ישוב הדעת של תפילה אלא דחיפות שאין בהם קידוש השם. מציע ומבקש מכולם שלא לנסוע, זוהי נסיעת סרק לשם טיול בעיקר, רק מי שבוכה כל תפילה יבוא ויוסיף משהו. בשורות טובות".

מתורת רבותינו-

שני יסודות לאנטישמיות

ואעפ"כ ישבתם לבטח בארצכם'

ועשיתם את חקתי ואת משפטי תשמרו ועשיתם אתם וישבתם על הארץ לבטח: ונתתה הארץ פריה ואכלתם לשבע וישבתם לבטח עליה: (כה, יח)

הקשה במשך חכמה:

הנה יש להקשות, מהו כפל הלשון שבתחילה אמר, "וישבתם על הארץ לבטח", וממשיך "וישבתם לבטח עליה", ומה בא הכתוב להוסיף שלא אמר בתחילה?

ומבאר המשך חכמה:

שתי סיבות הם, שמסיבתם ומחמתם תבוא שנאה לבני אומה אחרת. האחת, מצד שנאת הדת של האומה, שהדת היא זו מבלדת ומפרדת בין העמים. והשנית, מצד שנאה של קנאה גדולה, על העושר והמעלה שיש באומה זאת. ועפ"י יש לומר, שלכך כפל הכתוב ואמר בראשונה, "ועשיתם את חוקתי וכו'", שע"י שמירת התורה תסוכך השגחת ה"י" עליהם ויצילם משנאת העמים הבאה מחמת הדת שמבלדת אותם. והמשיך הכתוב, "ואכלתם לשבע וישבתם לבטח בארץ", כלומר, שאף מהשנאה השנית תנצל, ולא תהיה עליכם קנאת האומות, ואף שתהיו מלאים כל טוב, תשבו לבטח בארצכם. (ע"פ משך חכמה)

האדם "גבורה" להתגבר על עצמו, כדי לקבל על עצמו והנהגתו את ידיעת האמת. (רבי אהרן קוטלר)

עני הפושט יד הקב"ה עומד לצדו

"וכי ימוך אחיך ומטה ידו עמך והחזקת בו גר ותושב וחי עמך" (כה, לה)

איתא בחז"ל (ויקרא יד ט), אי"ר אביון, העני הזה עומד על פתח והקב"ה עומד על ימינו, דכתיב (תהלים קט), 'כי יעמוד לימין אביון', אם נתת לו, דע מי שעומד על ימינו ונותן לך שכרך, ואם לא נתת לו, דע מי שעומד על ימינו פורע ממך, דכתיב (סם), 'להושיע משופטי נפשו' ע"כ.

וכאן לומר בזה, שיצייר האדם לעצמו, שהרי פעמים ששניים הם ההולכים לאסוף מעות, ואחד פושט את ידו וחבירו עומד לצדו, ונתאר לעצמינו אם היה דופק על דלתנו הלך עני ופושט יד לקבל מתן, וגדול הדור עומד בצידו, ודאי שהיינו מגדילים את הנתנה לאין ערוך, ולא היינו פוטרם עצמנו בנתינת פרוטה.

וצריך האדם לידע דכשעני דופק על פתחו, הקב"ה עומד לצדו, ולפי זה יחשב סכום הנתנה. (סבוי מונו- רבי ברוך זוב מברסק)

בעל 'הנודע ביהודה' רבינו יחזקאל סג"ל הלוי לנדא זצוק"ל י"ז אייר תקנ"ג

הרוחניים בתעצמות עוזם, אך כוחותיו הגשמיים החלו לעזבו, הוא הלך ביום ט"ו אייר חדל פיו הקדוש מדבר, תלמידיו שסובבו לידו לא שמעוהו יותר, רק שפתו רחשו עדין תורה, קשה היה לראות את פיו הקדוש כשהוא לא מדבר, אי אלה אזכרה אי הלשון הממהרת להורות מאמרי שפר.

יומיים נלחמים אראלים עם מצוקים, מלאכי מעלה אינם מוותרים על נשמה כזו שתעלה אליהם, ומצוקי ארץ מרעישים עולם בתפילותיהם. ולבסוף ביום י"ז אייר נצחו אראלים את המצוקים, והבשורה האיומה נפלה בפראג וסביבותיה, רבי יחזקאל הלוי לנדא אינו, מכל קצוות הארץ הגיעו מעריצים ותלמידים אשר ביכו בבכי תמרורים את גודל האבידה שלהם של כלל ישראל, זקני העדה תרו שקים רחובותיה ושוקיה של פראג כסו בעננה של עצבות ותוגה, פנה זיוה פנה הדרה, פראג שוב אינה אותה פראג, ניטל כבודה, ניטלו הודה והדרה.

וביום שלישי י"ח אייר יום ל"ג בעומר, ליווהו המונים בהספד גדול, ואולם לא התואר צדיק ולא חסיד קראוהו, כי כן ציוה בצואתו שלא לקראתו צדיק וחסיד, שלא להעמיד על קברו מצבת בנין אבנים, רק מצבה אחת בעד חיי ישראל, זקני לרשום על מצבתו רק הרב המפורסם מוה"ר יחזקאל הלוי בן וכו', בעל מחבר ספר נודע ביהודה וצל"ח אב"ד ור"מ בקהילתנו תנצב"ה.

ותירץ הראגוטשבי, שהדין הוא, שפירות שביעית אין איסור בשמירתן אלא לבעל הבית, ולכן נאמר בלשון יחיד "לא תזרע", אבל לגבי יובל, ששם יש שני בעלים מוכר ולוקח, על כן נאמר לשון רבים, לא תזרעו", לומר ששניהם אסורים לעבוד באדמה.

תירץ נוסף הובא בשם רבי אברהם דיאמנט זצ"ל (אב"ד דארבונא), על פי דברי הגמרא (ערכין לב), שאין יובל נוהג רק כאשר כל השבטים באר"י, לכן נאמר "יובל" לשון רבים, כי היא אמורה דוקא לכלל ישראל, בעוד שמיטה אף אם לא נשאר באר"י אלא יהודי אחד, עליו לשמור את השמיטה. (והינו דוקא לשיטה ב' ברש"י גיטין לו.) ששמיטה נוהגת אע"פ שאין יובל ולכן נאמר בה לשון יחיד. (ילקוט הדרוש פרשת משפטים) (ע"פ נמוצא שלל רב)

הגדרת החזו"א - "וצוית את ברכתי"

"וצוית את ברכתי לכם בשנה הששית" (כה, כא)

וה"ל מרן בעל החזו"ן איש: אין הכוונה שיש כאן הבטחה שלא תבוא לידי פקו"נ ע"י חסרון תבואת שנה שביעית, אלא הכוונה שיש כאן הבטחת ברכה בשביל שמירת שביעית. כלומר, לא כמו שתחשוב בדרך הטבע ששביעית תביא לך הפסד ותחיה חיי צער, אלא אצוה לך את הברכה. והבטחה זו אפשר שיגרום החטא לקפחה, וגם הברכה אינה אלא לכל ישראל, אבל היחיד יכול ללקות בשביל חברו. ומצוות שביעית נדחית מפני פקו"נ ככל מצוות התורה בשעת מצור ומלחמה ואין להם לחם לאכול.

ובזה ניחא, מה שהניחו לראש מלקדש כדי שיסמכו עליהם עניים בשביעית, ולא סמכו על הבטחת ברכה שביעית, דודאי גם עניים בכלל הברכה, אלא שראו שגברה העניות, ולא אמרה תורה לסמוך על הברכה להמנע מהשתדלות המחויבת בדרכי הטבע. (חזו"א שביעית י"ח ד)

גבורת שומרי השביעית

"וצוית את ברכתי לכם בשנה הששית" (כה, כא)

ובמדרש (ויקרא אא), עה"פ גבורי כח עושי דברו, אר"י בשומרי שביעית הכתוב מדבר, רואה שדהו ושותק, יש לך גבור גדול מזה. יש לתמוה, מה גבורה יש בזאת, הרי כבר הוקדם בדרך נס וניתן ברכה לג' השנים, וזה עצמו נס כי אין זה דרך טבעי שהשדה תיתן יובל פי שלשה, ומאחר והתורה הבטיחה, דבר ה' יקום, וא"כ מה גבורה יש בדבר לשבות בשביעית ולהפקיר הפירות והספיחין.

אלא זהו כח היצר הטבוע באדם, וכח תשוקת וחמדת הממון, שאף על פי שהאדם כבר יש בידו יובל וריחוק של ג' השנים, ואף שזה ראה שנעשה בדרך נס ופלא, ומ"מ כשיגיע למעשה ויראה איך שדותיו עומדות בור, ומפסיד כביכול ממנו בידו, נדרש לזה גבורה כדי לכבוש עצמו ולבטל רצונו לרצון התורה, כך הם פני הדברים, שאין בכח ידיעת האמת להכריח ולכפות על האדם שינהג בהתאם לידיעת הדברים, אלא צריך

בשב"ק פרשת בהר יחול יום פטירת רבינו הגדול אשר ממינו שותים כל תופסי תורה ויושבי על מדין, בספריו החשובים אשר קנו שביטה בכל תפוצות ישראל, שו"ת 'נודע ביהודה', 'דגול מרבבה' על שו"ע, וצל"ח על הש"ס.

במלאות 200 שנה להסתלקותו הופיע (מוסף שבת קח"ש תשנ"ג) תיאור מרתק על אחרית ימיו: בשנותיו האחרונות חלה במחלה שהחלישה את כל גופו. כבר בשנת תקמ"ה ח' שנים לפני פטירתו, כשהרגיש חולשה רבה אמר: הריני מקבל עלי מיתני, ומוכן ומזומן להיות כפרת כל ישראל. תלמידיו הרבו עליו בתפילה והוא המשיך להפיץ את תורתו עוד כמה שנים. מהתשובות בתקופה זו ניתן ללמוד על מצב בריאותו הרופף, הוא מרבה להודיע על כך לשואליו, בסוף אחד מספריו כותב, והרופאים גזרו עלי שלא להביט בשום דבר הצריך עיון ומחשבה, ולכן אי אפשר לי לקיים לפי שעה אחת אשר היה ברוחי אתי, ואפילו בשלשה פרקים האחרונים במסכת פסחים קצרתי מאד.

אחר פטירת הרבנית בשנת תק"נ אמר: אני לא זכיתי בעוונותי הרבים להיות נתפס בעוון הדור, אולם היא רעייתי הצדקנית כן נתפסה ובעוונותיי, אוי לי על שברי לעת זקנותי, גדול חורבני כחורבן בית המקדש ואין בכוחי אפילו לבכות את חורבני.

בשנת תקנ"ג עדיין לא נס ליחו, לא שכן דבר מלימודיו וכוחותיו